

การศึกษาแนวทาง การประกันภัยสินค้าอย่างพารา

(กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2568

REGIONAL OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS 7
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
SEPTEMBER 2025

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าอย่างพารา
(กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี)

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพารา ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 โดยศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยทำการศึกษาข้อมูลการผลิตปี 2567 (เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2567) จากเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี จำนวน 105 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้การวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.29 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยซื้อประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับยางพารา คิดเป็นร้อยละ 100.00 ประเภทประกันภัยที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต้องการให้มีความคุ้มครองมากที่สุด ได้แก่ ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 100.00 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหรือหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 เหตุผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ได้แก่ เงินชดเชยที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 94.29 เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ ในช่วงยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 86.67 เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการวงเงินคุ้มครอง อยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 67.79 โดยวงเงินคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการเฉลี่ยอยู่ที่ 10,639 บาท/ไร่ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันในอัตราในช่วง 101 - 1,000 บาทต่อไร่คิดเป็นร้อยละ 65.57 โดยเกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันเฉลี่ย 306.89 บาท/ไร่ ทั้งนี้ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์เฉลี่ยอยู่ที่ 1.74 ปี และจากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) พบประเด็นข้อกังวลและปัญหาที่สำคัญในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกร ดังนี้ 1) เงื่อนไขในการทำประกันภัยยางพารายังไม่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจ 2) เกษตรกรกังวลว่าค่าเบี้ยประกันภัยที่สูงเกินไปเมื่อเทียบกับรายได้ 3) เกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข รวมถึงขั้นตอนของการทำประกันภัย ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มั่นใจในระบบประกันภัย 4) เกษตรกรกังวลเรื่องเงินชดเชยที่จากการช่วยเหลือจากโครงการรัฐกับการจ่ายเงินไหมทดแทนจากการทำประกันภัย 5) การขาดแรงจูงใจในการทำประกันภัย เกษตรกรเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะการยางแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือครอบคลุมเกือบทุกด้าน 6) การขาดระบบบริหารจัดการน้ำที่ดี โดยเฉพาะระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพในแปลงยางพาราในช่วงฤดูแล้ง

แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา 7 แนวทางพัฒนา ได้แก่ 1) พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง 2) กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้และขนาดแปลงของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย 3) ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร 4) การบูรณาการระบบประกันภัยยางพารา และการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน 5) พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นความคุ้มค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย 6) พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาระบบประกันภัยยางพาราและการสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางพารา ควรมุ่งเน้นการกำหนดเกณฑ์การชดเชยและระดับความคุ้มครองที่ชัดเจน ควบคู่กับการปรับอัตราเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับอายุของต้นยางและต้นทุนการผลิต เพื่อให้การเข้าร่วมโครงการประกันภัยไม่เป็นภาระทางการเงินของเกษตรกร นอกจากนี้ภาครัฐควรบูรณาการข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การยางแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ลดความซ้ำซ้อน และอำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ พัฒนาระบบจัดการน้ำในแปลงยางพาราให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งภาครัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนด้านการตลาด โดยการช่วยหาช่องทางการจำหน่ายยางพาราทั้งในและต่างประเทศ เช่น การส่งเสริมการส่งออกไปยังประเทศที่มีความต้องการสูง เพื่อสร้างเสถียรภาพด้านราคาให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราอย่างยั่งยืน

คำนำ

จากสภาพปัจจุบันภาวะโลกร้อนทำให้ภูมิอากาศโลกมีความแปรปรวนสูง โอกาสเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถี่และระดับความรุนแรง ส่งผลให้เกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกของประเทศไทยได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายในแต่ละปีที่ผ่านมาโดยตลอด ซึ่งรวมทั้งเกษตรกรชาวสวนยางที่ประสบปัญหาที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่แน่นอน ประกอบกับราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีความผันผวนทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการชดเชยเยียวยาให้แก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมาก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 เล็งเห็นความสำคัญของการประกันภัยสินค้ายางพารา จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพารา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา ตลอดจนบรรเทาผลกระทบทางการเงินหรือรายได้ของเกษตรกร เมื่อสวนยางพาราเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ นำไปสู่การลดภาระการช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 ขอขอบคุณเกษตรกร และหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่อนุเคราะห์ข้อมูล ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการจัดทำการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้สนใจ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

กันยายน 2568

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก-ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญภาคผนวก	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 วิธีการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี	6
2.1 การตรวจเอกสาร	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	19
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป	42
3.1 ข้อมูลพื้นฐาน	42
3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา	46
3.3 ข้อมูลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	49
บทที่ 4 ผลการศึกษา	54
4.1 รูปแบบการประสพภัยยางพาราและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร	54
4.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร	71
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	90
5.1 สรุป	90
5.2 ข้อเสนอแนะ	94
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	98

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2566 จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี	42
3.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ปี 2562 – 2565	43
3.3	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)	43
3.4	พื้นที่เกิดภัยแล้ง และพื้นที่ประกาศภัยแล้ง ปี 2567	44
3.5	พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย ปี 2567	44
3.6	พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย ปี 2567	45
3.7	พื้นที่อัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย ปี 2567	45
3.8	พื้นที่ภัยแล้ง และน้ำท่วมซ้ำซาก ปี 2567	46
3.9	เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีด และผลผลิตยางพารา ปี 2563 - 2567	47
3.10	ราคายางพาราก่อนถั่ว ที่เกษตรกรขายได้ ปี 2563 – 2567	48
3.11	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	49-50
3.12	ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือ	51
3.13	จากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง	52-53
4.1	ระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสบภัยยางพารา	57
4.2	ปัญหาราคายางตกต่ำ	58
4.3	การเตรียมการป้องกันภัยยางพารา	58
4.4	การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ	59
4.5	การรับรู้การทำประกันภัยยางพารา	60
4.6	การทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกรในอดีต	60
4.7	ประเภทภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ	62
4.8	รูปแบบประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ	62-63
4.9	ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา	64
4.10	การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา	65
4.11	เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา	66
4.12	วิธีการประเมินความเสียหาย	66
4.13	วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์	68
4.14	หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา	69
1.15	มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา	70
4.16	ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต	71
4.17	ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา	73-74
4.18	ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ	83-89

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร	38

สารบัญภาคผนวก

ภาคผนวกที่		หน้า
1	การประสมภ้ยางพาราของเกษตรกร	99
2	แบบสอบถามเกษตรกรโครงการศึกษาแนวทางการประกันภ้ยางพารา	109
3	ภาพกิจกรรม	120

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเกษตรสร้างมูลค่า ได้กล่าวถึงความสำคัญในการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษารายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนแม่บทย่อย ระบบนิเวศการเกษตร ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตร ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตร และระบบติดตาม ฝ้าระวัง และเตือนภัยสินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็ว และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในหมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง กลยุทธ์ที่ 6 การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เข้าถึงได้ กลยุทธ์ย่อยที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันภัยสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม โดยมีสัดส่วนเกษตรกรประกอบอาชีพการผลิตสินค้าพืช ประมงและปศุสัตว์ จำนวน 8,037,932 ครัวเรือน เกษตรกร 9,202,664 คน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) ซึ่งกิจกรรมทางการเกษตรถือเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง และส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติเป็นหลัก ประกอบกับระบบชลประทานมีจำกัด การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง รวมทั้งเกษตรกรยังมีข้อจำกัดในเรื่องการทักษะความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้ฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งในแต่ละปีเกษตรกรยังต้องพบกับความเสี่ยงทางการผลิต นอกเหนือจากความเสี่ยงด้านราคาที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แม้ความเสี่ยงด้านการผลิตบางส่วนสามารถใช้การบริหารจัดการในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยงด้วยตัวเกษตรกรเอง หรือการมีระบบ ชลประทานขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ความเสียหายทางการผลิตที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติยังคงเป็นความเสี่ยงที่เกษตรกรมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เกษตรกรจึงมักประสบปัญหาทางการเงิน

ที่เกิดจากความเสียหายของแปลงเพาะปลูกการเกษตรอันเป็นผลมาจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และแมลงศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการเพาะปลูกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันภาวะโลกร้อน ทำให้ภูมิอากาศโลกมีความแปรปรวนสูง โอกาสเกิดภัยพิบัติธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถี่ และระดับความรุนแรง สะท้อนจากจำนวนเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกในประเทศที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายในแต่ละปีที่มาโดยตลอด ซึ่งรัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการชดเชยเยียวยาให้แก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมากเป็นประจำทุกปี โดยประเทศไทยถือว่าเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพาราอันดับต้นๆ ของโลก และมีเกษตรกรชาวสวนยางอยู่กว่า 1.68 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ (มีจำนวนเกษตรกรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากข้าว) และมีผลผลิตออกสู่ตลาดคิดเป็นมูลค่ากว่า 200,000 ล้านบาทในแต่ละปี โดยปี 2566 มีเนื้อที่กรี๊ดได้ 22.082 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 52,830 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ผลผลิต 4.707 ล้านตัน ลดลงจากปีที่แล้ว 78,515 ตัน หรือร้อยละ 1.64 ผลผลิตต่อเนื้อที่กรี๊ดได้ 213 กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 4 กิโลกรัมต่อไร่ หรือร้อยละ 1.84 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เกษตรกรชาวสวนยางยังประสบปัญหาที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่แน่นอน ประกอบกับราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีความผันผวน และต้องเผชิญการแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) ที่เริ่มมีผลผลิตยางพาราและสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมาตรการกีดกันการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ที่มีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้น ทั้งนี้ การประกันภัยการเกษตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงจากการสูญเสียรายได้ ในกรณีที่ผลผลิตเสียหายจากเหตุภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ เช่น ภัยแล้ง ภัยฝนทิ้งช่วง อุทกภัย และโรคระบาด ซึ่งนโยบายของรัฐบาลต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประกันภัยสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรสำคัญทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินโครงการประกันภัยการเกษตรตามนโยบายของรัฐในช่วงที่ผ่านมายังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น กลไกการประกาศเขตภัยพิบัติและความเสียหายรายแปลงที่มีความล่าช้า อีกทั้งไม่ครอบคลุมเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำประกันภัยของเกษตรกร

จากประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของไทย มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแนวทางมาตรการทางการเกษตร รวมทั้งจัดทำและบริการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งในระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาการประกันภัยสินค้ายางพารา โดยกิจกรรมนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา ตลอดจนบรรเทาผลกระทบทางการเงินหรือรายได้ของเกษตรกร เมื่อสวนยางพาราเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ นำไปสู่การลดภาระการช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ และสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ โดยศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี

1.3.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี ในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 105 ราย

1.3.3 ระยะเวลาข้อมูล ข้อมูลการผลิตปี 2567 (มกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2567)

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันภัยทางการเกษตร หมายถึง การเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น โดยมีผู้รับประกันภัยทำหน้าที่เป็นคนกลางคอยเฉลี่ยความเสียหายให้ วิธีคือ ให้ผู้เต็มใจจะเข้าร่วมโครงการประกันภัยที่จ่ายเงินซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะทำหน้าที่รวบรวมไว้เป็นเงินกองกลาง เมื่อบุคคลในโครงการคนใดได้รับความเสียหายจากภัยที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันภัยจะนำเงินจากกองกลางนั้นไปชดเชยให้ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ โดยการประกันภัยที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องเกษตรกรจากความเสียหายที่เกิดกับพืชผลทางการเกษตร ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเกษตรกร เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากศัตรูพืชและโรคระบาด เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537)

ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่จ่ายค่าเบี้ยประกันภัยและได้รับการคุ้มครองจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อภัยที่ตกลงคุ้มครองได้เกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามสิทธิตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนทุนประกัน ซึ่งสามารถนำไปลงทุนใหม่ทดแทนที่เสียหายได้ สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์เมื่อมีเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

เบี้ยประกันภัย หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญาเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์หรือค่าสินไหมทดแทน เมื่อพืชผลได้รับความเสียหายตามชนิดของภัยที่ได้เอาประกันภัยไว้ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

สินไหมทดแทน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จัดเตรียมสำรองไว้ เพื่อจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ที่ระบุชื่อไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อยามที่มีเหตุการณ์ได้รับตามกรมธรรม์ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ระยะเวลาเอาประกันภัย หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่วันที่เริ่มความคุ้มครองจนถึงวันสิ้นสุดความคุ้มครอง ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2566)

ความเต็มใจที่จะจ่าย หมายถึง การแสดงออกด้วยความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มใจ หรือจำนวนเงินสูงสุดที่เกษตรกรยินดีจะจ่ายเพื่อซื้อประกันภัยพืชผล เป็นการประเมินมูลค่าของความคุ้มครองที่ต้องการหรือการประเมินจำนวนเงินเป็นค่าเบี้ยประกันภัยอย่างพารา (นฤมล ฉิมรักษ์, 2556)

ความเต็มใจที่จะรับ หมายถึง จำนวนเงินชดเชยต่ำสุดที่เกษตรกรยอมรับได้เมื่อเกิดความเสียหายกับพืชผล เป็นการประเมินระดับความคุ้มครองที่ต้องการเพื่อชดเชยความเสียหาย อาจขึ้นอยู่กับมูลค่าความเสียหาย ต้นทุนการผลิต และผลกระทบทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดอันตรายและเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เนื่องจากสาเหตุภายในโลก เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบนผิวโลก เช่น การเกิดแผ่นดินถล่ม อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่า และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในบรรยากาศ เช่น วาตภัย ลูกเห็บฟ้าผ่า เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552)

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้น และนำมาซึ่งผลกระทบทางลบต่างๆ ต่อวิถีชีวิตของเกษตรกร และหรือทรัพย์สิน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

การจัดการความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการระบุ การวิเคราะห์ การประเมิน การดูแล ตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรมและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคคลหรือองค์กรลดความเสียหายจากความเสี่ยงมากที่สุด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงที่บุคคลหรือองค์กรต้องเผชิญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ โดยศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 105 ราย

1.2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมหาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมจากงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ งานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งข้อมูล จากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลเกี่ยวกับการประสบภัยสินค้าทางการเกษตร และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตร สำหรับการวิเคราะห์ ระดับความรุนแรงและความเสียหาย ใช้การวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยการแทนค่าความรุนแรงของผลกระทบเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่สุดที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 แล้วมาคิดค่าเฉลี่ย เพื่อหาระดับความรุนแรงและความเสียหาย (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.00-1.80	ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.81-2.60	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	2.61-3.40	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	3.41-4.20	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	4.21-5.00	ระดับมากที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตร ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบรูปแบบ และความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกร

1.6.2 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเงื่อนไข ปัญหา และอุปสรรคของการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา

1.6.3 ผู้บริหารหน่วยงานในจังหวัด และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีแนวทางกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา และสนับสนุนให้เกษตรกร และสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

ในการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าอย่างพารา โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 ในครั้งนี้ ได้นำผลการศึกษาผลงานวิจัยหลายฉบับจากหลายภาคส่วน ที่มีประเด็นการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเกษตรมาพิจารณา ทั้งในด้านรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าอย่างพาราของเกษตรกร และแนวทางการประกันภัยสินค้าเกษตร ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ มีการตรวจเอกสารวิชาการ เอกสารวิจัยที่อ้างอิง จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร 2) ความเต็มใจจ่ายประกันภัยทางการเกษตร และ 3) การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา รวมทั้งได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การตรวจเอกสาร

2.1.1 ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร

กฤติยา ดวงมณี ญัฐกมล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ (2564) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว และ (2) ความสัมพันธ์ของข้อมูลเกษตรกรกับความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว ในตำบลนาข้าวเสีย ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญในจังหวัดตรังที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรตำบลนาข้าวเสีย จำนวน 210 คน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานได้นำมาใช้ในการศึกษา ผลการวิจัยหลัก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์เล็บนกเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีเพียงบางส่วนที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่าย โดยภาพรวมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ พบว่า ศัตรูพืชรวมถึงภัยน้ำท่วมเป็นปัญหาหลักที่พบเจอ เกษตรกรมีความสนใจในการทำประกันภัยนาข้าว โดยมีอัตราค่าเบี้ยประกันภัยที่คาดหวัง คือ 20-50 บาทต่อไร่ เนื่องด้วยตระหนักถึงการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัย ต้องการได้รับความคุ้มครองความเสียหายจากภัยที่เกิดขึ้น และการไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการบริการที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการทำประกันภัยนาข้าว ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประกอบการพิจารณาการประกันภัยนาข้าวที่เหมาะสมต่อไป

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย : กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาไม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติในการเลี้ยงกุ้งข้าวแวนนาไมของเกษตรกร เพื่อประมาณการวงเงินเอาประกันภัยและเบี้ยประกันสำหรับการประกันภัยกุ้งข้าวแวนนาไม และเพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยกุ้งข้าวแวนนาไมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการประกันภัยกุ้ง โดยชนิดภัยหลัก ได้แก่ โรคกุ้ง ประกอบด้วย โรคตัวแดงดวงขาว โรคตายด่วน

และอาการไข้หวัด ส่วนภัยพิบัติทางธรรมชาติมีผลกระทบมากเพียงบางพื้นที่ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำทะเลไหลเข้า และฝนตกหนักหรือพายุฝนฟ้าคะนอง สำหรับช่วงเวลาที่ต้องการให้ทำประกันภัย คือ ช่วงการเลี้ยงที่กุ้งยังเล็กไม่สามารถจำหน่ายได้ ประมาณ 1-60 วัน หลังจากปล่อยลูกพันธุ์ลงบ่อเลี้ยง โดยวงเงินเอาประกันชดเชยต้นทุนหมุนเวียนที่ประมาณ 116,200 บาทต่อไร่ ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ค่าอาหาร ร้อยละ 55.94 ค่าลูกพันธุ์ ร้อยละ 16.35 ค่าเวชภัณฑ์อาหารเสริมและแร่ธาตุต่างๆ ร้อยละ 12.05 ค่าพลังงาน ร้อยละ 11.36 และค่าจ้างแรงงาน ร้อยละ 4.30 ส่วนช่วงที่กุ้งโตสามารถจำหน่ายได้แล้ว ต้องการประกันภัยในลักษณะชดเชยส่วนต่างของรายได้ที่ต้องจับกุมจำหน่ายก่อนกำหนด ทั้งนี้การเลี้ยงกุ้งแวนนาไม่มีความเสี่ยงต่อโรคสูง และจำนวนเกษตรกรมีน้อยกว่าภาคการผลิตพืช ซึ่งเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาดำเนินการประกันภัย ประกอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีความแตกต่างกันมาก ตั้งแต่เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่เพียง 1 ไร่ และเกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มรายใหญ่ ดังนั้นภาครัฐจึงควรสนับสนุนการประกันภัยกุ้งใน 2 ส่วน ได้แก่ การประกันภัยกุ้งแวนนาไม่เชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องมีการสนับสนุนระบบการตรวจสอบความเสียหายและมาตรการจูงใจ เช่น มาตรการทางภาษีและมาตรการทางการตลาดสำหรับเกษตรกรและผู้ดำเนินการประกันภัย ในส่วนที่ 2 คือ การประกันภัยกุ้งแวนนาไม่สำหรับเกษตรกรรายย่อย ผ่านสถาบันเกษตรกรในลักษณะครบวงจร ตั้งแต่การผลิตถึงจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกร และช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้มีการผลิตที่ได้มาตรฐานมีโอกาสในการเข้าถึงตลาด และมีรายได้ที่มั่นคง

พรชัย พิระบูล (2562) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผลอำเภอโคกสำโรง อำเภอยะบะดา จันทบุรี อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 140 คน เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุเฉลี่ย 44.81 ปี และ 42.66 ปีตามลำดับ เกษตรกรในโครงการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ 3.76 คน มากกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีสมาชิกเฉลี่ยเพียงครอบครัวละ 2.86 คน เกษตรกรในโครงการมีขนาดพื้นที่ของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 40.36 ไร่ น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีพื้นที่เฉลี่ยครอบครัวละ 46.85 ไร่ ปริมาณผลผลิตฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ยไร่ละ 184.41 กก. น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีผลผลิตฝ้ายต่อไร่เฉลี่ยไร่ละ 241.73 กก. สำหรับรายได้จากการปลูกฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ย 2,416.60 บาท และต่ำกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ซึ่งมีต่อรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 3,128.90 บาท เกษตรกรในโครงการและเกษตรกรนอกโครงการมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 56,980.80 บาท และ 65,139.09 บาท ตามลำดับ สำหรับความต้องการของเกษตรกรที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันพืชผล ปรากฏว่า เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการวงเงินสินเชื่อในการปลูกฝ้ายไร่ละ 1,601-1,900 บาท ซึ่งมากกว่าเกษตรกรนอกโครงการที่ต้องการเพียงไร่ละ 1,301-1,600 บาท และเกษตรกรในโครงการต้องการให้อัตราเบี้ยประกันฝ้ายเป็น 71-80 บาทต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าความต้องการของเกษตรกรนอกโครงการคือ 50-60 บาทต่อไร่ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับวงเงินเอาประกันภัยฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการอยู่ระหว่าง 1,901-2,200 บาท ความต้องการเกี่ยวกับบุคคลากรและกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ ปรากฏว่าเกษตรกรในโครงการต้องการให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ มาเยี่ยมให้คำแนะนำและตรวจสอบแปลงประกันภัยพืชผล

โดยเจ้าหน้าที่โครงการนั้น เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการให้มีการอบรมชี้แจงดังกล่าวเพียง 1 ครั้งเท่านั้น ผลพิสูจน์สมมติฐาน ปรากฏว่ารายได้จากฝ่ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องความต้องการที่จะเอาประกันภัยพืชผลในปีต่อไปของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล

ทรงพล ทรัพย์ประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) : กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี พบว่ามีความเป็นไปได้ที่สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี จะเอาประกันภัยพืช คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับความเสียหายจากภัยต่างๆย้อนหลัง 3 ปี คือ จากภัยแล้ง อุทกภัย และวาทภัย ร้อยละ 99.00 ร้อยละ 77.00 และร้อยละ 61.00 ตามลำดับ ได้รับความเสียหายจากโรคพืชร้อยละ 18.00 และศัตรูพืชร้อยละ 4.00 ผลเสียหายทำให้รายได้จากการขายข้าวโพดลดลงต่ำสุดร้อยละ 5.00 สูงสุดร้อยละ 50.00 จากปีปกติ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ ร้อยละ 87.00 เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเอาประกันภัยจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 8.00 เห็นว่าไม่จำเป็น และร้อยละ 5.00 ไม่มีความเห็น เกี่ยวกับสถาบันที่ทำหน้าที่รับประกันดังกล่าวเห็นว่า ควรเป็นบริษัทประกันภัย ร้อยละ 78.00 สหกรณ์ ร้อยละ 16.40 ธกส. ร้อยละ 4.40 เกษตรกร ร้อยละ 91.2 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยผ่านสหกรณ์ และร้อยละ 8.8 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยตนเอง เบี้ยประกันภัย เกษตรกรร้อยละ 91.2 เห็นว่ารัฐบาลควรออกให้บางส่วน และร้อยละ 5.50 เห็นว่าสหกรณ์ควรออกให้บางส่วน

อนึ่งการศึกษานี้พบว่าปัจจุบันรัฐบาลได้มีมาตรการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่เพาะปลูกพืชรวมทั้งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ประสบความเสียหายจากภัยธรรมชาติต่างๆ โดยผ่านกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความช่วยเหลือดังกล่าว ดังนี้

(1) ช่วยเหลือพันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกินร้อยละ 100 ของพื้นที่เสียหาย หรือถ้าจะเปลี่ยนไปปลูกไม้ผลยืนต้นจะช่วยพันธุ์พืชในเกินร้อยละ 25 ของพื้นที่เสียหาย

(2) สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช สารเคมีหรืออินทรีย์วัตถุ ช่วยเหลือไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ได้รับความเสียหาย

ดังนั้น ที่เกษตรกรภายใต้การศึกษานี้ เสนอรัฐบาลช่วยค่าประกันภัยการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้บางส่วนดังกล่าวข้างต้น จึงอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ เพราะว่ารัฐบาลต้องเสียงบประมาณจำนวนมากเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์เกษตรกรทั่วประเทศ ผู้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2542 (4 ปี) รัฐบาลต้องเสียงบประมาณช่วยเหลือดังกล่าว เฉลี่ยปีละ 1,019 ล้านบาท และระหว่างปี พ.ศ. 2544-2547 (4 ปี) เฉลี่ยปีละ 1,216.47 ล้านบาท

2.1.2 ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยทางการเกษตร

ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม (2565) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผล เป็นการประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองความเสียหายต่อพืชผลที่เอาประกันภัยที่เกิดจากภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ การประกันภัยในการเกษตรมีความสอดคล้องกับ SDGI (No poverty) และ SDG13 (Climate action) การรักษาสถียรภาพทางด้านรายได้ผ่านการจ่ายเงินประกัน สามารถช่วยลดความยากจนและส่งเสริมการคิดริเริ่มด้านสภาพอากาศ อย่างไรก็ตาม การประกันภัยพืชผลในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีเกษตรกรเพียง 1,053 ราย หรือร้อยละ 2.15 ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลในครั้งนี้ โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่าย (WTP) ของประกันภัยลำไยและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายของประกันภัยลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย 400 ราย ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยลำไยเฉลี่ยอยู่ที่ 198.55 บาทต่อไร่ต่อปี ในขณะที่ค่าเบี้ยประกันภัยปัจจุบันของบริษัทประกันภัยอยู่ที่ 300 บาทต่อไร่ต่อปี และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกัน ได้แก่ พื้นที่ปลูกลำไย สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้รวม รายได้จากการปลูกลำไย การจัดกลุ่มของเกษตรกร ความพึงพอใจในวงเงินคุ้มครอง และความสูญเสียจากภัยธรรมชาติที่ส่งผลต่อการผลิตลำไย ดังนั้นรัฐบาลควรประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับประโยชน์ของการประกันพืชผล และผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนมากขึ้นจะทำให้เบี้ยประกันลดลงและจูงใจเกษตรกรรายใหม่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ได้ศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรต้องพึ่งพาพึ่งพาอากาศ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประสบความเสี่ยงอยู่เสมอ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และแมลงศัตรูพืช เป็นต้น การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือทางการเงินในการบริหารความเสี่ยง การศึกษาความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเบี้ยประกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี เพื่อศึกษามูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปี และเพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการทำประกัน และไม่ทำประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก (Logit model) การใช้วิธีการสมมุติเหตุการณ์ (Contingent valuation method) ในการวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายและการใช้ลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ได้มาจากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง 532 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มจากประชากรที่ขึ้นทะเบียนข้าวนาปี ปี 2559/60 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปี คือ สัดส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกข้าวนาปี ประสบการณ์เพาะปลูก ลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ (ในเขตชลประทานหรือนอกเขตชลประทาน) สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด การได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ 3 ปีที่ผ่านมา และจำนวนสมาชิกที่ปลูกข้าวนาปีโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ มูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปีมากที่สุดเท่ากับ 71 บาทต่อไร่ สำหรับทัศนคติของเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นทางด้านบวกต่อการทำประกันภัยข้าวนาปี เช่น มีความเชื่อมั่นในการทำประกันภัยกับ ธ.ก.ส. การทำประกันภัยเป็นเครื่องมือที่ลดความเสี่ยง ได้รับความสะดวกและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรยังแสดงทัศนคติให้เห็นถึงความต้องการปรับปรุงวิธีการหรือขั้นตอนการทำประกันภัย คือ การได้รับความรู้และเห็นความสำคัญในการทำประกันภัย กระบวนการประเมินความเสียหาย ความเหมาะสมของขั้นตอนการจ่ายสินไหมทดแทน และการได้รับความคุ้มครอง ในกรณีความเห็นของเกษตรกรผู้ที่ไม่ทำประกันภัย ชี้ให้เห็นถึงการไม่เข้าร่วมทำประกันภัย คือ พื้นที่ได้รับความเสียหายแต่ทางราชการไม่ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ไม่มั่นใจในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ความไม่เหมาะสมของ

ค่าเบี่ยงแปรกันภัย และค่าเบี่ยงแปรกันสูง เงินชดเชยต่ำ ข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ ภาครัฐควรมีมาตรการในการจ่ายเงินชดเชยในกรณีที่ทางราชการไม่ได้ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ควรประกาศเขตภัยพิบัติอย่างทั่วถึง ควรใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการระบุพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายหรือนำดัชนีผลผลิตต่อพื้นที่ (Area yield index) ซึ่งมีข้อดี คือ ต้นทุนต่ำ เป็นการประกันระดับผลผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประกันภัยให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง

นฤมล ฉิมรักษ์ (2556) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้ง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี ในการศึกษาใช้ข้อมูลภาคตัดขวางที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในโครงการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 314 ราย ในปีการเพาะปลูก 2554/2555 ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit model) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งเมื่อพิจารณาจากค่า Marginal effect ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการน้อยมาก ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองการถดถอย พบว่า ประสบการณ์ในการประสบภัยแล้ง รายได้จากการเพาะปลูกข้าวนาปี และหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 ส่วนปัจจัยการเพาะปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด ประสบการณ์ในการเพาะปลูกข้าวนาปี พื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด และขนาดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในโครงการ สัดส่วนความเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการประมาณการสมการความเต็มใจจ่าย โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคงที่ เกษตรกรมีค่าความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยสำหรับรูปแบบการประกันภัยแบบที่คุ้มครองเพียงภัยแล้ง ด้วยดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งเท่ากับ 85.40 บาทต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่ารูปแบบของการประกันภัยที่มีการคุ้มครองภัยแล้ง น้ำท่วม ลมพายุ อากาศหนาว โรคระบาด และแมลงศัตรูพืช เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 111.96 บาทต่อไร่

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกรกรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย เพื่อเสนอแนะทางการพัฒนาการประกันภัย ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัด และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรไทย โดยสำรวจเกษตรกรทั้งหมด 1,359 ตัวอย่างในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 6 จังหวัด การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้เกษตรกรตัวอย่างกรอกคำตอบในแบบสอบถาม และใช้วิธีดัชนีสภาพอากาศเป็นเกณฑ์ในการประเมินความเสียหาย จากการวิจัยในส่วนของความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เอาประกันภัยแล้งพืชผลชนิดข้าว เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 41 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.9 พึงพอใจต่ออัตราเบี้ยประกันภัย และจากการประเมินผลเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ในการทดลองเอาประกันภัยเสมือนจริง

พบว่า มีเกษตรกร ร้อยละ 86.4 เห็นว่าการจ่ายสินไหมทดแทนมีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเกษตรกรกลุ่มนี้สนใจที่จะเอาประกันภัยในฤดูกาลเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง เนื่องจากเห็นว่าการประกันภัยเป็นเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงต่อต้นทุนการผลิตที่ดี

Wang, Ortega and Jiang (2019) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายการประกันภัยพืชผลชนิดต่างๆ ของเกษตรกร ด้วยการประยุกต์ใช้การทดลองแบบมีฉลากกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ประเทศจีน ประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงทางการเกษตรที่พบบ่อยที่สุดในประเทศกำลังพัฒนา ประกันภัยพืชผลได้รับความนิยม แต่มักจะมีความคุ้มครองต่ำ และเบี้ยประกันภัยต่ำ รวมถึงได้รับเงินอุดหนุนน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการทดลองแบบมีฉลาก เพื่อสำรวจความต้องการของเกษตรกร รายย่อยชาวจีนที่ปลูกข้าวโพดต่อการทำประกันภัยพืชทางเลือก นอกเหนือจากการประกันภัยผลผลิตแบบดั้งเดิม และผู้วิจัยทำการประเมินความเต็มใจจ่ายของเกษตรกร สำหรับระดับความคุ้มครองในประกันภัย ราคา รายได้ และดัชนีอากาศ ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นทดลองในประเทศจีน พบว่า ความชอบหรือความต้องการของเกษตรกรต่อประกันภัยประเภทต่างๆ มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะแล้วเกษตรกรยินดีจ่ายเงินสำหรับประกันภัยทุกประเภท และความคุ้มครองเพิ่มเติม และต้องการระดับเงินอุดหนุนในปัจจุบันที่สูง ผู้วิจัยได้สำรวจความแตกต่างในความเต็มใจจ่าย พบว่า ประสบการณ์เชิงบวกของเกษตรกรจากการทำประกันในอดีต มีบทบาทสำคัญมากในความต้องการประกันภัย

Abugri, Amikuzuno and Daadi (2017) ได้ศึกษากลยุทธ์ลดผลกระทบความเสี่ยงและความเต็มใจจ่ายของเกษตรกรรายย่อยในการจ่ายเบี้ยประกันภัยพืชผล ด้วยดัชนีภัยแล้งในภาคเหนือของกานา ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนส่งผลต่อการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อยในภาคเหนือของกานา และกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ด้วยเหตุนี้ ประกันภัยพืชจึงได้รับการสนับสนุนให้เป็นหนึ่งในกลไกการลดความเสี่ยง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการรับมือกับความเสี่ยงด้านการผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพื่อเลือกตัวอย่างเกษตรกร 315 ราย จาก 15 ชุมชนเกษตรกรรมในภาคเหนือของกานา และได้รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างนี้ จากนั้นประยุกต์ใช้วิธีการประเมินความสมมูลกับข้อมูล และประเมินจำนวนเบี้ยประกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในพื้นที่ศึกษายินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืช ภายใต้สถานการณ์สมมติของระบบประกันภัยดัชนีภัยแล้ง นอกจากนี้ เรายังใช้แบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค เพื่อระบุปัจจัยขับเคลื่อนความเต็มใจในการจ่าย (WTP) ผลการศึกษา พบว่า เบี้ยประกันที่เกษตรกรชาวโพดยินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง คือ 175.25 ซีดีส์/เฮกตาร์ (ประมาณ 39 ดอลลาร์สหรัฐ/เฮกตาร์) และในขณะที่ตัวแปรบางตัว เช่น เพศ ระดับการศึกษา และดัชนีการรับรู้ ลดความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีอากาศอย่างไม่คาดคิด แต่ตัวแปรอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเกษตร รายได้จากฟาร์มในอดีต และการเป็นเจ้าของที่ดิน กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเต็มใจในการจ่ายของเกษตรกร กล่าวโดยสรุป เบี้ยประกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในภาคเหนือยินดีจ่ายรายปีต่อหนึ่งเฮกตาร์ของฟาร์มข้าวโพด คือ 175.25 ซีดีส์ (ดอลลาร์สหรัฐ) ผลการศึกษาจากแบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ความตระหนักถึงประกัน การชำระเบี้ยประกันอย่างสม่ำเสมอ การเป็นเจ้าของที่ดิน วิธีการทำการเกษตร ระดับความเสี่ยงของฟาร์ม ลักษณะของความเสียหายที่เกิดจากเหตุการณ์ การมีส่วนร่วมของผู้หญิง รายได้ และดัชนีการรับรู้เฉลี่ยของประกันพืช เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อจำนวนเงินความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง

2.1.3 การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

1) โครงการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

โครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2554 จากการที่เกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงในระหว่างการผลิตปลูก รัฐบาลจึงหาเครื่องมือมาบริหารความเสี่ยงให้กับเกษตรกรโดยใช้ระบบประกันภัย ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้ความเสี่ยงของเกษตรกรได้รับการดูแลอย่างครบวงจร โครงการประกันภัยพืชผลที่สำคัญ ประกอบด้วย

1.1) โครงการประกันภัยข้าวนาปี

โครงการประกันภัยข้าวนาปีเป็นโครงการจากรัฐบาลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยในการทำนา เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีการผลิต 2554/55 โดยมีบริษัทรับประกันภัยทั้งหมด 8 แห่ง เข้าร่วมในปีแรกและมีบริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทหลัก ซึ่งในปีถัดมาได้มีการพยายามส่งเสริมการประกันภัยพื้บติ เพื่อรองรับการประกันภัยขึ้น แต่ได้ถูกยกเลิกในปี 2556 ทำให้บริษัทประกันภัยทั้งหมดกลับเข้ามาดำเนินการในการรับประกันตามเดิมและในปัจจุบันมีทั้งหมด 7 แห่ง ได้แก่ บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน), บริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทุนประกันภัย จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น อัตราค่าเบี้ยประกันจะมีการแบ่งตามรายจังหวัดซึ่งจะแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติของแต่ละพื้นที่ ซึ่งระดับความเสี่ยงกำหนดจากอัตราความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ของพื้นที่แต่ละจังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับด้วยกัน จังหวัดที่เคยมีความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกในอดีตมากกว่า 12% จะเป็นพื้นที่สีแดง, จังหวัดที่เคยมีความเสียหายรองลงมาที่ 8-12% เป็นพื้นที่สีเหลือง และจังหวัดที่เคยมีความเสียหายที่ 6-8%, 4-6% และน้อยกว่า 4% จะเป็นสีเขียวเข้ม สีเขียว และสีเขียวอ่อน ตามลำดับ ซึ่งเบี้ยประกันของพื้นที่สีแดงจะเท่ากับ 510.39 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองเท่ากับ 470.8 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มเท่ากับ 396.15 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเท่ากับ 246.10 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวอ่อนเท่ากับ 124.12 บาทต่อไร่ แต่เนื่องจากเป็นโครงการของรัฐเกษตรกรจึงได้รับเงินอุดหนุนและจ่ายค่าเบี้ยอีกอัตราหนึ่ง คือ พื้นที่สีแดงจะจ่ายค่าเบี้ยประกันเพียง 100 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองจ่าย 90 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มจ่าย 80 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวจ่าย 70 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวอ่อนจ่าย 60 บาทต่อไร่ นอกจากนี้เกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะได้รับเงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันเพิ่มอีกไร่ละ 10 บาท เท่ากันในทุกพื้นที่เสี่ยง ซึ่งทำให้อัตราค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องกันดีกับระดับความเสี่ยงการเกิดระดับภัยพิบัติ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2564)

โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2567/68 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2567 โดยกำหนดเป้าหมายของพื้นที่รับประกันภัยทั้งหมดประมาณ 21 ล้านไร่ ซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุนค่าเบี้ยประกันภัย จำนวนทั้งสิ้น 2,302.16 ล้านบาท ประกอบด้วยวงเงินที่รัฐบาลอุดหนุน จำนวน 1,612.16 ล้านบาท และวงเงินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. จำนวน 690 ล้านบาท สมาคมประกันวินาศภัยไทยได้รับความร่วมมือจากบริษัทประกันวินาศภัยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการรับประกันภัย โครงการประกันภัยข้าวนาปีมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบริษัทรับประกันภัยต่อจากทั่วโลกเข้าร่วมในโครงการ เพื่อสนองต่อนโยบายภาครัฐที่ต้องการให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือและบรรเทาความเสียหายจากภัยต่าง ๆ

โดยมีบริษัทประกันวินาศภัยเข้าร่วมรับประกันภัย จำนวน 12 บริษัท ได้แก่ บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงเทพพานิชประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท ชมโปะ ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท ประกันภัย ไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ฟอลคอนประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท มิตซูบิชิ อินชัวร์รันส์ จำกัด สาขาประเทศไทย บริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท เออร์โกประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอ็กซ่าประกันภัย จำกัด (มหาชน) (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2567)

การประกันภัยข้าวนาปีให้ความคุ้มครองภัยต่าง ๆ รวม 8 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ ภัยจากช้างป่า ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยมีวงเงินความคุ้มครองและเบี้ยประกันภัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ความคุ้มครองการประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,190 บาทต่อไร่ ยกเว้น ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง จำนวน 595 บาทต่อไร่ โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(1.1) สำหรับลูกค้าสินค้า ธ.ก.ส. เบี้ยประกันภัย 115 บาทต่อไร่ (สำหรับทุกพื้นที่ ความเสี่ยงภัย) ซึ่งในส่วนนี้ได้รับการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยจากรัฐบาลและจาก ธ.ก.ส. โดยเกษตรกรไม่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย

(1.2) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่นาร่อง เบี้ยประกันภัย 70 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 65 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยเพียง 5 บาทต่อไร่เท่านั้น

(1.3) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง เบี้ยประกันภัย 199 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 130 บาทต่อไร่

(1.4) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง เบี้ยประกันภัย 218 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 149 บาทต่อไร่

ทั้งนี้ ภาครัฐได้ให้การอุดหนุนในส่วนของการแถมเบี้ยและภาษีมูลค่าเพิ่มในทุกพื้นที่ที่มีการเอาประกันภัยด้วย

(2) ความคุ้มครองการประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) เป็นการซื้อประกันภัยเพิ่มเติมจากการประกันภัยพื้นฐาน โดยเกษตรกรต้องชำระเบี้ยประกันภัยเองทั้งหมด ซึ่งมีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ ยกเว้นภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ ทั้งนี้เบี้ยประกันภัย ยังไม่รวมการแถมเบี้ยและภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(2.1) พื้นที่นาร่องและพื้นที่เสี่ยงภัยต่ำ 27 บาทต่อไร่

(2.2) พื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง 60 บาทต่อไร่

(2.3) พื้นที่เสี่ยงภัยสูง 110 บาทต่อไร่

1.2) โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2562 โดยมีประเภทย่อยที่ได้รับความคุ้มครอง มีการอุดหนุนเบี้ยประกันภัยของภาครัฐ และมีหลักการให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย โดยสามารถซื้อหรือทำประกันภัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองมากขึ้นในรูปแบบเดียวกันกับโครงการประกันภัยข้าวนาปี

ในปี พ.ศ. 2566 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเป็นการต่อยอดความช่วยเหลือของภาครัฐ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอโดยการดำเนินโครงการฯ ปีการผลิต 2566 มีรูปแบบและความคุ้มครอง ตามกรมธรรม์ ดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย บริษัทเอกชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566

(2) ผู้เอาประกันภัยเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปรับปรุงทะเบียนในปีการผลิต 2566

(3) พื้นที่รับประกันภัย ดังนี้ การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) จำนวน 2.06 ล้านไร่ การรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) ไม่เกิน 6 หมื่นไร่ รวม Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 2.12 ล้านไร่

(4) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย จำแนกเป็น การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) แบ่งเป็น 4 อัตรา (ไม่รวม อากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) เกษตรกรลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. 160 บาทต่อไร่ เท่ากันทุกพื้นที่ (2) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงต่ำ 150 บาทต่อไร่ (3) เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงปานกลาง 350 บาทต่อไร่ และ (4) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงสูง 550 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) แบ่งเป็น 3 อัตรา (เกษตรกรจ่ายเอง พร้อม ทั้งอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) พื้นที่เสี่ยงต่ำ 90 บาทต่อไร่ (2) พื้นที่เสี่ยงปานกลาง 100 บาทต่อไร่ และ (3) พื้นที่เสี่ยงสูง 110 บาทต่อไร่

(5) การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 64 บาทต่อไร่ (สูงสุดไม่เกิน 30 ไร่ต่อราย) สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 ของ ธ.ก.ส. และรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 96 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ ให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. และ 90 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ ให้แก่เกษตรกรทั่วไป ทั้งนี้ การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ดังกล่าวเป็นการอุดหนุนเฉพาะการประกันภัยในส่วนที่ 1 (Tier 1) เท่านั้น

(6) วงเงินคุ้มครอง จำแนกเป็นวงเงินคุ้มครองภัยธรรมชาติทั้งหมด 7 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ และช้างป่า สำหรับการรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,500 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ รวมวงเงินความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 1,740 บาทต่อไร่ และวงเงินคุ้มครองภัยศัตรูพืชและโรคระบาด การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 750 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยโดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ รวมวงเงิน ความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 870 บาทต่อไร่

1.3) โครงการประกันภัยลำไย

ธ.ก.ส. ได้ดำเนินโครงการประกันภัยพืชผลลำไยจากภัยแล้ง โดยร่วมกับบริษัท ชมโปะ ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปีการผลิต 2562 มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีแรกนำร่องในเขตพื้นที่ 24 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมโครงการ 1,053 ราย เบี้ยประกันภัย 540,430 บาท พื้นที่เป้าหมาย 100,000 ไร่ โดยมีกรมธรรม์ประกันภัยที่เรียกร้อยเงินชดเชย จำนวน 930 ฉบับ ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยประมาณ 3.5 ล้านบาท ซึ่งผลการดำเนินงานในปีแรกขาดทุน แต่ยังคงดำเนินการต่อเนื่องในปี 2563 โดยขยายพื้นที่เพิ่มอีก 2 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน และน่าน สำหรับปี 2564 ธ.ก.ส. ได้ขยายพื้นที่เพิ่มรวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน น่าน เชียงราย พะเยา และจันทบุรี เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการผลิต โดยใช้การประกันภัยเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับโครงการประกันภัยพืชผลลำไยจากภัยแล้งมีเกษตรกรให้ความสนใจและเข้าร่วมโครงการฯ ปีละกว่า 1,000 ราย มีการจ่ายเงินชดเชยปีละกว่า 1 ล้านบาท สำหรับคุณสมบัติผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นลูกค้าเงินกู้ของ ธ.ก.ส. และมีพื้นที่เพาะปลูกลำไยอยู่ในเขตพื้นที่การรับประกันภัย โดยสามารถกำหนดวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัยขั้นต่ำ 10,000 บาท แต่ไม่เกินจำนวนเงินกู้ เพื่อเพาะปลูกลำไย และสูงสุดไม่เกินวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัย 500,000 บาท อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 399 บาท (รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ระยะเวลาในการวัดปริมาณน้ำฝนหรือระยะเวลาคุ้มครอง ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึง 31 พฤษภาคม 2564 รวม 106 วัน

กรมธรรม์ประกันภัยลำไย ใช้เกณฑ์การจ่ายเงินที่แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้ง ถึงจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้งจ่ายเงินชดเชย 900 บาท ต่อหน่วยความคุ้มครอง

(2) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้งต่อเนื่องเกินกว่าจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้ง บริษัทจ่ายเงินชดเชยต่อวันให้วันละ 60 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง จนกว่าฝนแล้งจะสิ้นสุดหรือจนสิ้นสุดระยะเวลาประกันภัย แล้วแต่เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นก่อน

ทั้งนี้ จำนวนเงินชดเชยตามข้อ 1) และข้อ 2) รวมแล้วไม่เกินจำนวนเงินชดเชยสูงสุด 2,100 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง ตลอดระยะเวลาการประกันภัย โดยจำนวน 1 หน่วยความคุ้มครองเท่ากับเงินกู้สำหรับการเพาะปลูกลำไย เพื่อการเอาประกันภัย 10,000 บาท โดยมีอัตราเบี้ยประกันภัย 399 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง

1.4) โครงการประกันภัยทุเรียน

โครงการประกันภัยทุเรียน เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2561 ดำเนินการระหว่างบริษัท ประกันภัยและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนโดยตรง โดยคุ้มครองทุเรียนทุกสายพันธุ์ ตามอายุของต้นทุเรียน ความเสียหายของต้นทุเรียนที่เสียหายสิ้นเชิง ไม่สามารถให้ผลผลิตได้อีก ครอบคลุมภัยจากลมพายุลูกเห็บ น้ำท่วม ไฟไหม้ ฟ้าผ่า การกระแทก ชน ผลัก หรือหักลำต้นโดยสัตว์ หรือสัตว์เลี้ยงที่ต้องไม่ใช้ของผู้เอาประกัน โดยแบ่งอัตราเบี้ยประกันและวงเงินเอาประกัน ดังนี้

(1) ระยะก่อนให้ผลต้นทุนเรียนอายุ 1 ปี เบี้ยประกัน 200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 300 บาทต่อต้น อายุ 2 ปี เบี้ยประกันภัย 300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 500 บาทต่อต้น อายุ 3 ปี เบี้ยประกันภัย 400 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,000 บาทต่อต้น อายุ 4 ปี เบี้ยประกันภัย 500 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,500 บาทต่อต้น อายุ 5 ปี เบี้ยประกันภัย 800 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 5,000 บาทต่อต้น

(2) ระยะให้ผล แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ อายุต้นทุนเรียน 6 ปีขึ้นไป คัดครองต้นทุนปลูก ค่าเบี้ยประกันภัย 1,200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 7,500 บาทต่อต้น และอายุต้นทุนเรียน 6 ปีขึ้นไป คัดครอง ต้นทุนปลูกและการสูญเสียรายได้ เบี้ยประกันภัย 2,300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 15,000 บาทต่อต้น ทั้งนี้ ยกเว้นความเสียหายในระยะรอคอย 7 วันแรก นับแต่วันที่สัญญาเริ่มต้นให้ความคุ้มครอง โดยการ ประกันภัยจะให้ความคุ้มครองเฉพาะต้นที่เสียหายอย่างสิ้นเชิง แต่โดยทั่วไปต้นทุนเรียนเกษตรกรที่ประสบภัย พิบัติทางธรรมชาติส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากลมพายุ ทำให้กิ่งก้านหักเสียหายไม่ได้ล้มหรือเสียหายสิ้นเชิง ทั้งต้น ประกอบกับ กรมธรรม์ประกันภัยให้ความคุ้มครองเฉพาะต้น ไม่ได้คุ้มครองผลผลิตบนต้น ในกรณีที่ ผลผลิตเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงใกล้ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวซึ่งมีมูลค่าสูง แต่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ตามข้อกำหนดของกรมธรรม์

1.5) โครงการประกันภัยสินค้าปศุสัตว์

ข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 ธ.ก.ส. ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน คือ ทิพยประกันภัย ได้แก่ ประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคเนื้อ โคนม และสุกร

(1) ประกันภัยโคเนื้อ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ คุณสมบัติของโคเนื้อที่เอาประกันภัย มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีความพิการซึ่งมีผลกับสุขภาพ ไม่เป็นโรคเรื้อรัง และไม่อยู่ระหว่างการรักษาพยาบาล มีอายุไม่เกิน 36 เดือน ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ (NID หรือ FRID) มีบันทึกประวัติถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนป้องกัน โรคปากเท้าเปื่อย และโรคคอบวมมาแล้วไม่เกิน 1 เดือน (Hemorrhagic Septicemias) นับแต่วันที่ ขอเอาประกันภัย ระยะเวลาคัดครอง 6 เดือน นับจากวันขอเอาประกันภัยหรือสิ้นสุดเมื่อส่งขายคอกกลาง สำหรับอัตราค่าเบี้ยประกันภัย ความคุ้มครอง โคเนื้อตายจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟาผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม พายุ และแผ่นดินไหว อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 400 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง จำนวนเงินเอาประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง กรณีความคุ้มครอง โคเนื้อตายจากการเจ็บป่วย (ระยะเวลารอคอย 30 วัน) จำนวนเงินเอาประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง

(2) ประกันภัยโคแม่พันธุ์ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคแม่พันธุ์จากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟาผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ การเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในช้อยกเว้น และการเสียชีวิต จากการคลอดลูก จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง จำนวนเงินเอา ประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง จำนวนเงินเอา ประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคัดครอง

ระยะเวลาคัดครอง 1 ปี ระยะเวลารอคอย 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใดๆ ที่เกิดขึ้น โดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคแม่พันธุ์มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคแม่พันธุ์กับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคแม่พันธุ์จะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(3) ประกันภัยโคนม เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคนมจากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ และการเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในข้อยกเว้น จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

ระยะเวลาคุ้มครอง 1 ปี ระยะเวลาการรอคอย 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคนม โคนมมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคนมกับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคนมจะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(4) ประกันภัยสุกร ความคุ้มครองจากสุกรเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินถล่ม แผ่นดินไหว ลมพายุ และสุกรเสียชีวิตจากการเจ็บป่วย ยกเว้นโรคคหิวหวัดแอฟริกาในสุกร โรคคหิวหวัดสุกร กลุ่มอาการระบบสืบพันธุ์และระบบหายใจในสุกร (PRRS) และ M6coplasma (Common lung disease) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 600 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 6,700 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง ระยะเวลาคุ้มครอง 4 เดือนนับจากวันที่ขอเอาประกันภัย หรือสิ้นสุดเมื่อส่งซากออกกลาง แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ระยะเวลาการรอคอย 15 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยสุกร สุกรมีอายุแรกเข้า 2 เดือน และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ และต้องแสดงเอกสารรับรองการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย ผู้เอาประกันจะต้องแสดงเอกสารยืนยันตัวตนของสุกรแต่ละตัวก่อนเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

2) ปัญหาและอุปสรรคของการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลอนนวล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ 1) ปัจจัยทางด้านราคา (ค่าเบี้ยหลังการอุดหนุนจากรัฐบาล) และ 2) ความน่าจะเป็นซึ่งรวมถึงความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบภัยพิบัติ ต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนางานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่มีองค์ประกอบของการทดลองเชิงสมมติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 627 รายถูกคัดเลือกโดยการสุ่มแบบง่ายจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในอำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอนูนทริก จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง รวมถึงการทำ Mixed Factorial ANOVA ผลการวิจัยพบว่าความต้องการที่จะซื้อประกันภัยขึ้นกับทั้งระดับราคาค่าเบี้ยประกัน และลักษณะของความน่าจะเป็นที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน นอกจากนี้

ทักษะความรู้ทางการเงินไม่สามารถอธิบายความต้องการที่จะซื้อประกันภัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับราคาเบี้ยประกันต่ำ และภายใต้ความคลุมเครือ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย 2 แนวทางหลักคือ รัฐบาลควรพิจารณา 1) ลดราคาเบี้ยประกันภัย และ 2) ลดความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อคงไว้ซึ่งการช่วยเหลือเกษตรกร แต่ลดภาระทางการเงินของรัฐบาล โดยให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วระเดช ภาวัตเวคิน (2564) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าว เนื่องจากประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก และการทำเกษตรกรรมมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ทำให้ไม่ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย สิ่งที่จะช่วยบรรเทาความเสียหายคือ “การประกันภัยพืชผล” การวิจัยเรื่อง การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าวมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดของการประกันภัยพืชผลที่ได้ดำเนินการในต่างประเทศ และในประเทศไทย เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกันภัยพืชผล กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และหาแนวทางแก้ไขและกำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อการประกันภัยพืชผลอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด และมีกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นต้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรไม่ให้ความสนใจกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวมากเท่าที่ควร อีกทั้งเกษตรกรส่วนมากจะทำประกันภัยเฉพาะที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จ่ายเบี้ยประกันภัยให้ เพราะเกษตรกรไม่ต้องออกเงินเอง และหากจะทำประกันภัยทำเพื่อหวังเพียงจะได้กู้เงินของธนาคารเท่านั้น ดังนั้น รัฐบาลควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร และให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการประกันภัยมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในการทำเกษตร และเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายกรณีเกิดภัยพิบัติขึ้น และเพื่อให้เกษตรกรได้มีต้นทุนในการผลิตอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

มนุษย์และบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อุบัติขึ้นในโลกต้องประสบทั้งภัยที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตด้วยกัน และจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะมนุษย์นั้นนอกจากจะต้องเป็นห่วงกังวลกับการรักษาชีวิตร่างกายให้เป็นสุข และปลอดภัยแล้ว มนุษย์ยังต้องคอยระมัดระวังภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของตนอีกด้วย ในกรณีที่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องประสบภัยใด ๆ ก็ดี เป็นธรรมชาติโดยส่วนรวมของมนุษย์ไม่อาจนิ่งดูตาย และจะต้องเข้าช่วยเหลือกัน เพื่อผ่อนคลายความเสียหายจากภัยนั้น คุณสมบัติของมนุษย์ดังกล่าวนี้เรียกกันว่า **"มนุษยธรรม"** และกล่าวได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการประกันภัยในเวลาต่อมา (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

1) ความมุ่งหมายของการประกันภัย

การประกันภัยเป็นมาตรการสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่บุคคลเป็นส่วนตัวหรือเป็น คณะบุคคลให้ป้องกันบรรเทา หรือผ่อนคลายการสูญเสียทางเศรษฐกิจ อันสืบเนื่องมาจากการเสียชีวิตของผู้เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวหรือการสูญเสียทรัพย์สินอันอาจเกิดขึ้นได้จากวินาศภัย หรือการโจรกรรม ด้วยการยอมจ่ายค่าปayout การให้ที่ละน้อยโดยมีกำหนดประจำเรียกว่า "เบี้ยประกัน" ให้แก่บริษัทประกันภัย และเมื่อเกิดเหตุภัยหรือเมื่อครบกำหนดระยะเวลาประกัน (ในกรณีของการประกันชีวิต) บริษัทประกันจะจ่ายเงิน ทดแทนหรือเงินสะสมเป็นก้อนคืนให้ตามจำนวนที่กำหนดเงื่อนไขในสัญญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การประกันภัยเป็นเรื่องของการที่บุคคลและองค์การจำนวนมากมาร่วมกันแบ่งเบาภาระความเสียหาย โดยวิธีการเฉลี่ยภาระการเสี่ยงภัยในประเภทหรือลักษณะเดียวกันไปคนละเล็กละน้อย การร่วมเสี่ยงภัย ในประเภทเดียวกันนี้ก่อให้เกิดความยุติธรรม และการช่วยเหลือกันและกันในระหว่างสมาชิกธุรกิจประกันภัย เป็นกิจการที่อยู่กึ่งกลางระหว่างธุรกิจการค้ากำไรกับการให้ความคุ้มครองการเสี่ยงภัยแก่สังคม ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน เพื่อรับภาระความสูญเสียทางการเงิน ดังนั้น ระบบประกันภัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จำเป็นของคนที่มีความเชื่อมั่นของคนในสังคมและขวัญของผู้ประกอบธุรกิจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาต่างๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เช่น หากไม่มีระบบประกันภัย ธนาคารคงไม่มั่นใจ พอที่จะขยายสินเชื่อให้แก่ลูกค้าที่ประกอบธุรกิจการบิน การเดินเรือ การอุตสาหกรรมการขนส่ง หรือพ่อค้า คงไม่กล้าที่จะส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศ เพราะจะต้องเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลเสี่ยงภัยมาเป็นเวลานาน เป็นต้น ยิ่งเศรษฐกิจและสังคมของชาติเจริญรุดหน้าอัตราการเสี่ยงภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินยิ่งเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ

2) ขอบเขตของการประกันภัย

เนื่องจากภัยในรูปแบบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้นมีมากมาย แม้ว่าการประกันภัยจะมีส่วนสำคัญยิ่ง ในการให้บริการบรรเทาความเสียหายจากภัยหลายสิบชนิดแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจครอบคลุมถึงภัยบางชนิด ที่ไม่อาจประกันได้ เช่น ภัยที่เกิดจากอาณัติ ได้แก่ ความชอบหรือไม่ชอบหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ไม่อาจประกันได้ เพราะเป็นเรื่องของนามธรรมและไม่อาจประเมินการสูญเสียได้

สำหรับภัยซึ่งอยู่ในขอบเขตที่จะให้บริการประกันภัยได้นั้น ได้มีการจำแนกประเภท เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตการประกันภัยแต่ละชนิดด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะยังมีภัยอีกหลายชนิด ที่เกิดขึ้น แล้วยังผลให้เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องเชื่อมต่อกันไปหลายประการหรือภัยที่เกิดขึ้นอาจมีลักษณะไม่ตรง ตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือข้อตกลง ทำให้การประกันภัยให้ความคุ้มครองไม่ถึง เพื่อให้การจัดประเภทของ การประกันภัยอยู่ในลักษณะกว้างๆ สามารถครอบคลุมภัยได้เกือบครบถ้วน นักวิชาการ จึงแบ่งขอบเขต การประกันภัยออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1) การเสียหายเกี่ยวกับพลังในการหารายได้ (Damage to earning power)

ขอบเขตของการประกันภัยอันเกี่ยวกับการสูญเสียพลังในการหารายได้นี้ หมายถึง ภัยอันตรายใดๆ ก็ตาม หากได้เกิดขึ้นแล้วทำให้ต้องสูญเสียพลังในการหารายได้ไปแล้ว การประกันภัยจะให้การคุ้มครองและผู้ได้รับการสูญเสียก็จะได้รับการชดเชยค่าสูญเสียนั้น ไม่ว่ารายได้ที่สูญเสียนั้นจะอยู่ในรูปค่าแรงงาน ค่าเช่ากำไร หรือประโยชน์อื่นใดก็ตาม ซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่

(1) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของบุคคลธรรมดา (Personal) ซึ่งเกิดจากมรณกรรม การเจ็บป่วย ความชรา อุบัติเหตุ หรือการไม่มีงานทำ เป็นต้น ซึ่งย่อมทำให้บุคคลต้องสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับไป

(2) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของธุรกิจ (Business) ซึ่งอาจเกิดจากไฟไหม้ น้ำท่วม พายุ การระเบิด และเหตุอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สถานประกอบธุรกิจต้องเสียหาย และทำให้รายได้ของธุรกิจนั้นต้องสูญเสียไป การสูญเสียดังกล่าวย่อมอยู่ในขอบเขตของการประกันภัยเสียหายในพลังการหารายได้ทั้งสิ้น

2) การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Damage to property)

การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินย่อม ได้แก่ การที่ทรัพย์สินถูกทำลาย หรือเสียหายอันเนื่องมาจากภัยต่างๆเกิดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง หรือเสียหายแต่เพียงบางส่วนก็ได้ การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเกิดจาก

(1) เกิดจากภัยโดยแท้ เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว พายุ การระเบิด เรืออัปปาง การจลาจล และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

(2) การกระทำอันไม่สุจริต เช่น โจรกรรม การปลอมแปลงเอกสาร การลักขโมย การฉ้อโกง

(3) การผิดนัดหรือผิดข้อตกลง เช่น ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนด หรือผู้รับเหมาก่อสร้างปฏิบัติการไม่เสร็จตามสัญญา

(4) การรับผิดชอบต่อกฎหมาย เช่น นายจ้างต้องจ่ายเงินให้ลูกจ้างในกรณีถึงแก่กรรมหรือบาดเจ็บ ทุพพลภาพ เนื่องจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรือบำเหน็จเมื่อครบเกษียณอายุ เป็นต้น

(5) ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล ในกรณีเกิดเจ็บป่วยในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจอันเนื่องจากไฟไหม้ เป็นต้น

การเสียหายหรือสูญเสียเนื่องจากเหตุดังกล่าว ถือว่าอยู่ในขอบเขตการประกันการเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินมีข้อควรพิจารณาความแตกต่างอันสำคัญระหว่างรูปหรือแบบของการประกันภัย มิได้อยู่ที่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินที่ประกันภัยไว้ แต่อยู่ที่ชนิดหรือตัวภัยที่เกิดขึ้น ทั้งชนิดหรือตัวภัยจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของการประกันภัย เช่น การประกันภัย บ่งชี้ให้ทราบถึงขอบเขตของการประกันว่าจะให้บริการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟไหม้ การประกันโจรกรรม หมายถึงให้การคุ้มครองถึงความสูญเสีย เนื่องจากกระทบของพวกโจรกรรมหรือขโมยหรือการประกันชีวิตต้องระบุชัดเจน ไม่เช่นนั้นผู้รับประโยชน์ก็จะได้รับชดเชย เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการประกันภัย หมายถึงการชดเชยค่าเสียหาย อันเนื่องจากชนิดของภัยที่ประกันไว้เป็นสำคัญ

3) ประโยชน์ของการประกันภัย

หากพิจารณาเบื้องต้น จะเห็นว่าการประกันภัยเป็นประโยชน์แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องในสัญญาประกันภัย ซึ่งได้แก่ ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยเท่านั้น แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการประกันภัย ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคมธุรกิจและเศรษฐกิจชาติโดยรวมด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) มีการแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่มนุษย์หรือกิจการของมนุษย์การเฉลี่ยภาระไปคนละเล็กละน้อยในระหว่างบุคคลจำนวนมาก แทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกอยู่กับผู้เคราะห์ร้ายที่ประสบภัย โดยการประกันภัยจะช่วยให้ผู้เคราะห์ร้ายหรือผู้เอาประกันได้มีทรัพย์สินจำนวนหนึ่งไปประกอบอาชีพได้อีก

2) ช่วยให้การประกอบธุรกิจมีความมั่นคงและช่วยเสริมการลงทุน ทั้งนี้เพราะเมื่อต้องประสบภัย นักธุรกิจก็มีโอกาสได้รับค่าสูญเสียคืนมาเป็นผลให้สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าไม่มีการประกันภัย แล้วหากภัยเกิดขึ้น ก็ต้องอยู่ในสภาพล้มจมและปั่นป่วน โอกาสที่จะก่อตั้งกิจการธุรกิจขึ้นใหม่ก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบาก การประกันภัยจึงช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบธุรกิจโดยตรง

นอกจากนี้ในการลงทุนเพื่อเริ่มกิจการหรือขยายกิจการธุรกิจก็ดี หากมีการเสี่ยงภัยมากเกินไปจนสมควร และไม่มีทางป้องกันหรือ ได้รับการชดเชยการสูญเสียไปแล้วนักธุรกิจก็อาจจะรับการลงทุนนั้น เมื่อได้รับประกันภัยแล้ว ความกังวลในการลงทุนของนักธุรกิจก็ผ่อนคลายลงเป็นผลให้นักธุรกิจกล้าลงทุนเพิ่มขึ้น โดยนัยนี้การประกันภัยจึงช่วยส่งเสริมการลงทุนด้วย

3) ลดค่าใช้จ่ายหรือราคาแห่งการป้องกันการเสี่ยงภัย โดยรวมกิจการนั้นเข้าเป็นกิจการประกันภัย เพราะถ้าต่างคนต่างทำเพื่อป้องกันการเสี่ยงภัยไปตามลำพังแล้วย่อมจะรับภาระค่าชดเชยในการป้องกันเสี่ยงภัยแต่ผู้เดียว โดยเฉพาะในกิจการธุรกิจ หากปราศจากมาตรการประกันภัย นักธุรกิจซึ่งจำเป็นต้องป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง จะใช้วิธีบวกเอามูลค่าทรัพย์สินหรือสินค้าที่ตกอยู่ในความเสี่ยงภัยเข้าไปในราคาสินค้าและบริการด้วยย่อมจะทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงเกินควร

4) ทำให้มีแหล่งกลางสำหรับรวบรวมทุน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หากการดำเนินงานของผู้รับประกันภัยเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการ รัฐและผู้ที่จะอาศัยเงินทุนไปดำเนินงานก็อาจถูกยืมทุนซึ่งบริษัทประกันภัยได้จากเงินที่ผู้เอาประกันภัยแต่ละรายจ่ายจ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยไปดำเนินงานได้ อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

5) ช่วยสร้างเครดิตแก่ผู้เอาประกัน ซึ่งการให้เครดิตเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการประกอบธุรกิจการค้า เช่น ถ้านักธุรกิจกู้เงินธนาคาร จะต้องทำประกันชีวิตเท่ากับจำนวนเงินที่ต้องกู้ มิฉะนั้น หากผู้กู้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจเรียกเงินกู้คืนได้ แต่เมื่อมีการประกัน ธนาคารจะมีความมั่นใจในการให้กู้เงิน เพราะมีหลักประกันว่าจะได้รับชดเชยคืน หรือกรณีที่มีการจำหน่ายทวงสินค้า โดยใช้สินค้าที่เก็บรักษาไว้ในโกดังเป็นหลักประกันการกู้ยืม ถ้ามีการประกันโจรกรรมหรืออัคคีภัยไว้ ผู้รับจำนำย่อมยินดีรับจำนำใบประทวงสินค้านั้น ซึ่งถ้าสินค้าถูก ไฟไหม้หรือถูกโจรกรรม ผู้รับจำนำก็ยังได้รับชดเชยแทนหลักประกันซึ่งต้องสูญหายหรือเสียหายไป

4) การประกันภัยในประเด็นทางกฎหมาย

ภัย หมายถึง สิ่งที่น่ากลัว หรือ อันตราย โดยสามารถแบ่งภัยออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ

(1) ภัยจากธรรมชาติ (Natural perils) หมายถึง เหตุที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ไฟป่า พายุ ภูเขาไฟระเบิด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ โดยมีความร้ายแรงแตกต่างกันไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ได้

ภัยธรรมชาติ หมายถึง อันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของภัยธรรมชาติหลัก ๆ (กฎเวียง ประคัมรินทร์, 2561) ได้ดังนี้

(1.1) วาตภัย (Windstorm) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุลมแรง แบ่งได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ วาตภัยจากพายุฤดูร้อน ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ลมกรรโชกแรงเป็นครั้งคราว บางครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และอาจมีลูกเห็บ และวาตภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม เป็นพายุที่เกิดเหนือทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกในเขตร้อน เมื่อพายุขึ้นฝั่งจะสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก ความรุนแรงของพายุแตกต่างกันไปตามความเร็วลม ประกอบด้วย พายุดีเปรสชัน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางไม่เกิน 63 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พายุโซนร้อน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลาง 63-117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และพายุไต้ฝุ่น ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางตั้งแต่ 118 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป

(1.2) อุทกภัย (Food) เป็นภัยที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานาน แบ่งเป็น อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน มักเกิดในที่ราบต่ำและที่ราบลุ่มใกล้ภูเขาต้นน้ำ และอุทกภัยที่เกิดจากน้ำท่วมขังและน้ำเอ่อท้น หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงในกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล

(1.3) ความแห้งแล้งหรือภัยแล้ง (Drought) เป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำเป็น เวลานาน สภาวะฝนแล้งเป็นสภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่มีฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่ง มักเกิดช่วงครึ่งหลังเดือน ตุลาคม-กลาง พฤษภาคม เป็นช่วงสิ้นสุดฤดูฝนถึงช่วงฤดูร้อน และสภาวะฝนทิ้งช่วงหมายถึงช่วงที่มีปริมาณฝนตก ไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรติดต่อกันเกิน 15 วัน ในช่วงฤดูฝน เกิดในช่วงเดือนมิถุนายน-กลางเดือนกรกฎาคม

(1.4) พายุฝนฟ้าคะนอง (Thunderstorm) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม มีลมกรรโชกแรง บางครั้งมีลูกเห็บ หากฝนตกต่อเนื่องหลายชั่วโมง อาจเกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน

(1.5) คลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm surge) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนที่เข้าหาฝั่งเกิดคลื่นขนาดใหญ่ซัดชายฝั่งอันเนื่องมาจากความแรงของลมที่เกิดขึ้นจากพายุหมุนเขตร้อน สำหรับ ประเทศไทย พายุหมุนก่อตัวในทะเลจีนใต้แล้วเคลื่อนตัวเข้าสู่อ่าวไทย ในช่วงกลางเดือนตุลาคม-กลางเดือน ธันวาคม บริเวณพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดคลื่นพายุซัดชายฝั่ง ได้แก่ ภาคใต้ในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรี ธรรมราช และภาคตะวันออกในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

(1.6) แผ่นดินไหว (Earthquake) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการปล่อยพลังงานใต้พิภพทำให้เกิดการสั่นสะเทือน สาเหตุของแผ่นดินไหวหรือการสั่นสะเทือนเกิดขึ้นได้ทั้งจากธรรมชาติและมนุษย์ เช่น การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยฉับพลันตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลกหรือตามแนวรอยเลื่อน การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม การระเบิดของภูเขาไฟ การทำเหมือง และการสร้างอ่างเก็บน้ำใกล้รอยเลื่อน เป็นต้น

(1.7) แผ่นดินถล่ม (Landslide) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสั่นไหวที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชัน เนื่องจากขาดความสมดุลในการทรงตัวทำให้เกิดการปรับตัวของพื้นดินต่อแรงดึงดูดของโลก และการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบธรณีวิทยาจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ มักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักบริเวณภูเขา

(1.8) ไฟป่า (Wildfire) เป็นภัยธรรมชาติที่ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเผาหาของป่า การกำจัดวัชพืช ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์-ต้นเดือนพฤษภาคม ทำให้เกิดมลพิษในอากาศ

(1.9) สึนามิ (Tsunami) เป็นคลื่นที่มีความยาวหลายกิโลเมตร ช่วงห่างและระยะเวลาของคลื่นแต่ละลูกยาวนาน ส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวของพื้นทะเลในแนวตั้งจมตัวลงตรงแนวรอยเลื่อน เมื่อเกิดแผ่นดินไหว หรือการที่มวลน้ำถูกแทนที่ทางแนวตั้งของแผ่นดิน สึนามิ เป็นคำภาษาญี่ปุ่น แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า harbor wave หรือคลื่นในอ่าวฝั่งหรือท่าเรือ โดยคำว่า Tsu หมายถึง harbor แปลว่าอ่าว ฝั่งหรือท่าเรือ และคำว่า Nami หมายถึงคลื่น

(2) ภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human perils) หมายถึง เหตุที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง การฆาตกรรม จลาจล ตลอดจนภัยสงคราม เป็นต้น

(3) ภัยจากเศรษฐกิจ (Economic perils) หมายถึง เป็นภัยพิบัติที่มีเหตุจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการตลาด ภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อ การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค หรือราคาสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

5) วิธีการจัดการความเสี่ยงภัย

การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย (Risk avoidance) ทำได้โดยการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมหรืองานที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้น การลดความเสี่ยงภัย (Risk reduction) ทำได้โดยการลดจำนวนครั้งหรือลดความรุนแรงของการเกิดภัย ซึ่งทำได้ 3 วิธี คือ

(1) การป้องกันการเกิดความเสียหาย (Loss prevention) โดยจะกระทำก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น

(2) การควบคุมความเสียหาย (Loss control) โดยจะกระทำขณะหรือหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้น

(3) การแยกทรัพย์สิน (Separation) โดยกระทำก่อนเกิดความเสียหาย

การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk retention) คือ การยินยอมรับภาระความเสียหายไว้เองหากมีภัยเกิดขึ้น โดยจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และอาจจะรับภาระนี้ไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ การจัดการความเสี่ยงภัยวิธีนี้มีเหตุผล คือ ภัยที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเสียหายน้อยมากพอที่จะรับภาระได้

(1) ความเสี่ยงภัยนั้นไม่สามารถโอนไปให้ผู้อื่นได้

(2) ประหยัดค่าใช้จ่าย

การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยโดยการโอนความเสี่ยงภัยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non – insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญา จะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัทมาทำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาซื้อ-ขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม ก็จะต้องซื้อ-ขายในราคาเดิม การให้มีการค้าประกันการทำงานของพนักงาน

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปของการประกันภัย (Insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัย ในรูปของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย โดยการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การทำประกันรถยนต์ เป็นการโอนความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับรถยนต์ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าหากรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ เสียหาย บริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบให้หรือซ่อมแซมให้ หรือการทำประกันชีวิตโดยผู้เอาประกันเห็นว่าหากตัวเองประสบอันตรายถึงชีวิตจะทำให้ครอบครัวลำบาก จึงโอนความเสี่ยงภัยนี้ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงบริษัทจะชดเชยเงินจำนวนหนึ่งให้กับครอบครัวเป็นการบรรเทาในเรื่องของความเป็นอยู่ ที่ขาดรายได้จากสามี ซึ่งเป็นความเสี่ยงภัยอันหนึ่ง เช่นกัน

6) หลักการที่นำมาพิจารณาในการประกันภัย

หลักการที่ผู้รับประกันสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะรับประกันภัยที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ

(1) ทฤษฎีความน่าจะเป็นหรือหลักแห่งการการคาดคะเน (Theory of probability) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นค่าประมาณในการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัย โดยพิจารณาถึงโอกาสแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นเท่าใด ถ้ากิจการประเภทนั้นๆ โอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้นมีมากก็แสดงว่าผู้รับประกันภัยต้องเสี่ยงมาก ฉะนั้น ต้องเรียกเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับการที่ต้องลงทุนสำหรับรับความเสี่ยงภัยที่สูงตามไปด้วย

(2) ทฤษฎีว่าด้วยจำนวนมากหรือกฎแห่งจำนวนมาก (Theory of great numbers) ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ถ้าเพิ่มจำนวนของวัตถุที่รวมเสี่ยงภัยหรือวัตถุที่เอาประกันมากขึ้นแล้ว ค่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจริงจะเท่ากับค่าความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้หรือความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย จะแม่นยำหรือถูกต้องมากขึ้น จึงเป็นประโยชน์สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยแต่ละประเภท กล่าวคือ การเสี่ยงภัยจะลดลงถ้าจำนวนวัตถุที่มีส่วนในเหตุการณ์เสี่ยงภัยมากขึ้น

(3) กฎของการเฉลี่ย (Law of average) ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อย ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราสูงและทำให้การดำเนินการประกันภัยไปได้ยาก ในทางตรงกันข้าม ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีมาก ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราต่ำ และทำให้การประกันภัยดำเนินการไปด้วยดี

7) หลักพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

เพื่อให้เข้าใจถึงหลักในการที่ผู้รับประกันจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจที่จะรับประกันภัยแล้ว จำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อหลักสำคัญพื้นฐานของสัญญาประกันภัย โดยมีหลักสำคัญ ดังนี้

ก. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest)

ข. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith)

ค. หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity)

ง. หลักการรับช่วงสิทธิ (Subrogation)

จ. หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contribution)

ฉ. หลักสาเหตุใกล้เคียง (Proximate cause)

แต่ละหลักพื้นฐาน สามารถสรุปเป็นรายละเอียด ได้ดังนี้

ก. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest) หมายถึง ผู้มีสิทธิเอาประกันภัย จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยหรือในเหตุประกันภัยเท่านั้น

(1) กรณีประกันวินาศภัย ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย การที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนเกี่ยวพันโดยชอบธรรมในทรัพย์สิน ที่เอาประกัน คือ มีกรรมสิทธิ์หรือมีประโยชน์หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยเวลาที่ต้องมีส่วนได้เสีย ทั้งขณะทำสัญญาประกันภัยและขณะที่เกิดความเสียหาย ยกเว้นการประกันภัยทางทะเลที่ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาประกันภัยได้ แต่ต้องมีส่วนได้เสียขณะที่เกิดภัยขึ้น

(2) กรณีประกันชีวิต ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย ผู้เอาประกันมีความผูกพันทางกฎหมาย ความผูกพันทางครอบครัวหรือมีส่วนได้เสียอันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าการเสียชีวิตของหุ้นส่วนจะเกิดความเสียหายต่อกิจการที่ทำร่วมกัน เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสียผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ในขณะเกิดภัย

ข. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีความสุจริตใจต่อกันในขณะที่เข้าทำสัญญา กล่าวคือ จะต้องเปิดเผยข้อความจริงไม่แถลงข้อความเท็จและปฏิบัติตามคำรับรองสาระสำคัญที่ถือว่าปฏิบัติตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง มี 3 ประการ คือ

(1) การเปิดเผยข้อความจริง (Representation) เมื่อจะเข้าทำสัญญาประกันภัยระหว่างคู่สัญญา โดยเฉพาะผู้เอาประกันจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้รับประกันว่าจะเข้าทำสัญญาประกันหรือไม่ หรือหากเข้าทำสัญญาประกันดังกล่าวแล้ว ความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นมีอยู่เล็กน้อยเพียงใดซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการคิดเบี้ยประกัน หากผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง แสดงให้เห็นว่าผู้เอาประกันมีเจตนาอันไม่สุจริตมาตั้งแต่ต้น และอาจเป็นเหตุให้ผู้รับประกันไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอประกันภัยสินค้าในโกดังสินค้าอันประกอบด้วยวัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ติดไฟง่าย แต่นาย ก. แจ้งให้ผู้รับประกันทราบในสัญญาว่าเป็นวัสดุก่อสร้างเพียงอย่างเดียวโดยปกปิดข้อความจริงไว้โดยเจตนา ทั้งนี้ต้องการจ่ายเบี้ยประกันภัยตามมาตรฐานที่ถูกลงหรือเกรงว่าบริษัทไม่รับประกัน ปรากฏว่าเกิดไฟไหม้โกดังสินค้านั้น กรณีเช่นนี้บริษัทไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพราะถือว่านาย ก. ไม่เปิดเผยข้อความจริง

(2) การไม่แถลงข้อความเท็จ (Non- misrepresentations) นอกจากทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์หรือเป็นสาระสำคัญของการเข้าทำสัญญาประกันภัยกันแล้ว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ก็ถือเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตและมีผลให้อีกฝ่ายไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอเอาประกันชีวิต ในใบแถลงสุขภาพแจ้งว่าสุขภาพดีไม่เคยเจ็บป่วยถึงขั้นนอนในโรงพยาบาลในรอบ 5 ปี แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่านาย ก. รู้ว่าตนป่วยเป็นโรคมะเร็งและเข้าผ่าตัดภายใน 6 เดือนที่ผ่านมาหลังทำสัญญาไม่นาน นาย ก. เสียชีวิตลง กรณีนี้บริษัทไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้เพราะ นาย ก. แถลงข้อความเท็จอันมีสาระสำคัญต่อการพิจารณารับประกันภัย

(3) การปฏิบัติตามรับรอง (Warranty) คำรับรอง (Warranty) คือ ข้อความในสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลกระทบต่อความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย เช่น ติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัย การจ้างยามรักษาการณ์ในโรงงานยามวิกาล

ค. หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity) หมายถึง การที่มีความเสียหายเกิดขึ้นอันเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น บ้านมูลค่า 2 ล้านบาท ไฟไหม้เสียหาย 2 แสนบาท จะได้รับเงินชดใช้ 2 แสนบาท สำหรับจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 บัญญัติไว้ว่า "ผู้รับประกันภัยจำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

(1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

(2) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

(3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยไม่ให้วินาศ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะต้องเท่ากับความเสียหายจริง ผู้รับประกันภัยอาจจะชดใช้ค่าเสียหายได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความสะดวก และความพอใจของผู้เอาประกัน และผู้รับประกันภัย ดังนี้

(1) จ่ายเป็นเงินสด

(2) การซ่อมแซมให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม

(3) การหาสิ่งของมาทดแทน การประกันภัยทรัพย์สิน บางประเภทไม่เข้าข่ายกรณีนี้ เช่น วัตถุโบราณซึ่งยากที่จะกำหนดมูลค่าความเสียหาย ดังนั้น จึงกำหนดมูลค่าชดใช้แน่นอนไว้ล่วงหน้า แม้เกิดความเสียหายบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ตามจำนวนที่ระบุในสัญญา เราเรียกกรณีนี้ว่า Valued policy สำหรับการประกันชีวิตหรือการประกันสุขภาพ ไม่เข้าข่ายของหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน

ง. หลักการรับช่วงสิทธิ (Subrogation) หมายถึง หลักที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้แก่ผู้เอาประกันภัยและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ส่วนการประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ภัยจากธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย) ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิได้ การประกันภัยที่จะใช้หลักการรับช่วงสิทธิได้ มีลักษณะทั้ง 3 ประการ คือ

(1) เป็นวินาศภัย

(2) เป็นวินาศภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก

(3) ผู้รับประกันได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว

วัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิ์ เพื่อ

(1) ป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้ง 2 ทาง คือ จากผู้รับประกันภัย และจากผู้ก่อความเสียหาย

(2) ให้อุบัติการณ์ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

จ. หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contribution) เมื่อเกิดความเสียหาย แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะประกันภัยเกินมูลค่าส่วนได้เสีย หรือเอาประกันภัยจากผู้รับประกันภัยหลายราย ซึ่งทำให้จำนวนเงินเกินกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้รับประกันภัยจะเฉลี่ยชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวตามอัตราส่วน ลักษณะของการประกันภัยที่ใช้หลักการนี้ต้องมีลักษณะดังนี้

(1) มีกรรมธรรมตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป

(2) คั้มครองภัยเดียวกัน

(3) คั้มครองส่วนได้เสียอันเดียวกันของผู้เอาประกันภัย

(4) วัตถุประสงค์เอาประกันภัยของแต่ละกรรมธรรมต้องเป็นวัตถุประสงค์เดียวกัน

(5) ทุกกรรมธรรมมีผลบังคับใช้ในเวลาเกิดความเสียหาย

ฉ. หลักสาเหตุใกล้เคียง (Proximate cause) หมายถึง หลักที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหม อันเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้เคียงกับภัยที่ทำประกันภัยไว้ สาเหตุความใกล้เคียง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่อเนื่องไม่ขาดตอนและเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยแล้ว ตัวอย่าง เกิดไฟไหม้บ้าน นาย ก ทำให้พนักงานดับเพลิงต้องฉีดน้ำสกัดไฟไปยังบ้านนาย ส ซึ่งเป็นบ้านข้างเคียงทำให้ทรัพย์สินบ้านนาย ส เสียหาย พิจารณาว่าเป็นสาเหตุใกล้เคียงเพราะเป็นสาเหตุไม่ขาดตอนซึ่งมาจากภัย คือ ไฟ ดังนั้น หากนาย ส มีประกันอัคคีภัยคั้มครองบ้านของตน บริษัทประกันภัยนั้นต้องจ่ายค่าสินไหมให้นาย ส ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

2.2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยการเกษตร (Agricultural insurance) คือ รูปแบบการจัดการความเสี่ยงที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ประยุกต์ใช้กับธุรกิจการเกษตร เป็นการส่งผ่านความสูญเสียโดยการแลกเปลี่ยนเบี้ยประกัน หรือการรับประกันที่มีความสูญเสียน้อย เพื่อป้องกันความสูญเสียที่ใหญ่กว่า การประกันภัยการเกษตรที่มีการดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้แก่ การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) ซึ่งเป็นการประกันที่ให้ความคั้มครองความเสียหายหรือสูญเสียต่อพืชผลที่เอาประกันภัย ซึ่งเกิดจากภัยตามที่ระบุในกรรมธรรม อาจคั้มครองภัยทุกชนิดหรือเฉพาะบางชนิดภัย ขึ้นอยู่กับชนิดพืชซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชนิด โดยทั่วไปจะกำหนดคั้มครองเฉพาะภัยธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ผู้ทำประกันภัยพืชผลต้องเป็นผู้ที่ทำการผลิตพืชผลนั้นๆ โดยระยะเวลาการคั้มครองจะตรงกับช่วงระยะเวลาเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด (World Bank, 2009)

โดยส่วนใหญ่การทำประกันภัยพืชผลต้องทำก่อนที่จะเริ่มระยะเวลาเพาะปลูก การประกันภัยพืชผลเป็นมาตรการภาครัฐที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดการระบบการเงิน เพื่อคั้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการประกันภัยการเกษตร ยังประยุกต์ใช้กับปศุสัตว์ (Livestock) ม้าพันธุ์ที่ใช้วิ่งแข่ง (Bloodstock) ป่าไม้ (Forestry) ประมง (Aquaculture) และโรงเรือนกระจก (Greenhouse) องค์ประกอบสำคัญในการจัดการความเสี่ยงภาคการเกษตร ไม่ใช่เทคนิควิธีที่จะนำมาแทนที่เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยงที่ดี เครื่องมือในการผลิต และการลงทุน แต่หากพิจารณาควบคู่กัน การประกันภัยการเกษตร จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนท้องถิ่น และช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในการผลิต ไม่เพียงแต่การจัดการการประกันภัยที่เหมาะสม แต่ยังช่วยปรับปรุงอุตสาหกรรมเกษตร

ในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตด้วย โดยสากลแล้วไม่มีผลิตภัณฑ์ประกันภัยได้รูปแบบเดียวที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรแต่ละชนิดเหมาะสมกับบางเงื่อนไข การประเมินความเหมาะสมของแต่ละผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรต้องพิจารณากระบวนการผลิตชนิดของทรัพย์สินที่จะคุ้มครองภัยหลัก ซึ่งต้องแน่ใจว่าเป็นชนิดภัยที่เกิดขึ้น ความเสี่ยงภัยของพื้นที่ข้อมูลต่าง ๆ มีเพียงพอ จำนวนเกษตรกร ช่องทางการจำหน่ายและการกระจายกรมธรรม์ และความต้องการในการปรับตัวต่อความสูญเสียด้วย (World Bank, 2009)

ระบบการผลิตทางการเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่โดยตลอด และกลายเป็นปัญหาที่ทำความเดือดร้อนต่อเกษตรกรโดยตรง ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลต้องจัดสรรเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติจำนวนมากในแต่ละปี แต่บางครั้งก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติได้ทั่วถึง วิธีการหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ได้ก็คือ การนำเอาหลักประกันภัยมาใช้ในการช่วยเหลือเกษตรกร เรียกว่า "การประกันภัยพืชผล" (Crop insurance) ซึ่งแพร่หลายมากในนานาประเทศมานานกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วต่างถือเป็นเรื่องสำคัญในการส่งเสริมการเกษตรของชาติ (พนิต เข้มทอง, 2537; กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537)

1) ความหมายของการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยพืชผล หมายถึง การที่เกษตรกรสะสมเงินหรือผลผลิตเข้าด้วยกันเป็นกองทุน เมื่อเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติขึ้นในเขตใดก็จะเจียดจ่ายเงินหรือผลผลิตจากกองทุนไปช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย ซึ่งในหลักการจะเป็นการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537)

พนิต เข้มทอง (2537) ได้ให้ความหมายของการประกันภัยพืชผลว่า เป็นระบบร่วมกันของเกษตรกร เพื่อจะลดความไม่แน่นอนต่อการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ประสบผลดี ทั้งนี้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะจ่ายเบี้ยประกันภัยเข้าสู่กองทุนเพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับสมาชิกในรายที่ได้รับ ความเสียหายหรือหากการเก็บเกี่ยวปีใดได้รับผลดีมากก็จะสะสมกองทุนดังกล่าวไปจ่ายในปีที่ผลการเก็บเกี่ยวไม่ประสบผลดี

การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) เป็นการประกันภัยเพื่อคุ้มครองเกษตรกรต่อความเสียหายของพืชผลอันเนื่องจากภัยอย่างหนึ่งอย่างใด ตามระบุเช่น พายุ ลูกเห็บ หรือภัยธรรมชาติทั่ว ๆ ไป เช่น ภัยน้ำท่วม ความวิปริตของอากาศ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544)

คะนิงนิจ สัจจิกร (2552) ได้ให้ความหมาย การประกันภัยพืชผล หมายถึง วิธีการที่เกษตรกรได้เสี่ยงภัยร่วมกัน โดยการสะสมเงินหรืออาจจะเป็นพืชผลทางการเกษตรไว้คอยช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม วาตภัย อัคคีภัย และแมลงศัตรูพืชหรือโรคพืช เป็นต้น หลักการประกันภัยพืชผล คือ บุคคลที่เรียกว่า ผู้เอาประกันภัย จ่ายเงินที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้แก่บุคคลที่เรียกว่า ผู้รับประกันภัย เพื่อจะเป็นผู้จ่ายเงินที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยพืชผล เมื่อพืชผลได้รับความเสียหายเนื่องจากภัยธรรมชาติ

2) วัตถุประสงค์ของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

1) เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนของเกษตรกรลง เพราะอย่างน้อยไม่ต้องอยู่ในสภาพเป็นหนี้สินหรือหมดตัว

2) เพื่อให้เกษตรกรมีหลักฐานค่าประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน โดยกรมธรรม์ประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

3) เพื่อลดภาระของรัฐที่จะต้องทุ่มเงินก้อนใหญ่เข้าช่วยเหลือภายหลังเกิดภัยพิบัติ

4) เพื่อให้เกษตรกรกล้าลงทุน นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

5) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงการช่วยเหลือตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเงินชดเชยค่าเสียหายมาจากเงินเบี้ยประกันภัยของเกษตรกร

หลักการขั้นพื้นฐานของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา

1) วงเงินคุ้มครองการประกันภัยควรกำหนดด้วยผลผลิตพืชในระดับหนึ่ง

2) ในระยะแรกๆ ควรจะทดลองทำกับพืชหลัก 2 - 3 ชนิดก่อน

3) ควรทำในพื้นที่ขนาดเล็กๆ ก่อนแล้วจึงค่อยขยายเมื่อได้ทดลองทำแล้วได้ผล

4) การประกันภัยรวมภัยจากธรรมชาติทั้งหมดด้วย

5) การประกันภัยอาจทำในรูปการบังคับหรือสมัครใจ สำหรับในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ควรทำในรูปแบบการบังคับ

6) วงเงินคุ้มครองควรคิดเป็นร้อยละ 50-75 ของรายได้เฉลี่ยของพืชผลและปศุสัตว์ โดยมี การกำหนดราคาที่ตายตัว

7) ในระยะแรก ๆ รัฐบาลจะต้องยื่นมือเข้าช่วยสนับสนุนในเรื่องต้นทุนของการบริหารและการดำเนินการ โดยให้เกษตรกรมีส่วนช่วยตัวเองบ้างเพียงบางส่วน

8) วงเงินคุ้มครองและอัตราดอกเบี้ยประกันภัยควรกำหนดขึ้นภายในพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีสภาพคล้ายคลึงกัน

9) สร้างแรงจูงใจกับเกษตรกรตามโอกาสอันควร มีการบันทึกข้อมูลสถิติการปลูกพืชแต่ละชนิดอย่างถูกต้อง

10) รักษาระดับต้นทุนของการดำเนินการให้ต่ำที่สุด โดยพยายามให้หน่วยงานท้องถิ่นของ รัฐบาลมีบทบาทต่อการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ด้วย

11) การบริหารงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ควรที่จะมอบหมายให้หน่วยราชการ รับผิดชอบหรือสถาบันของรัฐบาล ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลพร้อมด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลหรือ ท้องถิ่น และความร่วมมือของสหกรณ์หรือองค์กรต่างๆ

12) การสร้างทุนหรืองบประมาณสำรองของการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

ประเทศที่มีการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์นั้น แทบทุกประเทศรัฐบาลจะต้อง เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน ในทางตรงหรือทางอ้อมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากการประกันภัย ทางเกษตรกรนั้นยากที่จะดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ เพราะค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสูง และแต่ละประเทศ จะมีรูปแบบเฉพาะของการดำเนินงานเป็นลักษณะของตัวเอง ทำให้การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์มีขีดจำกัด ในการลดความเสี่ยงภัย โดยการทำประกันภัยต่อกับเอกชนหรือสถาบันประกันภัยต่างประเทศ ซึ่งต่างจาก การประกันภัยแบบอื่นๆ เนื่องจากไม่ได้มาตรฐานสากลในการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงาน ในประเทศกำลังพัฒนานั้น ความสามารถในการประกันภัยของเกษตรกรจะอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรายย่อย (Small farmers) ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจะสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศ

ที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนมากจะเป็นเกษตรกรรายใหญ่ที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นแปลงใหญ่ มีระบบหรือสวัสดิการทางด้านปัจจัยการผลิตและการประกันราคาเป็นฐานสนับสนุนอยู่

ดังนั้นการดำเนินงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ในประเทศที่กำลังพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาเป็นแกนนำและให้ความสนับสนุน หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศได้เริ่มใช้แนวความคิดนี้ผลักดันให้มีการปฏิบัติ โดยการศึกษาทดลองเป็นเวลานาน จนได้ระบบการดำเนินงานที่เหมาะสม แล้วจึงขยายการดำเนินงานออกไปทั่วประเทศ

3) ประโยชน์ของการประกันพืชผลและปศุสัตว์

เนื่องจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรเทาความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ โดยการจ่ายเป็นเงินชดเชยให้แก่เกษตรกร Ray (1985) และ Yamauchi (1988) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้มาจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ดังนี้ คือ

(1) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ นอกจากจะสามารถปกป้องเกษตรกรจากการสูญเสียเนื่องจากประสบภัย เพราะได้รับเงินชดเชยค่าเสียหายแล้ว ยังส่งผลไปถึงการลดปัญหาการว่างงาน และการทำงานไม่เต็มตัวของเกษตรกร ซึ่งเป็นการช่วยลดการอพยพของครอบครัวเกษตรกรจากชนบทเข้าสู่เมือง

(2) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต เพราะในโครงการประกันภัยจะต้องมีมาตรการเสริมที่มีส่วนช่วยป้องกันความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

(3) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ให้ความสำคัญต่อหลักการการช่วยเหลือตนเอง และให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในหลักการนี้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

(4) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยวิธีการรวมกลุ่ม การเรียไร แจกจ่าย และการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางสถิติจะเป็นผลดีต่อการปกครองและการรวมกลุ่มอันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบการปกครองทั่วประเทศ

วัลลภ นุตมาน (2551) สรุป ประโยชน์ของการประกันภัยพืชผลไว้ได้ ดังนี้

(1) ช่วยให้เกิดการออม เนื่องจาก ผู้เอาประกันต้องเก็บเงินบางส่วนไว้สำหรับชำระค่าเบี้ยประกันตามกำหนด ทำให้ผู้เอาประกันมีเงินก้อนไว้ใช้ในอนาคต เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น

(2) ช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ เนื่องจาก เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เกษตรกรผู้เอาประกันจะได้รับเงินค่าสินไหมชดเชย ทำให้การประกอบอาชีพเกษตร ไม่ได้รับผลกระทบ เพราะมีความมั่นใจได้ว่าเมื่อเกิดความเสียหายก็จะได้รับเงินจากการประกันภัยพืชผลมาชดเชย

(3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพเกษตร เนื่องจาก เกษตรกรได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทประกันภัยรับความเสี่ยงแทน

(4) ช่วยในการขยายเครดิต ทำให้ธนาคารผู้ให้กู้รายอื่นให้กู้ยืมเพราะช่วยลดความเสี่ยงของผู้ให้กู้

(5) ช่วยให้เกิดเสถียรภาพในต้นทุนการผลิต เนื่องจาก การจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยถือเป็นต้นทุนการผลิต แม้จะเกิดภัยหรือไม่เกิดภัยต้นทุนการผลิตก็ถูกกำหนดไว้แน่นอนแล้ว

(6) ระดมทุนในการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก ค่าเบี้ยประกันภัยที่รวบรวมได้จากเกษตรกรจะเป็นเงินก้อนใหญ่ที่รัฐบาลสามารถนำไปลงทุน หรือให้เอกชนกู้ยืมส่งผลให้อัตราการลงทุนเกิดการขยายตัวเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ

(7) ลดภาระแก่สังคมและรัฐบาล เนื่องจาก การทำประกันภัยจะทำให้เกษตรกรรับผิดชอบ ต่อตัวเอง หากเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติจะมีค่าสินไหมทดแทน โดยถือว่ามีหลักประกันพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม

(8) ลดภาระงบประมาณที่จะช่วยเหลือเรื่องภัยธรรมชาติในระยะยาว

(9) เกิดประสิทธิภาพในการลงทุน

(10) เกษตรกร ได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังหน่วยงานรับประกันภัย เกิดความคุ้มครอง

(11) เกษตรกรมีส่วนร่วมตามนโยบายโดยการจ่ายเบี้ยประกันภัยมารวมกันเพื่อเฉลี่ย ความเสี่ยงภัย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติจะได้นำมาชดเชยความเสียหาย

(12) เกษตรกรมีโอกาสขอกู้เงินจากสถาบันการเงินทั่วไปได้ง่ายขึ้น จากการมีสิทธิตามกรรมธรรม์ โดยการนำสัญญาประกันภัยมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้ยืม

4) ผลเสียของการทำประกันภัยพืชผล

ผลเสียของการประกันภัยพืชผลไว้ว่า รัฐบาลใช้งบประมาณในการอุดหนุนค่าเบี้ย ประกันภัย เพื่อให้หน่วยงานรับประกันภัยสามารถดำเนินการต่อได้ เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายเบี้ยประกันภัย บางส่วน แต่ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับเมื่อเกิดภัย ธรรมชาติสูงกว่าจำนวนเบี้ย 15 เท่า

5) รูปแบบของการประกันภัยพืชผล

การจัดการความเสี่ยงภัยเป็นกระบวนการวางแผนและตัดสินใจของบุคคลหรือธุรกิจ ที่จะหาวิธีที่ดีที่สุด เพื่อดำเนินการบริหารความเสี่ยงกับภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจาก ภัยต่างๆ โดยการจัดการความเสี่ยงภัยสามารถกระทำได้ 4 วิธีด้วยกัน คือ การลดความเสี่ยงภัย การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง การโอนความเสี่ยงภัย และการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย หนึ่งในวิธีการจัดการ ความเสี่ยงภัยที่กล่าวข้างต้น การประกันภัยถือเป็นหนึ่งแนวทางของการโอนความเสี่ยงภัย สำหรับผู้ที่ต้องการ บริหารความเสี่ยงหรือผู้เอาประกันภัยเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นไปยังผู้รับประกันภัยโดยเป็นไปตามเงื่อนไข ที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยตกลงกันเอาไว้ สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอน จึงมีข้อจำกัดในการ ชำระเบี้ยประกันภัยเพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ กับเกษตรกรจึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพดีขึ้น ความแปรปรวนของสภาพ อากาศก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนของเกษตรกร ความเสียหายจากภัยธรรมชาติ หลัก คือ ภัยแล้งฝนทิ้งช่วงและอุทกภัย ซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติมิใช่ความผิดพลาดของเกษตรกร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะหาวิธีลดความเสี่ยงในด้านความเสียหาย ที่จะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ซึ่งการประกันภัยพืชผลจะช่วยให้ความคุ้มครองทางการเงินของเกษตรกรให้มีความผันผวนของรายได้น้อยลง เมื่อได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

การประกันภัยพืชผล มีผู้เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย (Insurer) คือ บริษัทประกันซึ่งตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เพื่อเป็นการชดใช้ค่าเสียหาย หรือบรรเทาความเสียหายให้ลดน้อยลง

(2) ผู้เอาประกันภัย (Insured) คือ คู่สัญญาซึ่งตกลงจะส่งประกันภัยจำนวนหนึ่ง ให้ผู้รับประกัน และเมื่อมีภัยเกิดขึ้นและได้รับความเสียหาย ผู้รับประกันภัยจึงจะจ่ายค่าสินไหมให้แก่ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ในสัญญาต่างกัน

(3) การประกันภัยต่อ (Reinsurance) คือ การที่ผู้รับประกันภัย (Insurer) ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังผู้รับประกันภัยต่อ

รูปแบบการประกันภัยพืชผลสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างวัตถุประสงค์ และประสิทธิผลของแต่ละรูปแบบ และมีความเหมาะสมตามสภาพภูมิอากาศ และลักษณะความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ในแต่ละพื้นที่

(1) การประเมินแบบดั้งเดิม คือ การประกันความผันแปรของปริมาณผลผลิต ซึ่งมี 2 แบบ คือ

(1.1) แบบที่กำหนดชนิดของภัย (Named peril) การประกันภัยลักษณะแบบนี้ นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ และมักเป็นประเทศที่ประสบภัยบ่อยและเป็นภัยที่เกิดกะทันหัน และสามารถประเมินความเสียหายได้อย่างชัดเจน ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เกษตรกรผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกวงเงินเอาประกันภัยได้ การชดเชยค่าสินไหมทดแทนคำนวณโดยใช้การวัดจากกายภาพ และหักออกด้วย ความรับผิดชอบส่วนแรก ซึ่งความรับผิดชอบส่วนแรก (Deductible) คือ จำนวนเงินที่ระบุไว้ในหน้าตารางกรมธรรม์ เกษตรกรต้องเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้ การประกันภัยในลักษณะนี้ ไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณ จึงต้องใช้เจ้าหน้าที่กลางค่าสินไหมทดแทนที่มีความเชี่ยวชาญสูง (Loss Adjusters) เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย

(1.2) แบบรวมหลายภัย (Multiple peril) เป็นการประกันภัยทางธรรมชาติ และชีวภาพ การกำหนดวงเงินเอาประกันภัยจะใช้วงเงินกู้เพื่อการลงทุนหรือคำนวณจากรายได้เกษตรกร (ปริมาณผลผลิตคูณราคาล่วงหน้า และจำนวนไร่ที่เอาประกันภัย) การใช้รูปแบบนี้ยังคงต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ เนื่องจากไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณและยังเกิดปัญหาการเอาประกันภัยเฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

(2) การประเมินแบบใช้ดัชนี คือ การประกันที่ใช้ดัชนีที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มี 3 แบบ

(2.1) แบบดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ มีหลักการว่าเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ประกันเดียวกันมีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายเท่ากัน การเงินความเสียหายจึงไม่จำเป็นต้องประเมินเป็นรายแปลง และใช้ข้อมูลผลผลิตจริงประจำปีของแต่ละเขตพื้นที่ประกันภัยที่ประกาศล่วงหน้าตามที่ตกลงกันไว้ วงเงินประกันภัยใช้ปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณราคาล่วงหน้าของผลผลิตในเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหมทดแทนคำนวณจาก (ผลต่างของปริมาณผลผลิตจริงเฉลี่ยของเขตพื้นที่ประกันกับปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณด้วยราคาล่วงหน้าและจำนวนไร่ที่เอาประกัน) การประกันลักษณะแบบนี้เหมาะกับภัยที่กระทบเป็นวงกว้างไม่เกิดปัญหาการเลือกเอาประกันเฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงและการผลกระทบความเสี่ยงโดยขาดความรับผิดชอบไม่เหมาะสมกับกรณีที่ไม่มีความข้อมูลผลผลิตของพื้นที่ที่ถูกต้องและแม่นยำเกิดการโต้แย้งระหว่างเกษตรกรและผู้รับประกัน การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อินเดีย และบราซิล

(2.2) แบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ (Weather index) ค่าดัชนีอ้างอิงจากการตรวจวัดสภาพอากาศที่ใกล้ที่สุด เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ เป็นต้น ไม่มีการประเมินความเสียหายเป็นรายแปลง วงเงินประกันจะใช้ต้นทุนการผลิต ส่วนการจ่ายสินไหมทดแทนใช้ดัชนีจากการตรวจวัด และตามสูตรที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ การประกันลักษณะแบบนี้ คือ มีความโปร่งใส และไม่มีข้อเสียในเรื่องเลือกประกันเฉพาะเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือการผลกระทบโดยไม่รับผิดชอบ และไม่สามารถใช้กรมธรรม์เดียวกันทุกพื้นที่ ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้ดี การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก และอินเดีย ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดดัชนีฝนแล้ง ดัชนีเป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวเพื่อให้เกิดความชัดเจน

ในขนาดและทิศทางที่ง่ายต่อการเข้าใจว่าการพิจารณาที่ค่าในหน่วยวัดของค่า นั้น ๆ ดัชนีความแห้งแล้ง (Drought index) คือ ตัวบ่งชี้ความแห้งแล้งของพื้นที่หนึ่ง ๆ ที่ใช้แทนค่าของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแห้งแล้งของพื้นที่ปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวก่อให้เกิดความผิดปกติของความชื้นที่ลดลงกว่าปกติ ดัชนีความแห้งแล้งมีการพัฒนา และใช้งานกันหลายประเทศ ในระยะแรกเป็นการประเมินจากข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดของทางกรมอุตุนิยมวิทยาพื้นผิวที่มีการปรับรูปแบบของตัวดัชนีมีความแตกต่างกันออกไปบางตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ เช่น อุณหภูมิ ที่ตั้งของพื้นที่ ความชื้นดิน ความเร็วลม เป็นต้น (Zargar et al., 2014; วิรัช และคณะ 2554) โดยดัชนีความแห้งแล้งในทางอุตุนิยมวิทยาที่ได้รับความนิยมและมีการอ้างอิงมาก ได้แก่

(1.1) ดัชนีความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (Moisture Available Index : MAI) เป็นดัชนีที่เสนอ โดย Hargreaves (1972) เป็นดัชนีที่ใช้การกำหนดความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช โดยใช้ อัตราส่วนความน่าจะเป็นของฝนที่ระดับร้อยละ 75 กับศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืช ประเมินตามวิธีการของ Penman-Monteith ที่อยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาเปรียบเทียบค่าการคายระเหยที่เป็นอยู่กับค่าอ้างอิง (Reference evapotranspiration) โดยตัวแปรที่ใช้ในสมการของ Penman-Monteith ได้แก่ รังสีดวงอาทิตย์ อุณหภูมิอากาศ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม เป็นต้น และสามารถแสดงผล เป็นระดับการขาดน้ำของพืชได้ เช่น รุนแรง ปานกลาง เล็กน้อย พอเพียง และมากเกินไป เป็นต้น

(1.2) ดัชนีความแห้งแล้งของพาลเมอร์ (Palmer Drought Severity Index : PDSI) เป็นดัชนีวัดความผิดปกติของความชื้น ใช้หลักการวิเคราะห์ความต้องการน้ำและปริมาณน้ำที่มีในสมการสมดุลน้ำ (Water balance equation) ดัชนี PDSI เป็นตัวชี้วัดความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยา มีความสัมพันธ์กับอุณหภูมิฝน ความชื้นดิน โดย PDSI สามารถนำมาเป็นมาตรฐานของความชื้นที่สามารถเปรียบเทียบได้ทั้งระหว่างพื้นที่และระหว่างเดือน PDSI เป็นดัชนีที่สะท้อนสภาพอากาศที่แห้งหรือชื้นเกินไป มีการใช้งานอย่างกว้างขวาง เหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกัน ส่วนในเขตที่มีภูมิประเทศที่ซับซ้อนความแม่นยำจะลดลง

(1.3) ดัชนีปริมาณน้ำฝนมาตรฐาน (Standardized Precipitation Index : SPI) หรือ ดัชนีความแห้งแล้งจากฝนที่ต่างจากเกณฑ์ปกติ (หากใช้เป็นตัวชี้วัดความแห้งแล้ง) เป็นดัชนีที่สะท้อนความแห้งแล้งจากการขาดแคลนปริมาณฝนที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งในแต่ละเวลาที่ต่างไปจากปกติ (ค่าเฉลี่ย) ได้แก่ ความชื้นดิน ปริมาณน้ำในดิน ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ และน้ำที่ไหลในแม่น้ำ SPI ใช้ข้อมูลพื้นฐาน คือ ปริมาณฝน ณ สถานที่และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แล้วใช้วิธีการแปลง ค่าอนุกรมเวลาของฝนให้อยู่ในรูปการแจกแจงปกติแบบมาตรฐาน เพื่อหาค่า SPI สำหรับสถานที่ และช่วงเวลานั้น ๆ ค่าดัชนีที่เป็นไปในทางลบแสดงถึงความแห้งแล้ง ส่วนค่าดัชนีที่เป็นไปในทางบวกแสดงถึงความชุ่มชื้นหรือมีฝนมากกว่าปกติ

(1.4) ดัชนีความแห้งแล้งจากความชื้นที่พืชใช้ประโยชน์ (Crop Moisture Index : CMI) เป็นดัชนีที่พัฒนาจากหลักการที่คล้ายคลึงกับดัชนี PDSI สามารถวัดและเปรียบเทียบระดับความชื้นระหว่างพื้นที่ได้ แต่ดัชนี CMI เน้นการวัดความชื้นในดินชั้นบน โดยคำนวณจากอุณหภูมิ และปริมาณฝนรวมในแต่ละสัปดาห์ ค่า CMI จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากมีฝนตกหนักในสัปดาห์นั้น ๆ ทำให้ค่า CMI ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดความแห้งแล้งระยะยาว แต่เหมาะสำหรับการวัดในช่วงเวลาสั้น ๆ และเหมาะในการติดตามเฝ้าระวังผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพืชผลทางการเกษตร ในบรรดาดัชนีความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยาที่นิยมใช้กันมากดังกล่าวข้างต้น SPI จัดเป็นดัชนีที่น่าสนใจสำหรับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ในกรณีที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากใช้ตัวแปรที่จะต้องวัดไม่มากนัก SPI พัฒนาโดย McKee et al. (1993) ถูกสร้างมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดและติดตามสถานะแห้งแล้ง ในช่วงเวลาต่างๆ ที่กำหนด

โดยดูจากปริมาณฝนสะสมในแต่ละช่วงเวลาที่น่าสนใจ ซึ่งอาจมีตั้งแต่ 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน ไปจนถึง 72 เดือน ตามปกติ ปริมาณฝนโดยทั่วไปจะมีการกระจายแบบต่อเนื่อง ในรูปแบบฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา (Gamma distribution) กล่าวคือ ในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น สัปดาห์ เดือน หลายเดือน หรือปี) ปริมาณฝนที่ตกแต่ละจุดเวลาจะมีค่าโดยสุ่มในช่วงหนึ่ง โดยรูปกราฟการกระจายจะมีรูปร่างที่แตกต่างกันไป แล้วแต่พื้นที่และช่วงเวลา ในการอธิบายทางคณิตศาสตร์ รูปแบบการกระจายจะแตกต่างกันไปตาม พารามิเตอร์ของฟังก์ชัน (ค่าอัลฟาและเบต้า) แต่ละพื้นที่และแต่ละช่วงเวลาจะมีข้อมูลที่แตกต่างกัน ไป ดังนั้นในการอธิบายลักษณะฝนที่ตกของแต่ละสถานีวิัดอากาศจะใช้ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสม (Cumulative probability density function) ของปริมาณฝนรวมแทนฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา ซึ่งหากมีข้อมูลปริมาณฝนที่เก็บไว้ต่อเนื่องมาในอดีตก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าความน่าจะเป็นที่ฝนที่ตกในช่วงเวลาที่สนใจอยู่นี้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ นั่นคือ สามารถวัดความแห้งแล้งของพื้นที่ได้ว่ามีหรือไม่และอยู่ในระดับใด ในการพัฒนาเป็นดัชนี SPI จะทำการแปลงรูปฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมให้เป็นฟังก์ชันค่าปกติมาตรฐาน Z คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ยังคงให้ค่าความน่าจะเป็นไม่แตกต่างกันไปจากฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมเดิม ค่า SPI ที่ได้สามารถแบ่งเป็นระดับ เพื่อบ่งชี้ถึงระดับความชุ่มชื้นและความแห้งแล้งของพื้นที่ได้

ในการตรวจติดตามความแห้งแล้งของพื้นที่มีกระบูดด้วยตัวบ่งชี้ที่สะท้อนสภาพความแห้งแล้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้โดยเรียกกันว่า ดัชนีความแห้งแล้ง โดยดัชนีส่วนใหญ่ได้จากการ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิอากาศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในอดีตที่เก็บวัดมาอย่างถูกต้องและต่อเนื่องหลายปี ตัวอย่างดัชนีประเภทนี้ เช่น Generalized Monsoon Index (GMI), Palmer Drought Severity Index (PDSI), Crop Moisture Index (CMI), Standardized Precipitation Index (SPI) เป็นต้น

(2.3) แบบใช้ดัชนีการปรับความแตกต่างของความเจริญเติบโตของพืชเข้าสู่สภาพปกติ (Normalized difference vegetation index) ดัชนีนี้อาศัยภาพถ่ายดาวเทียมเพียงอย่างเดียว ค่าดัชนีสะท้อนการเจริญเติบโตของพืชในฤดูกาลหนึ่งๆ และใช้เปรียบเทียบกับฤดูกาลที่ผ่านมา มีการใช้ประกันทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เท่านั้น วงเงินประกันขึ้นอยู่กับข้อตกลง เช่น จำนวนเงินต่อเฮกตาร์หรือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใช้วิธีเดียวกับการประกันภัยแบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ ข้อเสียของการประกันแบบนี้ คือ ใช้กับกรณีภัยพืชและข้าวไม่ได้เพราะดัชนีมีความสัมพันธ์ต่างกับภัยพืช หากประเทศไม่มีข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมย้อนหลังที่เพียงพอจะไม่สามารถตั้งค่าเบี้ยประกันได้ การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศแคนาดา เม็กซิโก และสเปน

(3) รูปแบบการคุ้มครองความผันแปรของรายได้ (Crop revenue insurance) การประกันรูปแบบนี้ เป็นส่วนผสมของการประกันแบบหลายภัยกับการประกันราคา มีการใช้บางรัฐของสหรัฐอเมริกา ในกรณีปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลือง รายได้ที่รับประกันกำหนดเป็นร้อยละ (ประมาณร้อยละ 60-75) ของระดับผลผลิตเฉลี่ยย้อนหลังคูณด้วยราคาล่วงหน้าของผลผลิตสำหรับเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหมทดแทนขึ้นอยู่กับสาเหตุจากผลผลิตตกต่ำ ราคาตกต่ำ หรือทั้งสองอย่าง ในกรณีที่เกิดจากผลผลิตตกต่ำคำนวณ โดยคำนึงถึงความผันแปรของระดับผลผลิตเฉลี่ยรายปีย้อนหลัง ส่วนกรณีที่เกิดจากราคาตกต่ำคำนวณโดยใช้ ราคาตลาด การประกันแบบนี้เหมาะที่จะเชื่อมโยงกับการให้สินเชื่อเพราะความสามารถในการชำระหนี้ขึ้นกับรายได้ แต่จำเป็นต้องมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

ในชีวิตจริงแต่ละคนต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา เช่น การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ การตัดสินใจผลิต การตัดสินใจในการลงทุน เป็นต้น โดยการตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์ต่าง ๆ กัน ในบางครั้งอาจต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน (Decision under risk and uncertainty) นักเศรษฐศาสตร์ พยายามคิดค้นวิธีที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลภายใต้ เงื่อนไขของความเสี่ยง ในปี ค.ศ. 1944 ได้มีผู้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ ดังกล่าวนี้อย่างเป็นทางการ ทฤษฎีนี้เรียกว่า Expected utility theory (โกเมน จรัญกุล, 2531) ซึ่งบางสถานการณ์นั้นการเลือกของมนุษย์ ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและความไม่แน่นอน หรือไม่สามารถคาดคะเนได้เนื่องจาก Expected utility theory กำหนดคุณสมบัติของอรรถประโยชน์เป็นแบบหน่วยนับ ดังนั้นจึงสามารถที่จะประมาณค่าหน่วย อรรถประโยชน์ของผลในการเลือกจากทางเลือกที่เสี่ยงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งผลของการตัดสินใจ ภายใต้ความไม่แน่นอนนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีหลายทาง ผู้ตัดสินใจไม่รู้ล่วงหน้า ดังนั้น บุคคลแต่ละคนจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป บางคนชอบ ที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนมีแนวโน้มที่จะเลือกผลลัพธ์ที่แน่นอน ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับ Axioms ในทฤษฎี Expected utility theory บุคคลนั้นจะแสวงหาความพอใจสูงสุด ตามการคาดคะเนของตน ดังนั้นบุคคลนั้นจะแสวงหาทางเลือกที่ตนคาดว่าจะให้ค่าตามการคาดคะเนสูงสุด

1) การประเมินความเสี่ยงและระดับความเสี่ยง

ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster risk) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ในการได้รับ ผลกระทบทางลบจากการเกิดภัยพิบัติ โดยผลกระทบสามารถเกิดขึ้นกับชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม ในระดับบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศ การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาดหรือขอบเขตของความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งประเมิน สภาวะความล่อแหลมหรือการเปิดรับต่อความเสี่ยง (Exposure) ความเปราะบาง (Vulnerability) ศักยภาพ (Capacity) ในการรับมือของชุมชนที่อาจเป็นอันตราย และคาดการณ์ผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน การดำรงชีวิต และสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบจากภัยในพื้นที่หนึ่งๆ มีประโยชน์ ในการวางแผน เพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557)

สำหรับการประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) ซึ่งเป็นการระบุชนิดภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ในพื้นที่นั้นๆ ตลอดจนลักษณะและพฤติกรรมทางธรรมชาติของภัยชนิดนั้นๆ โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ ที่สำคัญ ในการประเมินความเสี่ยง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557) ดังนี้

(1) การระบุความเสี่ยง (Risk identification) ประกอบด้วย การระบุลักษณะของภัย (Hazard characterization) เป็นการศึกษาลงลึกถึงรายละเอียดของภัย เพื่อเป็นการระบุถึงสถานที่เกิดภัย พื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบ ลักษณะผลกระทบตามธรรมชาติของภัย รวมถึงสาเหตุของการเกิดภัยและการวิเคราะห์ ความถี่ของการเกิดภัย (Frequency analysis) เป็นการประเมินถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัย และความรุนแรงของภัย ที่จะเกิด ซึ่งมักจะแสดงในรูปของรอบการเกิดซ้ำ (Return period)

(2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk analysis) ประกอบด้วย การระบุองค์ประกอบที่มีความเสี่ยง (Elements at risk identification) การประเมินความเปราะบาง (Vulnerability assessment) และการวิเคราะห์ผลกระทบ (Consequence analysis)

(3) การประเมินค่าความเสี่ยง (Risk estimation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการประเมิน ความเสี่ยง แสดงผลการประเมินภัยและการวิเคราะห์ผลกระทบมาเป็นผลของระดับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งสามารถใช้วิธีการง่ายๆ ตามแนวคิดของศูนย์เตรียมพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center: ADPC) โดยการแทนค่าความรุนแรงและโอกาสหรือความถี่ในการเกิดภัยเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 ในการเกิดภัยและระดับของผลกระทบ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูงมาก ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมากและอาจมีผลกระทบที่รุนแรง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่รุนแรงและอาจส่งผลกระทบที่รุนแรง

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีโอกาสเกิดปานกลาง ความเสี่ยงรุนแรงไม่มาก อาจส่งผลกระทบพอสมควร

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อย ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อยมาก ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบน้อยมากหรือไม่ส่งผลกระทบ

ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ ระดับของความเสี่ยงหรือผลกระทบทางลบที่เกิดจากภัย ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นการนำผลของการประเมินภัย ความถี่ ความเปราะบาง และศักยภาพมาประมวลรวมกัน เพื่อประมาณระดับความเสียหาย หรือผลกระทบจากความเสี่ยงในเชิงปริมาณ ซึ่งผลกระทบอาจอยู่ในรูปของตัวเงินหรือการดำเนินงานทางสังคม การวิเคราะห์ความเสี่ยง จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับประมาณค่าความเสี่ยง ในส่วนของการประเมินความเสี่ยง เป็นการจัดลำดับของภัยในเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อมูลว่ามีภัยใดที่อาจเกิดขึ้นบ้าง มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผลที่อาจตามมาคืออะไร และมีสิ่งใดที่อาจช่วยบรรเทาผลร้ายของความเสี่ยงนั้นหรือไม่ (สรวิศ วิฑูรทัศน์ และคณะ, 2559)

2) การจัดการความเสี่ยงภัยทางเกษตร

แนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางการเกษตร (วิชิต หล่อจิระชุมภ์ และวิมา นายศิลป์ รุ่งเรือง, 2545) โดยทั่วไป ปัญหาของภาคเกษตรกรรมในประเทศต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน คือ ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรมีความไม่แน่นอน เนื่องจากการเกษตรต้องพึ่งพิงปัจจัยทางธรรมชาติ โดยเฉพาะภูมิอากาศที่มีความยากต่อการควบคุม มีผลให้เกษตรกรต้องประสบกับความเสี่ยงจากภัยจากธรรมชาติ (Natural risks) ที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม พายุลูกเห็บ โรคพืช แมลง และสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลเสียหายต่อการเกษตร โดยตรงทั้งด้านปริมาณคุณภาพของสินค้าเกษตร ในฤดูกาลเพาะปลูกและภัยทางสังคม (Social risks) ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง ขโมย การนัดหยุดงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เช่น การอพยพภาคการเกษตรกรรมเข้ามาทำงานในเมือง การขาดแคลนแรงงาน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในภาคการเกษตรมากขึ้นเป็นต้นรวมทั้งภัยจากเศรษฐกิจ (Economic risks) ที่มีเหตุมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าการเกษตรจากตลาดทั้งภายในและภายนอก ประเทศอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อ การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค และต้นทุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติดังกล่าวมีการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 วิธี คือ

1) การหลีกเลี่ยงภัย (Risk Avoidance) เช่น การที่เกษตรกรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของภูมิอากาศสูงเพื่อปลูกพืชชนิดอื่นที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศได้ดีกว่าทดแทน

2) การป้องกันภัย (Risk prevention) เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วม การสร้างแหล่งน้ำชลประทาน เป็นต้น

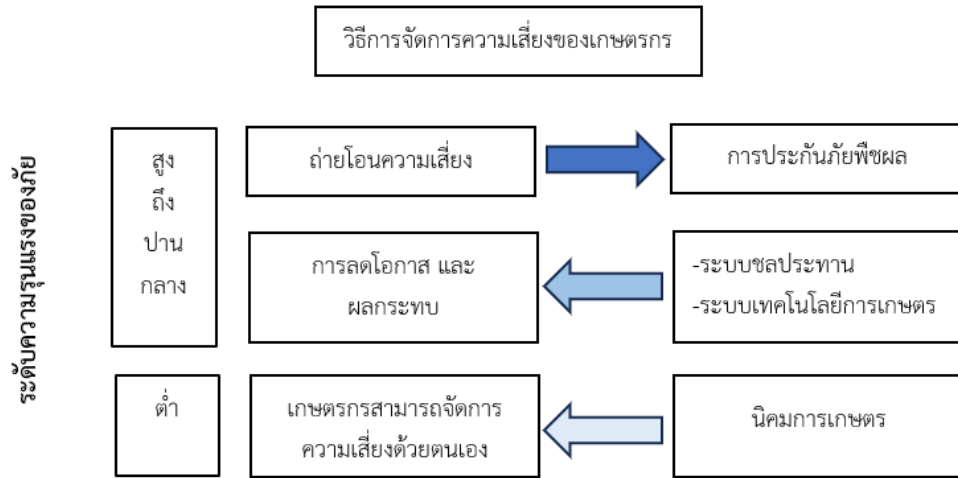
3) การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk assumption) เช่น เกษตรกรที่ร่ำรวยสามารถสะสมเงินสำรองจากปีที่มีผลผลิตดี เพื่อนำมาชดเชยในปีที่มีผลผลิตเสียหาย เกษตรกรอาจกระจายความเสี่ยงโดยการเพาะปลูกในพื้นที่ต่างๆ หรือปลูกพืชหลายๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน

4) การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี คือ

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non-insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญาจะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัททำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปแบบของการประกันภัย (Insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัยในรูปแบบของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การประกันภัย จากหลักการที่ว่าแต่ละบุคคลลดความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงมายังสังคมหรือกลุ่มคนในสังคม กล่าวคือ บุคคลที่ต้องการเผชิญความเสี่ยงเหมือนกันมารวมกลุ่มกัน เนื่องจากแต่ละบุคคลไม่สามารถรับภาระจาก ความเสี่ยงนี้ร่วมกัน (Pooling of risk) เกษตรกรจำนวนมากจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยคนละเล็กคนละน้อย สมทบเข้ากองทุน (Common fund) เพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับเกษตรกรที่โชคร้ายประสบภัยพิบัติทางการเงินอย่างรุนแรง ซึ่งมีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากความน่าจะเป็นของการเกิดภัยน้อยมาก

จุฬาทอง จารุมลิตน และคณะ (2553) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงของภัยธรรมชาติที่ไม่รุนแรงมาก เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการด้วยตนเอง หากเกิดภัยธรรมชาติขึ้นปานกลางถึงรุนแรงระดับสูง เกษตรกรจะมีการจัดการความเสี่ยงหรือลดโอกาสที่จะเกิดผลกระทบได้จากวิธีการทางชลประทานหรือการใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลและการประกันภัยพืชผลก็เป็นอีกทางที่จะช่วยเพิ่มเติมการจัดการความเสี่ยงให้กับเกษตรกร

ภาพที่ 1 การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร
ที่มา : ดัดแปลงจาก จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ (2553)

การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเกษตรกรบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ซึ่งจะใช้นวัตกรรมในการจำแนกระดับความเสี่ยง เพื่อระบุขอบเขตของความคุ้มครองของการประกันภัย ซึ่งในการจำแนกระดับความเสี่ยงนั้น หลักการจัดการความเสี่ยงให้แนวทางในการจำแนกระดับความเสี่ยงออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ในระดับครัวเรือน (Risk retention layer) ด้วยการบรรเทาผลกระทบ (Risk mitigation)
- (2) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ผ่านกลไกการประกันภัย (Market insurance layer) ด้วยการทำประกันเพื่อถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk transfer)
- (3) ความเสี่ยงที่รุนแรงเกินกว่าที่กลไกตลาดจะรับมือได้ (Market failure layer) ซึ่งต้องอาศัยกลไกในระดับมหภาคเพื่อรับมือ

สำหรับภาคเกษตรมีความเสี่ยงเหล่านี้ ต้องมีกลไกในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (World Bank, 2011) ตัวอย่างเช่น การจำแนกตามระดับความเสี่ยงในภาคเกษตร สำหรับกรณีเกิดภาวะฝนแล้ง จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดภาวะฝนแล้งเพียงเล็กน้อยและในช่วงเวลาไม่นาน เกษตรกรจะสามารถรับมือกับภาวะแบบนี้ได้ เช่น การหาแหล่งน้ำสำรองหรือเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง แต่เมื่อปัญหาเพิ่มความรุนแรง ทำให้ต้องพึ่งพาตลาดภายนอกอื่น เช่น การหาผู้มาร่วมแบกรับความเสี่ยงที่สามารถกระจายความเสี่ยงได้ดีกว่า ซึ่งหมายถึง การพึ่งพาตลาดประกันภัยนั่นเอง สำหรับกรณีที่ภาวะฝนแล้งมีความรุนแรงเป็นระยะเวลานาน และครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง บริษัทประกันภัยจึงจำเป็นต้อง กระจายความเสี่ยงไปยังบริษัทรับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ซึ่งมีความสามารถในการกระจายความเสี่ยงได้กว้างขวางกว่า และขณะเดียวกัน ความรุนแรงในลักษณะนี้เป็นภาวะที่กลไกตลาดล้มเหลวทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซง เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น (สุพินดา จีวดี, 2557)

2.2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์เป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีมานานที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ (Motivation) แนวคิดที่เกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ได้ถูกตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 ในเอกสารที่ชื่อทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ (A Theory of Human Motivation) โดยส่วนใหญ่ใช้เรียกกันว่า “ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” (Maslow’s Hierarchy of Needs) ที่มนุษย์ทุกคนต้องเติมเต็มความต้องการในระดับพื้นฐานให้ได้ ก่อนที่จะเติมเต็มความต้องการในระดับที่มากกว่าในขั้นต่อไป

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) (Maslow’s hierarchy of needs) กล่าวว่า ความต้องการของคนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจและความต้องการของคนมีข้อสังเกต ดังนี้ (1) คนเรามีความต้องการไม่สิ้นสุด เมื่อได้รับการตอบสนองจากความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด (2) ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดการจูงใจที่จะทำพฤติกรรมส่วนความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เกิดการจูงใจอีกต่อไป (3) ความต้องการของคนจะเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นไปสู่ความต้องการไปในระดับสูงขึ้นและความต้องการในระดับต้นจะเป็นพื้นฐานของความต้องการในระดับสูงขึ้น คนจึงจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเป็นลำดับขั้น จึงจะพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้น

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow ผู้บริหารสามารถจูงใจให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการนำทฤษฎีตามลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ความต้องการทางเพศ คนจำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองด้านร่างกายอย่างเพียงพอ จากนั้นจึงจะเริ่มความต้องการในขั้นต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านนี้ องค์การจึงต้องอาศัยการจูงใจด้วยการให้ผลตอบแทนเพื่อให้ร่างกายสุขสบาย เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของใช้ต่าง ๆ บ้านพักที่อยู่อาศัย การได้รับการเยียวยารักษาโรคและการมีสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการทำงานที่ถูกสุขลักษณะอนามัย การตอบสนองดังกล่าวอาจจะออกมาในลักษณะของตัวเงินที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนหรือการจัดสวัสดิการ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security or Safety Needs) เป็นความต้องการในขั้นที่สอง ซึ่งคนมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินหน้าที่การงาน เช่น มีความเป็นอยู่ปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากโจรผู้ร้าย ไม่มีการทำร้ายการคุกคาม เสี่ยงภัย ทำให้ได้รับความเจ็บปวด อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีหน้าที่การงาน รายได้ที่มั่นคง สม่าเสมอ มีสวัสดิการ มีบำเหน็จบำนาญ การที่ผู้บริหารจูงใจด้วยการสร้างความรู้สึกไม่หวาดระแวง เกรงกลัว แต่เป็นความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย และมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ไม่หวาดหวั่นที่จะถูกปลดออกจากงานโดยไม่มีเหตุผล หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง พนักงานทุกคนรู้สึกว่ามีหลักประกันความมั่นคงและปลอดภัยในหน้าที่การงาน

ขั้นที่ 3 ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance Needs) หรือความต้องการด้านสังคมและความรัก (Social and Love Needs) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแล้ว ก็จะพัฒนาความต้องการความรักจากบุคคลรอบข้าง ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของกลุ่มของครอบครัว ต้องการได้รับความใส่ใจและเป็นที่รักของเพื่อน การที่พนักงานรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ได้รับความรัก ความอบอุ่น จากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานมีความห่วงใย ดูแล ช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารได้ให้

ความสำคัญและตอบสนองความต้องการดังกล่าว การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ด้วยการจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้พนักงานได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ขั้นที่ 4 ความต้องการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการการได้รับความนับถือ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง บุคคลจึงพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนก็สามารถทำได้การจูงใจพนักงานประเภทนี้ จึงไม่ใช่เงินเดือน สวัสดิการหรือความมั่นคง แต่เป็นการยอมรับความสามารถ และให้โอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ ผู้บริหารอาจพิจารณามอบหมายงานการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การมอบหมายให้เป็นตัวแทนองค์การไปเข้าร่วมประชุม เป็นต้น การกระทำดังกล่าวแสดงว่าผู้บริหารไว้วางใจ ยอมรับในความสามารถ ความรู้ และเชื่อมั่นว่าพนักงานสามารถทำได้

ขั้นที่ 5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถสูงสุดที่ตนมีอยู่ ทำในสิ่งที่สามารถจะทำได้ เช่น ความต้องการเป็นเจ้าของกิจการ นักเขียนที่มีชื่อเสียง กล่าวโดยสรุปคือ ความต้องการได้รับความสำเร็จและสมหวังในสิ่งที่ตนหวังหรือต้องการ ผู้บริหารจูงใจพนักงานให้รู้ถึงความสำเร็จของตน เช่น การจัดโครงการพนักงานดีเด่น การมอบรางวัล การชมเชย การประกาศเกียรติคุณต่อความสำเร็จของพนักงาน เป็นต้น

ความต้องการทั้ง 5 ที่กล่าวมาข้างต้น มาสโลว์เชื่อว่าจะเป็นไปตามลำดับขั้นเสมอ และไม่มี การข้ามขั้น กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนจะเกิดความต้องการในขั้นที่ 1 ได้แก่ความต้องการทางด้านร่างกาย จนเมื่อสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ ความต้องการขั้นที่ 2 ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย จึงจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 จะเกิดขึ้นตามลำดับ มาสโลว์เชื่อว่าถ้าความต้องการขั้นใดขั้นหนึ่งยังไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลนั้นจะไม่เกิดความต้องการขั้นสูงขึ้นไปอย่างเด็ดขาด

การศึกษาประกันภัยสินค้ายางพารา เน้นถึงลำดับความต้องการในด้านความปลอดภัยหรือมั่นคง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการอ้างอิงแนวคิดดังกล่าวจากงานวิจัยของ กฤติกา ดวงมณี และคณะ (2564) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ในประเทศไทย กล่าวถึง มาสโลว์ได้เสนอว่าความต้องการระดับสูงจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าจะได้รับการตอบสนองเสียก่อน หนึ่งในด้านของความต้องการด้านความปลอดภัยนั้น ได้รับการตอบสนองทางเศรษฐกิจ โดยมีการสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการประกันภัยจากระบบบำนาญ และความกังวลต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ และการขโมย เป็นต้น

2.2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ

ความเต็มใจจ่ายเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในการประเมินคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในรูปตัวเงิน ซึ่งมักจะทำการประเมินในกรณีที่มีผลประโยชน์เกิดขึ้นต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ จากความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (นฤมล สมรักษ์, 2556) โดยมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถบอกถึงอุปสงค์ในการซื้อประกันภัย ซึ่งไม่มีราคาตลาดและไม่มีการซื้อขายในตลาด ที่มุ่งศึกษาและระบุถึงจำนวนเงินที่ผู้บริโภคจะต้องจ่าย ซึ่งความยินดีหรือความเต็มใจของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายสำหรับค่าสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง การที่ผู้บริโภคจะยินดีจ่ายค่าสินค้าหรือบริการในราคาเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภคมีความสามารถที่จะจ่ายได้มากหรือน้อย

เพียงใดและขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าหรือบริการนั้นของผู้บริโภค หรือหมายถึงการแสดงออกถึงความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มที่ซึ่งประเมินค่าเป็นเงินและยินดีจ่าย เพื่อให้ยกระดับสินค้าหรือบริการที่ผู้จ่ายต้องการความยินดีที่จะจ่ายนี้เป็นองค์ประกอบประสิทธิผล โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลให้อุปสงค์สำหรับสินค้าหรือ บริการชนิดหนึ่ง ๆ เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ระดับรายได้ของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่นที่ใช้ประกอบการหรือใช้ทดแทนกัน รสนิยมของผู้บริโภค จำนวนผู้บริโภครวมไปถึงการคาดการณ์เกี่ยวกับราคาในอนาคตด้วย (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2549)

การวัดมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถหาได้จากวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยใช้วิธี (Contingent Valuation Method : CVM) วิธีการนี้เป็นการประเมินมูลค่า โดยการสอบถามจากประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้คำถามจากการสำรวจ เพื่อแสดงถึงมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่บุคคลพึงพอใจที่จะจ่ายโดยทั่วไปแล้วการถามด้วยวิธีนี้จะต้องมีการสำรวจ ซึ่งจะเป็นการถามบุคคลด้วยคำถามที่ทำให้บุคคลบอกระดับของประโยชน์หรือโทษในรูปของมูลค่าที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้นจริงหรือสมมติขึ้น (Hypothetical markets) เช่น การถามบุคคลว่าเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) มากที่สุดเท่าไร เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น หรือถามบุคคลว่ายินดียอมรับเงินชดเชยเท่าไร (Willingness to accept : WTA)

ความเต็มใจจ่ายผู้บริโภค มีแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ

(1) การวิเคราะห์ทางตรง ทำได้โดยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามที่มีการถามความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค โดยมีการกำหนดราคาเพื่อตั้งสมมติฐาน ซึ่งเป็นแนวทางของ CVM การวิเคราะห์วิธีนี้จะถามโดยตรงต่อผู้ถูกถามว่ามีมูลค่าความเต็มใจจ่ายสูงสุดสำหรับการใช้หรือไม่ใช้สำหรับคุณค่าการใช้หรือไม่ใช้ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเต็มใจจ่ายนั้นถูกระบุให้มีค่าเท่ากับปริมาณที่จะต้องแบ่งจากสัดส่วนของรายได้บุคคล เพื่อจะรักษาอรรถประโยชน์คงที่ของเขาเหล่านั้น (TAO, 2000)

(2) การวิเคราะห์ทางอ้อม โดยการสังเกตพฤติกรรมผู้บริโภคและสร้างแบบจำลองพฤติกรรมจากการประมาณค่าใช้จ่ายในรูปแบบของเวลาและตัวเงินที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการนั้น และอนุมานค่า WTP ด้วยความพึงพอใจที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน (Kristrom and Laitile, 2003) ซึ่งได้จากมูลค่าของ WTP ที่หาได้โดยทางอ้อมจากการสังเกตพฤติกรรมตลาดจริงของแต่ละบุคคล

การศึกษาครั้งนี้เลือกใช้การวิเคราะห์ทางตรง เนื่องจากแนวทางตรงนั้น เหมาะสำหรับการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่าย เพราะสามารถทราบถึงมูลค่าความเต็มใจของเกษตรกรที่ระบุค่าได้

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาการประกันภัยสินค้าทางการเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรี ลพบุรี สระบุรี และปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความต้องการของเกษตรกรต่อการประกันภัยทางการเกษตร และนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดทำระบบประกันภัยที่สามารถรองรับความเสี่ยงจากการผลิต โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทางการเกษตร เช่น ลักษณะสินค้า รูปแบบการผลิตและการซื้อขาย รวมถึงระบบราคาในตลาด ข้อมูลสถานการณ์การผลิต การตลาด และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้จะใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์และออกแบบระบบประกันภัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

3.1.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร จากการสำรวจเนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินรายจังหวัด ในปี 2566 โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ทางการเกษตรมากที่สุด คือ 3,874,846 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดสุพรรณบุรี 3,348,755 ไร่ จังหวัดสระบุรี 2,235,304 ไร่ และจังหวัดปทุมธานี 953,660 ไร่ ตามลำดับ สำหรับการี่ใช้ประโยชน์ที่ดินในภาคการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.06 รองลงมา คือ พื้นที่เพาะปลูกพืชไร่ (มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน) คิดเป็นร้อยละ 41.27 สวนไม้ผล ไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 2.72 สวนผัก/ไม้ดอกไม้ประดับ คิดเป็นร้อยละ 0.83 และพื้นที่การเกษตรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11.13 รายละเอียดตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2566 จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ ประโยชน์ ทาง การเกษตร	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)				
			นาข้าว	พืชไร่	สวน ไม้ผล/ไม้ ยืนต้น	สวนผัก/ ไม้ดอก/ ไม้ ประดับ	การเกษตร อื่นๆ
สุพรรณบุรี	3,348,755	2,341,383	1,281,666	785,910	41,113	23,693	209,001
สระบุรี	2,235,304	1,055,504	360,183	385,419	64,608	6,885	238,409
ลพบุรี	3,874,846	2,456,625	830,494	1,454,913	30,112	4,524	136,582
ปทุมธานี	953,660	510,221	331,360	0	37,003	17,747	124,111
ภาพรวม 4 จังหวัด	10,412,565	6,363,733	2,803,703	2,626,242	172,836	52,849	708,103
สัดส่วน (ร้อยละ)	100.00	61.12					
สัดส่วน (ร้อยละ)		100.00	44.06	41.27	2.72	0.83	11.13

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

3.1.2 ข้อมูลเศรษฐกิจระดับจังหวัด

1) ผลผลิตมวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี

ในปี 2566 (p) ผลผลิตมวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จังหวัดสุพรรณบุรี มีมูลค่า 105,405 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.12 เมื่อเทียบกับปี 2565 จังหวัดสระบุรี มีมูลค่า 264,242 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.52 เมื่อเทียบกับปี 2565 จังหวัดลพบุรี มีมูลค่า 117,741 ล้านบาท โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลง ลดลงร้อยละ 2.46 เมื่อเทียบกับปี 2565 และจังหวัดปทุมธานี มีมูลค่า 460,312 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.46 เมื่อเทียบกับปี 2565 รายละเอียดตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ผลผลิตมวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ปี 2562 – 2566

ประเทศ/ภาค/ จังหวัด	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566
ประเทศ	16,889,169	15,661,294	16,186,633	17,378,002	17,954,667	7.36	3.32
ภาคกลาง	869,808	836,406	884,340	900,039	881,689	1.78	-2.04
สุพรรณบุรี	93,861	89,234	92,651	105,276	105,405	13.63	0.12
สระบุรี	256,195	241,704	250,459	262,862	264,242	4.95	0.52
ลพบุรี	112,480	106,339	110,934	120,707	117,741	8.81	-2.46
ปทุมธานี	441,076	417,977	419,916	449,256	460,312	6.99	2.46

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

2) ผลผลิตมวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ในปี 2566 (p) จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลผลิตมวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita) หรือรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 124,482 บาท โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.33 เมื่อเทียบกับปี 2565 จังหวัดสระบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 344,734 บาท โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.29 เมื่อเทียบกับปี 2565 จังหวัดลพบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 152,831 บาท โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลง ลดลงร้อยละ 2.25 เมื่อเทียบกับปี 2565 และจังหวัดปทุมธานี มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ที่ 246,463 บาท โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.01 เมื่อเทียบกับปี 2565 รายละเอียดตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลผลิตมวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ประเทศ/ภาค/ จังหวัด	มูลค่าผลผลิตมวลรวมต่อหัว (บาทต่อปี)					อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566
ประเทศ	243,658	225,313	232,274	248,788	256,345	7.11	3.04
ภาคกลาง	273,851	263,438	278,706	283,891	278,250	1.86	-1.99
สุพรรณบุรี	110,033	104,775	108,979	124,068	124,482	13.85	0.33
สระบุรี	337,141	317,243	328,043	343,725	344,734	4.78	0.29
ลพบุรี	144,910	137,222	143,406	156,346	152,831	9.02	-2.25
ปทุมธานี	250,920	233,986	231,471	243,998	246,463	5.41	1.01

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

3.1.3 ข้อมูลภัยพิบัติทางธรรมชาติ

1) พื้นที่เกิดภัยแล้ง และประกาศพื้นที่ภัยแล้ง

จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่การปกครองได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง จำนวน 2 อำเภอ 2 ตำบล 13 หมู่บ้าน แต่ยังไม่ปรากฏข้อมูลด้านครัวเรือน การเกษตร ปศุสัตว์ และประมงที่ได้รับความเสียหาย ขณะที่จังหวัดสระบุรีมีพื้นที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง 3 อำเภอ 4 ตำบล 11 หมู่บ้าน โดยมีรายงานความเสียหายด้านการเกษตรจำนวน 248 ไร่ แต่ยังไม่มียข้อมูลด้านอื่น ส่วนจังหวัดลพบุรีและจังหวัดปทุมธานียังไม่มีรายงานผลกระทบที่ชัดเจน รายละเอียดตามตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 พื้นที่เกิดภัยแล้ง และพื้นที่ประกาศภัยแล้ง ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง บ่อ/กระชัง (ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สุพรรณบุรี	2	2	13	-	-	-	-	-
สระบุรี	3	4	11	-	248	-	-	-
ลพบุรี	-	-	-	-	-	-	-	-
ปทุมธานี	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

2) พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย

จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จำนวน 1 อำเภอ 5 ตำบล 6 หมู่บ้าน โดยมีความเสียหายด้านการเกษตร รวมทั้งสิ้น 2,860.6 ไร่ ส่วนจังหวัดสระบุรีได้รับผลกระทบจำนวน 4 อำเภอ 5 ตำบล 11 หมู่บ้าน มีความเสียหายด้านการเกษตร รวมทั้งสิ้น 1,830 ไร่ สำหรับจังหวัดลพบุรี และปทุมธานี ยังไม่มีรายงานความเสียหายที่ชัดเจน ทั้งนี้ ผลกระทบที่ปรากฏในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นด้านการเกษตรเป็นหลัก รายละเอียดตามตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง บ่อ/กระชัง (ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สุพรรณบุรี	1	5	6	-	2,860.6	-	-	-
สระบุรี	4	5	11	-	1,830	-	-	-
ลพบุรี	-	-	-	-	-	-	-	-
ปทุมธานี	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

3) พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย

จังหวัดสระบุรีได้รับผลกระทบจากวาตภัย จำนวน 5 อำเภอ 11 ตำบล 10 หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 59 ครัวเรือน ความเสียหายด้านการเกษตร จำนวน 8 ไร่ จังหวัดลพบุรีได้รับผลกระทบ จำนวน 9 อำเภอ 31 ตำบล 16 หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 341 ครัวเรือน ส่วนจังหวัดปทุมธานีได้รับผลกระทบ จำนวน 6 อำเภอ 15 ตำบล 13 หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 86 ครัวเรือน ความเสียหายด้านการเกษตร จำนวน 281 ไร่ สำหรับจังหวัดสุพรรณบุรียังไม่มีรายงานความเสียหายที่ชัดเจน รายละเอียดตามตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง บ่อ/กระชัง (ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สุพรรณบุรี	-	-	-	-	-	-	-	-
สระบุรี	5	11	10	59	8	-	-	-
ลพบุรี	9	31	16	341	-	-	-	-
ปทุมธานี	6	15	13	86	281	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

4) พื้นที่อัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย

จังหวัดสระบุรีได้รับผลกระทบจากอัคคีภัย จำนวน 2 อำเภอ 2 ตำบล 2 หมู่บ้าน ความเสียหายด้านการเกษตร จำนวน 3.70 ไร่ ด้านปศุสัตว์ จำนวน 46 ตัว (แพะ 3 ตัว และไก่ 43 ตัว) สำหรับจังหวัดสุพรรณบุรี ลพบุรี ปทุมธานี ยังไม่มีรายงานความเสียหายที่ชัดเจน รายละเอียดตามตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 พื้นที่อัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง บ่อ/กระชัง (ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สุพรรณบุรี	-	-	-	-	-	-	-	-
สระบุรี	2	2	2	-	3.70	46	-	-
ลพบุรี	-	-	-	-	-	-	-	-
ปทุมธานี	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

5) พื้นที่ภัยแล้ง และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

จากข้อมูลพื้นที่ภัยแล้งและน้ำท่วมซ้ำซากใน 4 จังหวัด พบว่า จังหวัดลพบุรีมีพื้นที่ภัยแล้งมากที่สุดในปี 2567 จำนวน 61,631 ไร่ ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากรวมสูงสุดในปี 2563 จำนวน 18,703 ไร่ โดยส่วนใหญ่เกิดน้ำท่วม น้อยกว่า 3 ครั้งในรอบ 10 ปี จังหวัดสระบุรีและปทุมธานี มีพื้นที่ภัยแล้งและน้ำท่วม น้อยกว่ามาก ทั้งนี้ ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าผลกระทบหลักเกิดจากภัยแล้งในลพบุรี และน้ำท่วมซ้ำซากในสุพรรณบุรี เป็นประเด็นสำคัญที่ควรติดตามและบริหารจัดการ รายละเอียดตามตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 พื้นที่ภัยแล้ง และน้ำท่วมซ้ำซาก ปี 2567

หน่วย: ไร่

จังหวัด	พื้นที่ภัยแล้ง ปี 2567				พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ปี 2563			
	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง	พื้นที่รวม	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง	พื้นที่รวม
สุพรรณบุรี	4,799	4,532	4,899	14,230	-	1,536	17,167	18,703
สระบุรี	-	-	183	183	-	10	-	10
ลพบุรี	61,631	3,052	15,914	80,597	-	2,941	3,609	6,550
ปทุมธานี	-	-	84	84	-	81	7,310	7,391

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา

3.2.1 สถานการณ์การผลิตยางพารา

จังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2563 - 2567 เนื้อที่ยืนต้นมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 23.52 เนื้อที่ให้ผลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.19 ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.16 โดยปี 2567 มีเนื้อที่ยืนต้น 1,797 ไร่ เนื้อที่ให้ผล 5,452 ไร่ และผลผลิตต่อไร่ 740 ตัน

จังหวัดสระบุรี ปี 2563 - 2567 เนื้อที่ยืนต้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 23.02 เนื้อที่ให้ผลมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 4.46 ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.70 โดยปี 2567 มีเนื้อที่ยืนต้น 6,777 ไร่ เนื้อที่ให้ผล 1,715 ไร่ และผลผลิตต่อไร่ 324 ตัน

จังหวัดลพบุรี ปี 2563 - 2567 เนื้อที่ยืนต้นมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 8.00 เนื้อที่ให้ผลมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 0.57 ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.00 โดยปี 2567 มีเนื้อที่ยืนต้น 1,617 ไร่ เนื้อที่ให้ผล 1,403 ไร่ และผลผลิตต่อไร่ 149 ตัน

จังหวัดปทุมธานี ปี 2563 - 2567 เนื้อที่ยืนต้นมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 8.80 เนื้อที่ให้ผลมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 9.51 โดยปี 2567 มีเนื้อที่ยืนต้น 267 ไร่ เนื้อที่ให้ผล 243 ไร่ ผลผลิตลดลงจากปี 2563 ที่มีปริมาณ 53 ตัน จนไม่มีผลผลิตในปี 2567

รายละเอียดตามตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีด และผลผลิตยางพารา ปี 2563 - 2567

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)					อัตรา เพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)					อัตรา เพิ่ม เฉลี่ย (ร้อยละ)	ผลผลิต (ตัน)					
	2563	2564	2565	2566	2567		2563	2564	2565	2566	2567		2563	2564	2565	2566	2567	
สุพรรณบุรี	6,888	6,586	6,509	6,623	1,797	-23.52	5,172	4,864	5,484	5,436	5,452	2.19	666	654	794	723	740	3.16
สระบุรี	2,264	2,052	1,957	1,818	6,777	23.02	2,056	1,906	1,811	1,736	1,715	-4.46	282	242	345	319	324	5.70
ลพบุรี	2,216	1,983	1,768	1,617	1,617	-8.00	1,339	1,149	1,128	988	1,403	-0.57	125	110	134	104	149	3.00
ปทุมธานี	363	363	267	267	267	-8.80	339	339	243	243	243	-9.51	53	0	0	0	0	-
รวม	11,731	10,984	10,501	10,325	10,458	-2.87	8,906	8,258	8,666	8,403	8,813	-0.04	282	335	424	382	404	8.92

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

3.2.2 สถานการณ์การตลาดยางพารา

ปี 2563 - 2567 สถานการณ์ราคายางพาราก่อนถ้วย ที่เกษตรกรขายได้ ในระดับประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี 2567 ที่เพิ่มขึ้นถึง 29.46 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากความต้องการใช้ยางพาราที่สูงขึ้นจากภาคอุตสาหกรรมยางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับปริมาณผลผลิตยางพาราในบางพื้นที่ลดลงจากสภาพอากาศแปรปรวน ส่งผลให้ราคาปรับตัวสูงขึ้นตามกลไกตลาด

ในส่วนของยางพาราแผ่นดิบ ที่เกษตรกรขายได้ ในระดับประเทศนั้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะในปี 2567 ที่เพิ่มขึ้นถึง 69.87 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากความต้องการใช้ยางแผ่นดิบในอุตสาหกรรมยางล้อและชิ้นส่วนยานยนต์ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากตลาดภายในประเทศและการส่งออก โดยเฉพาะตลาดจีน ญี่ปุ่น และยุโรป ซึ่งมีการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังจากสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายลง รวมทั้ง ปริมาณผลผลิตยางในบางพื้นที่ของไทยและประเทศเพื่อนบ้านลดลงจากปัญหาภัยแล้งและโรคใบจุด ทำให้ปริมาณยางเข้าสู่ตลาดน้อยลง จึงเป็นแรงผลักดันให้ราคายางแผ่นดิบปรับตัวเพิ่มขึ้นในปีดังกล่าว

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับราคายางพาราก่อนถ้วยและยางพาราแผ่นดิบที่เกษตรกรขายได้ในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า การปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ใช่แหล่งผลิตหลักเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งผลิตสำคัญในภาคใต้ (เช่น สุราษฎร์ธานี ยะลา นครศรีธรรมราช) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เช่น บึงกาฬ หนองคาย) ซึ่งมีพื้นที่ปลูกและปริมาณผลผลิตที่มากกว่า ด้วยเหตุนี้จึงไม่พบข้อมูลการรายงานราคายางพารอย่างต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอในระดับจังหวัด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ไม่มีตลาดกลางยางพาราหรือโรงงานแปรรูปยางรองรับในพื้นที่ ทำให้การเก็บข้อมูลราคาจากแหล่งท้องถิ่นเป็นไปได้ยาก หรือไม่ถูกจัดเก็บเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลาง

อย่างไรก็ตาม ในบางปี พบว่ามีการรายงานราคาจากพื้นที่บางจังหวัด เช่น สุพรรณบุรี และสระบุรี ซึ่งอาจเกิดจากการมีแหล่งรับซื้อของภาคเอกชน หรือการรวบรวมข้อมูลเฉพาะกิจจากหน่วยงานในพื้นที่

รายละเอียดตามตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 ราคายางพาราก่อนถ้วย ที่เกษตรกรขายได้ ปี 2563 – 2567

ประเทศ ภาค/จังหวัด	ราคายางพาราก่อนถ้วย					ราคายางแผ่นดิบ				
	2563	2564	2565	2566	2567	2563	2564	2565	2566	2567
ประเทศ ¹	17.93	22.50	23.86	21.37	29.46	43.42	53.66	53.79	45.57	69.87
สุพรรณบุรี ²	-	38.40	23.00	40.00	23.00	38.48	30.00	50.00	40.00	24.99
สระบุรี ²	36.43	21.79	21.83	40.00	20.00	-	14.33	35.43	22.06	21.98
ลพบุรี ²	-	-	-	26.14	21.08	-	-	-	-	35.00
ปทุมธานี ²	-	-	-	-	-	30.00	-	-	-	-

ที่มา: ¹สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2568

²ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

3.3 ข้อมูลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้สามารถอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ผลการศึกษาพิจารณาได้จากตารางที่ 3.13 พบว่า

- 1) เพศ เกษตรผู้ปลูกยางพารา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.95 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.05
- 2) อายุ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.38 รองลงมา อายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.48 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.05 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.19 และอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.90
- 3) ระดับการศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.91 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.19 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 14.29 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 11.43 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 8.57 ไม่ได้ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.71 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.90
- 4) สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 56.70 ประกอบอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.81 และไม่ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.49
- 5) การเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 43.81 (กลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา) และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย คิดเป็นร้อยละ 56.19

รายละเอียดตามตารางที่ 3.11

ตารางที่ 3.11 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	105	100.00
- เพศชาย	43	40.95
- เพศหญิง	62	59.05
2. อายุ		
- 20 – 30 ปี	2	1.90
- 31 – 40 ปี	20	19.05
- 41 – 50 ปี	17	16.19
- 51 – 60 ปี	34	32.38
- 60 ปี ขึ้นไป	32	30.48
3. ระดับการศึกษา	105	100.00
- ไม่ได้ศึกษา	6	5.71
- ประถมศึกษา	44	41.91
- มัธยมศึกษาตอนต้น	15	14.29
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	11.43
- อนุปริญญา/ปวส.	9	8.57
- ปริญญาตรี	17	16.19
- สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.90

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.11 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)	321	100.00
- ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (คน)	182	56.70
- ประกอบอาชีพอื่นๆ (คน)	70	21.81
- ไม่ประกอบอาชีพ (คน)	69	21.49
5. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	105	100.00
- ไม่เป็น	59	56.19
- เป็น (กลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา)	46	43.81

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.2 ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา

1) ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 98.75 ได้ทำฟรี คิดเป็นร้อยละ 1.25

2) ช่วงอายุการให้ผลผลิต อยู่ในช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.09 ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.35 ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.01 ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.09 ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.79 และช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.67

3) ลักษณะพื้นที่ปลูก ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชัน คิดเป็นร้อยละ 48.73 รองลงมาเป็นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 30.62 และที่ลาดเชิงเขา คิดเป็นร้อยละ 20.65

4) การขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราขึ้นทะเบียนกับ กยท. คิดเป็นร้อยละ 84.76 และไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท. คิดเป็นร้อยละ 15.24

5) การปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่มีการปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม) คิดเป็นร้อยละ 80.95 และมีการปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม) เช่น ยางนา สัก พยุง และสะเดา คิดเป็นร้อยละ 19.05

6) แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา ใช้น้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 91.43 ใช้สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 13.33 และใช้แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 1.90

7) แรงงานใช้ในการทำสวนยางพารา เป็นแรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 40.95 จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 25.71 จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.76 และแรงงานที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ จ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.57

รายละเอียดตามตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา		
- ตนเอง (ไร่)	2,367.30	98.75
- ทำฟรี (ไร่)	30	1.25
2. ช่วงอายุการให้ผลผลิต		
- ช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี (ไร่)	16	0.67
- ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี (ไร่)	74	3.09
- ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี (ไร่)	871.30	36.35
- ช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี (ไร่)	1,105	46.09
- ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี (ไร่)	264	11.01
- ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป (ไร่)	67	2.79
3. ลักษณะพื้นที่ปลูก		
- ที่ราบ (ไร่)	734.00	30.62
- ที่ลาดชัน (ไร่)	1,168.30	48.73
- ที่ลาดเชิงเขา (ไร่)	495.00	20.65
4. การขึ้นทะเบียนกับ กยท.		
- ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	89	84.76
- ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	16	15.24
5. การปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม)		
- ไม่มี	85	80.95
- มี (เช่น ยางนา สัก พยุง สะเดา)	20	19.05
6. แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา*		
- ใช้น้ำฝน	96	91.43
- ใช้สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง	14	13.33
- ใช้แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน	2	1.90
7. แรงงานใช้ในการทำสวนยางพารา		
- แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น	43	40.95
- แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ และจ้างแรงงานเป็นบางส่วน	9	8.57
- จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่	27	25.71
- จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน	26	24.76

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.3 รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา

1) รายได้ของครัวเรือน ปี 2567 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เฉลี่ย 305,057 บาท/ครัวเรือน โดยแบ่งเป็น

- รายได้ภาคเกษตร เฉลี่ย 224,237 บาท/ครัวเรือน เป็นรายได้จากการขายผลผลิต เฉลี่ย 175,085 บาท/ครัวเรือน รายได้จากการเกษตรอื่นๆ (เช่น จากการปลูกพืชแซม จากการรับจ้างกรีดยาง ปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงปศุสัตว์ การทำประมง และการรับจ้างภาคเกษตรอื่นๆ ที่ไม่ใช่กรีดยาง) เฉลี่ย 49,152 บาท/ครัวเรือน

- รายได้นอกภาคเกษตร (เช่น จากการรับจ้างทั่วไป เงินเดือนประจำ คนในครอบครัวที่อยู่ต่างถิ่น มีธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย เงินช่วยเหลือของภาครัฐ เป็นต้น) เฉลี่ย 80,820 บาท/ครัวเรือน

2) ค่าใช้จ่าย (ที่คิดเป็นเงินสดเท่านั้น ไม่รวมค่าแรงตนเอง) ในการผลิตยางพารา เฉลี่ย 3,918.90 บาท/ไร่ โดยแบ่งเป็น

- ค่าใช้จ่ายคงที่ (ภาษีที่ดิน) เฉลี่ย 8.70 บาท/ไร่

- ค่าจ้างแรงงาน (ค่าปลูก เตรียมดิน ดูแลรักษา และการจ้างกรีดยาง) เฉลี่ย 2,691.23 บาท/ไร่

- ค่าวัสดุอุปกรณ์ (ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีต่างๆ ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าน้ำมัน) เฉลี่ย 1,218.97 บาท/ไร่

3) แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นเงินของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 99.05 กู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 2.86 และกู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 0.95

4) หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา เกษตรกรไม่มีหนี้คงเหลือ คิดเป็นร้อยละ 92.38 มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 7.62 (หนี้สินคงเหลือ เฉลี่ย 318,750 บาท)

5) รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่ขายเป็นยางก้อนถ้วย คิดเป็นร้อยละ 76.19 รองลงมาขายเป็นยางแผ่น คิดเป็นร้อยละ 13.33 ขี้ยาง คิดเป็นร้อยละ 4.77 และที่ยังไม่ได้กรีดยาง คิดเป็นร้อยละ 5.71 รายละเอียดตามตารางที่ 3.13

ตารางที่ 3.13 รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง เฉลี่ย (บาท/ปี)	305,057	100.00
- รายได้ภาคเกษตร เฉลี่ย (บาท/ปี)	224,237	73.51
- จากการขายผลผลิต เฉลี่ย (บาท/ปี)	175,085	78.08
- รายได้จากการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย (บาท/ปี)	49,152	21.92
- รายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย (บาท/ปี)	80,820	26.49
2. ค่าใช้จ่าย (ที่คิดเป็นเงินสดเท่านั้น) เฉลี่ย (บาท/ปี)	3,918.90	100.00
- ค่าใช้จ่ายคงที่ เฉลี่ย (บาท/ไร่)	8.70	0.22
- ค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ย (บาท/ไร่)	2,691.23	68.67
- ค่าวัสดุอุปกรณ์ เฉลี่ย (บาท/ไร่)	1,218.97	31.10

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.13 รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา*		
- ของตนเอง	104	99.05
- กู้ยืมทั้งหมด	1	0.95
- กู้ยืมบางส่วน	3	2.86
4. หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา		
- ไม่มี	97	92.38
- มี	8	7.62
- หนี้สินคงเหลือ เฉลี่ย (บาท)	318,750	
5. รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา		
- ยางแผ่น	14	13.33
- ยางก้อนถ้วย	80	76.19
- ชียาง	5	4.77
- อื่นๆ (ยังไม่ได้กรีด)	6	5.71

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราในจังหวัดสุพรรณบุรี ลพบุรี สระบุรี และปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อย รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรรวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 รูปแบบการประสภัยทางพาราและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

4.1.1 รูปแบบการประสภัยทางพาราของเกษตรกร

1) ชนิดภัย และระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสภัยทางพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/โรค ฯลฯ)

การวิเคราะห์ระดับความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรสวนยางพาราที่เคยประสภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert Scale) ระดับ 5 ซึ่งแบ่งระดับความรุนแรงของผลกระทบจาก ระดับ 1 (น้อยที่สุด) ถึง ระดับ 5 (มากที่สุด) โดยค่าความรุนแรงของแต่ละภัยพิบัติจะถูกนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้ประเมินระดับผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากผลการศึกษา พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) เกษตรกรประสภัยทางพารา ค่าเฉลี่ยของระดับความรุนแรงของภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกษตรกรเคยประสภัยอยู่ในช่วงระหว่าง 1.00 – 1.80 ซึ่งจัดอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามเกณฑ์ของมาตรวัด และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่สวนยางพารามีสัดส่วนอยู่ระหว่าง 1% – 20% (ระดับน้อยที่สุด) ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง เกษตรกรเคยประสภัย คิดเป็นร้อยละ 68.57 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.25 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) ทั้งนี้ สาเหตุที่ระดับความเสียหายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากเกษตรกรมีการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับต้นยางพาราที่ปลูกอยู่ในช่วงให้ผลผลิต (อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป) ซึ่งมีระบบรากที่แข็งแรงและหยั่งลึก ทำให้สามารถดูดซับน้ำใต้ดินมาใช้ได้ในช่วงที่เกิดฝนทิ้งช่วง จึงช่วยลดผลกระทบจากภัยแล้งได้เป็นอย่างดี

1.2) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง เกษตรกรเคยประสภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) ทั้งนี้ สาเหตุที่ระดับความเสียหายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากสภาพอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็งที่เกิดขึ้นมีระยะเวลาสั้นและไม่รุนแรง ประกอบกับต้นยางพารามีความทนทานต่ออุณหภูมิต่ำได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ปลูกยางพารามานานแล้ว ทำให้ต้นยางพารามีความแข็งแรงสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมได้ดี

1.3) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 15.24 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.19 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) ทั้งนี้ สาเหตุที่ระดับความเสียหายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากความรุนแรงของลมพายุในพื้นที่เกิดเหตุอยู่ในระดับอ่อนถึงปานกลาง ไม่รุนแรงจนถึงขั้นโค่นต้นยางพาราได้ อีกทั้งต้นยางพาราในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอายุเกิน 6 ปี มีลำต้นแข็งแรง สามารถต้านทานแรงลมได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายมีการจัดการพื้นที่สวนอย่างเหมาะสม เช่น การเว้นระยะปลูกที่ถูกต้อง และการตัดแต่งกิ่งเพื่อลดแรงต้านลม ทำให้ลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากพายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4) ไฟป่า/ไฟไหม้ เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 30.48 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.41 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) ทั้งนี้ สาเหตุที่ระดับความเสียหายอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากเหตุการณ์ไฟป่าหรือไฟไหม้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ได้ลุกลามเข้ามาถึงพื้นที่ปลูกยางพาราโดยตรง อีกทั้งเกษตรกรในหลายพื้นที่มีการเตรียมความพร้อมและเฝ้าระวัง เช่น การทำแนวกันไฟรอบสวน การเก็บเศษวัชพืชหรือใบไม้แห้งไม่ให้สะสมมากเกินไป รวมถึงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่นในการควบคุมและดับไฟอย่างรวดเร็ว จึงช่วยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสวนยางพาราได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5) ช้างป่า เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 4.76 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการเข้าทำลายของช้างป่าเกิดขึ้นในลักษณะเฉพาะพื้นที่ โดยพื้นที่ปลูกยางพาราที่อยู่ในการศึกษานี้ไม่ได้ตั้งอยู่ใกล้แนวเขตป่าอนุรักษ์หรือแหล่งอาศัยของช้างป่า ประกอบกับจำนวนช้างและความถี่ในการบุกรุกยังอยู่ในระดับต่ำ จึงส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีน้อย

1.6) โรคราแป้ง เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรคราแป้งในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังอยู่ในวงจำกัด และเกิดขึ้นเฉพาะช่วงที่มีสภาพอากาศเย็นและแห้ง ซึ่งเกิดขึ้นเพียงระยะสั้น นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีความรู้และประสบการณ์ในการดูแลรักษาสวนยาง มีการเฝ้าระวังและควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดแต่งกิ่งเพื่อให้อากาศถ่ายเท และการใช้สารป้องกันเชื้อราอย่างเหมาะสม จึงช่วยลดความรุนแรงของโรคและจำกัดความเสียหายให้อยู่ในระดับต่ำ

1.7) โรคราสีชมพู เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรคราสีชมพูเกิดขึ้นในวงจำกัด และมีความรุนแรงต่ำ ประกอบกับเกษตรกรมีความรู้และมีการควบคุมโรคอย่างเหมาะสม เช่น การตรวจสอบสวนยางพาราอย่างสม่ำเสมอ มีการตัดแต่งกิ่งที่ติดเชื้อรา และการใช้สารป้องกันโรค จึงช่วยลดผลกระทบและความเสียหายให้อยู่ในระดับต่ำ

1.8) โรครากขาว เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรครากขาวในพื้นที่ที่ทำการศึกษาไม่แพร่กระจายอย่างรุนแรง อีกทั้งเกษตรกรมีการจัดการสวนอย่างเหมาะสม เช่น การทำลายต้นที่ติดเชื้อ การปรับปรุงสภาพดิน และการใช้สารควบคุมโรค ทำให้สามารถจำกัดความเสียหายและลดผลกระทบต่อสวนยางพาราได้

1.9) โรคเส้นดำ เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 7.62 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.50 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรคเส้นดำในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังไม่แพร่กระจายอย่างรุนแรง ประกอบกับเกษตรกรมีความรู้ในการจัดการโรคอย่างเหมาะสม ทำให้ความเสียหายและผลกระทบต่อสวนยางพาราให้อยู่ในระดับต่ำ

1.10) โรคเปลือกเน่า เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรคเปลือกเน่าในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังไม่แพร่กระจายอย่างรุนแรง ประกอบกับเกษตรกรมีความรู้ในการจัดการโรคอย่างเหมาะสม ทำให้ความเสียหายและผลกระทบอยู่ในระดับต่ำ

1.11) โรคเปลือกแห้ง เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 2.86 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของโรคเปลือกแห้งในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังอยู่ในวงจำกัด และไม่แพร่กระจาย ประกอบกับเกษตรกรมีการดูแลรักษาสวนยางพาราอย่างเหมาะสม รวมถึงการตัดแต่งกิ่งและกำจัดส่วนที่ติดโรคทิ้งไป จึงช่วยจำกัดความเสียหายต่อสวนยางพาราให้อยู่ในระดับต่ำ

1.12) หนอนทราย เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากเกษตรกรมีการจัดการสวนอย่างเหมาะสม เช่น การกำจัดวัชพืชที่เป็นแหล่งอาหารของหนอนทราย และมีการควบคุมแลพกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี จึงช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นให้อยู่ในระดับต่ำ

1.13) ปลวก เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.76 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากการระบาดของปลวกในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังอยู่ในวงจำกัดและความรุนแรงไม่สูงมาก ประกอบกับเกษตรกรมีการจัดการควบคุมปลวกอย่างเหมาะสม เช่น การใช้สารกำจัดปลวกในช่วงเวลาที่เหมาะสม และการรักษาความสะอาดในสวนยาง ทำให้สามารถจำกัดความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

1.14) โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 0.95 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด) เนื่องจากในพื้นที่ที่ทำการศึกษายังเกิดขึ้นในวงจำกัดและไม่รุนแรง ประกอบกับเกษตรกรมีการเฝ้าระวังและจัดการโรคอย่างเหมาะสม และใช้สารป้องกันโรคตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จึงช่วยจำกัดความเสียหายและลดผลกระทบต่อสวนยางพาราให้อยู่ในระดับต่ำได้

รายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสบภัยอย่างพารา

ชนิดภัย	เคยประสบภัย (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย จำนวนปี	ค่าเฉลี่ย ความถี่	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	68.57	2.67	1	1.25	น้อยที่สุด
2. น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	-	-	-	-	-
3. ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	3.81	1.50	1	1.00	น้อยที่สุด
4. ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	15.24	1.00	1	1.19	น้อยที่สุด
5. ลูกเห็บ	-	-	-	-	-
6. ไฟป่า/ไฟไหม้	30.48	0.91	1	1.41	น้อยที่สุด
7. ช้างป่า	4.76	0.48	1	1.00	น้อยที่สุด
8. โรคราแป้ง	3.81	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
9. โรคราสีชมพู	1.90	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
10. โรครากขาว	1.90	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
11. โรคเส้นดำ	7.62	1.00	1	1.50	น้อยที่สุด
12. โรคเปลือกเน่า	3.81	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
13. โรคเปลือกแห้ง	2.86	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
14. โรคใบร่วงและ ฝักเน่า	-	-	-	-	-
15. หนอนทราย	1.90	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด
16. โรคโคนต้นไหม้	-	-	-	-	-
17. ปลวก	20.00	1.05	2	1.76	น้อยที่สุด
18. โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา	0.95	1.00	1	1.00	น้อยที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

2) ปัญหาราคายางตกต่ำ

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า ในปี 2566-2567 เกษตรกรรับรู้และเคยเผชิญกับปัญหาราคายางตกต่ำและกระทบต่อรายได้ ดังนี้

2.1) เกษตรกรที่ไม่ประสบปัญหาราคายางตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 58.10 เนื่องจากมีแหล่งรายได้เสริม และสามารถปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ได้

2.2) เกษตรกรที่ประสบปัญหาราคายางตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 41.90 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้โดยตรง รายละเอียดของกลุ่มเกษตรกรที่ประสบปัญหา ดังนี้

- เกษตรกรที่เคยประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ระบุว่า ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่าทุน) คิดเป็นร้อยละ 79.55 ซึ่งสะท้อนว่าแม้ไม่ขาดทุนแต่ก็ไม่มีผลกำไร

- เกษตรกรที่เคยประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ระบุว่า ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน) คิดเป็นร้อยละ 20.45 ซึ่งทำให้เกิดภาวะขาดรายได้และกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

รายละเอียดตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ปัญหาการคายางตกต่ำ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปัญหาการคายางตกต่ำ	105	100.00
- ไม่ประสบปัญหา	61	58.10
- ประสบปัญหา	44	41.90
ประเด็นปัญหา (n=44)		
- ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่าทุน)	35	79.55
- ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน)	9	20.45

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การเตรียมการป้องกันภัยอย่างพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด/ราคาตกต่ำ ฯลฯ)

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางมีการเตรียมการป้องกันภัยในสวนยางพารา ดังนี้

3.1) เกษตรกรที่มีการเตรียมการเพื่อป้องกันภัยที่อาจกระทบต่อสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 71.43 เช่น

- การทำแนวกันไฟรอบแปลงปลูก ถางหญ้า ทำถนนกันไฟ
- การป้องกันโรคพืชหรือหน้ายางตาย
- การบริหารจัดการน้ำไว้ใช้เมื่อเกิดปัญหาภัยแล้งฝนทิ้งช่วง
- การเฝ้าระวังศัตรูพืช การใช้สารป้องกันโรคชนิดต่างๆ
- การป้องกันลมพายุหรือสภาพอากาศ เช่น ปลูกไม้สักเพื่อกันลม

3.2) เกษตรกรที่ไม่มีการเตรียมการเพื่อป้องกันภัย คิดเป็นร้อยละ 28.57 เนื่องจาก

- ไม่สามารถป้องกันได้ ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ
- เกษตรกรไม่มีความรู้หรือไม่รู้วิธีการป้องกันภัย
- ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ไม่รู้ว่าภัยจะมาเมื่อไหร่ และสภาพอากาศไม่สามารถควบคุมได้
- ไม่อยากลงทุน คิดว่าไม่คุ้มค่า
- พื้นที่สวนยางพาราไม่ได้อยู่ในพื้นที่ความเสี่ยงต่ำ หากเกิดภัยธรรมชาติหรือการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

รายละเอียดตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การเตรียมการป้องกันภัยอย่างพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การเตรียมการป้องกันภัยอย่างพารา	105	100.00
- ไม่ได้เตรียม	30	28.57
- เตรียม	75	71.43

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรมีการได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ ดังนี้

4.1) การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์

(1) เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 88.57

(2) เกษตรกรที่เคยได้รับการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 11.43 ดังนี้

- เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ด้านการประมงอย่างพารา จากการยางแห่งประเทศไทย

- ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการตลาด ช่องทางการจำหน่าย เช่น สหกรณ์กองทุน สวนยาง ตลาดกลางยางพารา หรือการรวมกลุ่มเกษตรกร

- การป้องกันโรคและศัตรูพืช เช่น โรคใบร่วง โรคเส้นดำ และการใช้วิธีชีวภาพ

4.2) การได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา

(1) เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 91.43 เนื่องจาก

- เกษตรกรยังไม่ทราบว่ามีการเยียวยาหรือเงินชดเชย

- ขาดช่องทางการเข้าถึงข้อมูล (เช่น ไม่มีอินเทอร์เน็ต, ไม่ได้รับข่าวสารจากผู้นำ)

- ไม่ประสบภัยหรือไม่ได้รับผลกระทบตามที่โครงการกำหนด

(2) เกษตรกรที่เคยได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 8.57

4.3) การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา

(1) เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ ที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็น ร้อยละ 74.29 เนื่องจาก

- เกษตรกรขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง

- ความช่วยเหลือไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และระบบการรับความช่วยเหลือมีขั้นตอนที่ซับซ้อน

(2) เกษตรกรที่เคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 25.71

รายละเอียดตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์	105	100.00
ไม่เคย	93	88.57
เคย	12	11.43
2. การได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	105	100.00
ไม่เคย	96	91.43
เคย	9	8.57
3. การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	105	100.00
ไม่เคย	78	74.29
เคย	27	25.71

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 ความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร

1) การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพาราในอดีต

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรที่ไม่รู้จักการทำประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.29 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลไม่สอดคล้องกับความเข้าใจของเกษตรกร ส่วนเกษตรกรที่รู้จักการทำประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 5.71 รายละเอียดตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพารา	105	100.00
- ไม่รู้จัก	99	94.29
- รู้จัก	6	5.71

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกรในอดีต

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่ไม่เคยทำประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเหตุผลที่เกษตรกรไม่เคยทำประกันภัยสินค้ายางพารา มีรายละเอียดดังนี้

- เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้จักเกี่ยวกับการทำประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 75.40 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจระบบประกันภัย คือการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่เกษตรกรอาจไม่มีช่องทางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย อีกทั้งรูปแบบการสื่อสารยังเต็มไปด้วยคำศัพท์ทางเทคนิค เช่น เบี้ยประกัน หรือ เงื่อนไขการเคลม ทำให้เกษตรกรรู้สึกว่ระบบประกันภัยซับซ้อนและไม่กล้าเข้าร่วม

- เกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 24.60 อุปสรรคสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจระบบประกันภัย คือความซับซ้อนของเกณฑ์การประเมินความเสียหาย ซึ่งมักใช้ข้อมูลเฉพาะทาง เช่น ค่ามาตรฐานผลผลิตเฉลี่ยย้อนหลัง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบขั้นต่ำ หรือประเภทของภัยที่อยู่ในข่ายคุ้มครอง ทำให้เกษตรกรทั่วไปเข้าถึงได้ยาก นอกจากนี้ระบบการชดเชยที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะทำประกันภัยสินค้ายางพารา

รายละเอียดตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกรในอดีต

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การทำประกันภัยสินค้ายางพารา	105	100.00
- ไม่เคยซื้อ	105	100.00
- เคยซื้อ	-	-
เหตุผลที่ไม่เคยซื้อ (n= 126)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ไม่รู้จัก	95	75.40
- ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น	31	24.60

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ประเภทและรูปแบบประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า ประเภทและรูปแบบประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง เป็นประเภทภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วงเป็นความเสี่ยงหลักที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลผลิตเป็นอย่างมาก ทั้งในปริมาณผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยทางพาราผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากภัยแล้งเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นซ้ำซากและควบคุมได้ยาก ดังนั้น เกษตรกรจึงเห็นว่าควรมีการดำเนินโครงการประกันภัยแล้งโดยภาครัฐ เพื่อช่วยบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านรายได้และไม่สามารถรับภาระค่าเบี้ยประกันภัยได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการมีส่วนร่วมของรัฐยังช่วยสร้างความมั่นใจในระบบประกันภัย โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส ความเป็นธรรมในการตรวจสอบและจ่ายค่าชดเชย

3.2) ไฟไหม้ เป็นประเภทภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 76.19 เนื่องจากความเสี่ยงจากเหตุเพลิงไหม้ที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากสภาพอากาศแห้งแล้ง การเผาเตรียมพื้นที่ทางการเกษตร หรือไฟฟ้าที่ลัดวงจร และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากภัยไฟไหม้เป็นภัยที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ และสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและผลผลิตในวงกว้าง อีกทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกร และเพิ่มความมั่นใจในระบบการประกันภัยที่มีความน่าเชื่อถือและเข้าถึงได้อย่างเป็นธรรม

3.3) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น เป็นประเภทภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 44.76 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภัยจากลมพายุยังคงเป็นความเสี่ยงสำคัญ โดยเฉพาะในฤดูมรสุมที่มีโอกาสเกิดความเสียหายต่อพืชผลและทรัพย์สินทางการเกษตรอย่างเฉียบพลัน และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากลมพายุเป็นภัยที่ไม่สามารถคาดการณ์หรือควบคุมได้ล่วงหน้า และเมื่อเกิดขึ้นมักก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง การมีบทบาทของภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งทั้งในด้านการสนับสนุนค่าใช้จ่าย และการเสริมสร้างความมั่นใจในระบบประกันภัยที่มีประสิทธิภาพ

3.4) ช้างป่า เป็นประเภทภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 3.81 แม้จะมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่เลือกทำประกันภัยจากช้างป่า และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากภัยจากช้างป่าเป็นภัยเฉพาะพื้นที่ซึ่งมักเกิดในเขตเกษตรกรรมที่อยู่ใกล้ป่าอนุรักษ์หรืออุทยานแห่งชาติ และเป็นภัยที่เกษตรกรไม่สามารถป้องกันได้ด้วยตนเอง การบุกรุกของช้างป่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลอย่างรุนแรงในระยะเวลานาน ดังนั้น การมีบทบาทของรัฐในการช่วยจัดการความเสี่ยงนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งในด้านการประกันภัยและการฟื้นฟูความเสียหาย

3.5) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง เป็นประเภทภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจ ค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.86 และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากภัยจากอากาศหนาวจัดหรือน้ำค้างแข็ง ส่งผลกระทบต่อผลผลิตอย่างเฉียบพลัน เกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงจึงต้องการความช่วยเหลือจากรัฐทั้งในด้านการบริหารความเสี่ยง การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการประกันภัย และการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ

3.6) ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด เป็นประเภทย่อยทางพาราที่เกษตรกรต้องการให้ความสนใจน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.90 และเกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากภัยประเภทนี้สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็ว สร้างความเสียหายเป็นวงกว้าง และมักเกิดจากปัจจัยที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุม การมีระบบประกันภัยที่รัฐสนับสนุนจะช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงการคุ้มครองได้มากขึ้น และสามารถฟื้นตัวจากความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายละเอียดตามตารางที่ 4.7 และ 4.8

ตารางที่ 4.7 ประเภทย่อยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	ลำดับ
1. ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	105	100.00	1
2. ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	3	2.86	5
3. ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	47	44.76	3
4. ไฟไหม้	80	76.19	2
5. ช้างป่า	4	3.81	4
6. ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด	2	1.90	6

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.8 รูปแบบประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง (n=105)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	-	-
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	105	100.00
2. ไฟไหม้ (n=80)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร		
เกษตรกรทำประกันโดยตรง		
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	80	100.00
3. ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น (n=47)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	-	-
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	47	100.00
4. ช้างป่า (n=4)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร		
เกษตรกรทำประกันโดยตรง		
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	4	100.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.8 รูปแบบประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
5. ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง (n=3)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	-	-
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	3	100.00
6. ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด (n=2)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร		
เกษตรกรทำประกันโดยตรง		
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	2	100.00

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า ราคาจำหน่ายยางพาราที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ยางพาราก่อน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ยางก้อนถ้วย เป็นสินค้ายางพาราหลักที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกผลิตและจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 44.76 ของเกษตรกรทั้งหมด เนื่องจากกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน ใช้แรงงานและต้นทุนไม่สูงมาก อีกทั้งยังสามารถจำหน่ายได้ง่ายในตลาดท้องถิ่น และมีความต้องการจากโรงงานแปรรูปอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลพบว่า ราคาจำหน่ายที่เหมาะสมควรเฉลี่ยอยู่ที่ 40.45 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นระดับราคาที่เกษตรกรสามารถสร้างรายได้อย่างคุ้มค่า ส่งผลให้เกษตรกรที่จำหน่ายยางพาราก่อนเริ่มให้ความสนใจในการทำประกันภัยยางพารา โดยมองว่าเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง เพื่อคุ้มครองรายได้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เช่น ภัยธรรมชาติ โรคระบาด หรือภาวะราคาตกต่ำ

4.2 ยางพาราแผ่นดิบ เป็นสินค้าที่เกษตรกรเลือกผลิตและจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 3.81 สาเหตุหลักที่ทำให้ยางพาราแผ่นดิบไม่เป็นที่นิยมในหมู่เกษตรกร เนื่องจากกระบวนการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อนและใช้เวลานาน โดยต้องผ่านหลายขั้นตอน เช่น การกรองน้ำยาง การเติมสารเคมี การเทลงบล็อก การรีดยางเป็นแผ่น และการตากแห้ง ซึ่งต้องอาศัยทั้ง ความรู้ ความชำนาญ และ สภาพอากาศที่เหมาะสม

จากข้อมูลพบว่า ราคาจำหน่ายที่เหมาะสมควรเฉลี่ยอยู่ที่ 80 บาทต่อกิโลกรัม เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรให้ความสนใจในการทำประกันภัยยางพารา เพราะสามารถป้องกันความเสี่ยงจากรายได้ที่อาจสูญเสีย และเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรในระยะยาว ซึ่งเป็นระดับราคาที่เกษตรกรสามารถสร้างรายได้อย่างคุ้มค่า

นอกจากนี้ยังพบว่า ยังมีเกษตรกรที่ไม่ประสงค์ตอบคำถาม คิดเป็นร้อยละ 51.43 อาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล หรือความไม่แน่นอนในการจำหน่ายผลผลิต อีกนัยหนึ่งอาจบ่งชี้ว่าเกษตรกรกลุ่มนี้ยังไม่มีวางแผนทางการตลาดที่ชัดเจน จึงส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยได้เช่นกัน

รายละเอียดตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประเภทสินค้ายางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ยางพาราก้อน	47	44.76
ราคาเฉลี่ย 40.45 บาท/กิโลกรัม		
2. ยางพาราแผ่นดิบ	4	3.81
ราคาเฉลี่ย 80.00 บาท/กิโลกรัม		
3. เกษตรไม่ตอบคำถาม	54	51.43

ที่มา: จากการสำรวจ

5) การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า

5.1 ชนิดพืชที่รับประกัน เกษตรกรมีความต้องการจะทำประกันภัยยางพารา เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 100 (ไม่มีเกษตรกรที่ทำประกันภัยพืชแซมยางพารานั้น อาจสะท้อนให้เห็นได้ว่าเกษตรกรไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับประกันภัยพืชแซมยางพารา/อาจไม่แน่ใจว่าพืชแซมยางพาราสามารถทำประกันได้หรือไม่ หรืออาจเกิดจากการที่พืชแซมยางพาราไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงพอจึงไม่ได้รับความสนใจในการทำประกัน)

5.2 ช่วงเวลาของการปลูกยางพารา มีรายละเอียดดังนี้

- ปีปลูก (ปีแรก) เกษตรกรมีความต้องการทำประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 27.62 เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติในระยะเริ่มต้นปลูก ซึ่งมีต้นทุนการลงทุนสูง

- ก่อนให้ผล (2-6 ปี) เกษตรกรมีความต้องการทำประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 19.05 ซึ่งช่วงระยะนี้เป็นช่วงที่ต้นยางเริ่มเติบโต แต่ยังไม่ให้ผลผลิตถือเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงต่อรายได้มากที่สุด และเกษตรกรต้องแบกรับต้นทุน การทำประกันภัยในช่วงระยะนี้จึงช่วยคุ้มครองต้นยางที่ยังไม่ให้ผลผลิต

- ปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี เกษตรกรมีความต้องการทำประกันภัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.29 เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่ต้นยางพาราให้ผลผลิตแล้ว และเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกษตรกรจึงให้ความสำคัญในการทำประกันภัย เพื่อป้องกันความสูญเสียจากภัยธรรมชาติที่อาจทำให้สูญเสียรายได้โดยตรง

ข้อสังเกต

- การทำประกันภัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุของต้นยางพารา โดยเฉพาะเมื่อเริ่มให้ผลผลิต

- เกษตรกรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองต้นยางพารา ที่สร้างรายได้แล้วมากกว่าต้นยางพาราที่ยังไม่ให้ผลผลิต

- ไม่มีการทำประกันภัยในพืชแซมยางพารานั้น อาจเกิดจากขาดการประชาสัมพันธ์ ที่ไม่ครอบคลุมในแผนประกันภัย รวมทั้งเกษตรกรมองว่าพืชแซมยางพารามีความเสี่ยงต่ำหากเกิดภัยพิบัติ

รายละเอียดตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ชนิดพืชที่รับประกัน		
ยางพารา	105	100.00
ยางพาราและพืชแซมยางพารา	-	-
2. ช่วงเวลาของการปลูกยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปีปลูก (ปีแรก)	29	27.62
ก่อนให้ผล (2-6 ปี)	20	19.05
ปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี	99	94.29

ที่มา: จากการสำรวจ

6) เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ดังนี้

6.1) เงินที่ได้รับชดเชย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.29 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับผลตอบแทนหรือการชดเชย เมื่อเกิดความเสียหายต่อพืชสวนยางพาราเป็นหลัก

6.2) ค่าเบี้ยประกัน เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 79.05 ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรยังคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายถ้าจะต้องเสียค่าเบี้ยในการทำประกันภัยสวนยางพารา

6.3) ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์ เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 55.24 เกษตรกรต้องการความชัดเจนในรายละเอียด ข้อกำหนด สิทธิประโยชน์ และข้อจำกัดต่าง ๆ ของการทำประกันภัย เช่น ขอบเขตความคุ้มครอง หลักเกณฑ์การจ่ายเงินชดเชย วิธีการแจ้งขอรับเงินชดเชย ระยะเวลาคุ้มครอง เป็นต้น

6.4) ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 28.57 ต้องมีข้อมูลสรุปแบบย่อเกี่ยวกับกรมธรรม์ วิธีสมัคร เงื่อนไข โดยเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนไปพบเกษตรกร มีการพูดคุยโดยตรง หรือการจัดอบรมชี้แจงในรายละเอียดต่างๆ

6.5) หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 27.62 ความไว้วางใจของเกษตรกรต่อองค์กรหรือหน่วยงาน ที่เป็นผู้ดำเนินโครงการประกันภัย ไม่ว่าจะเป็น บริษัทประกันภัยภาคเอกชน หน่วยงานของรัฐ รวมถึงหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการโครงการ

6.6) อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 8.57 แม้จะเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด แต่ก็มีความสำคัญเชิงนโยบายและความเข้าใจบริบทพื้นที่ อาทิ สวนยางของต้นตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดภัยธรรมชาติสูง เช่น ภูเขา/เชิงเขา เสี่ยงดินถล่ม เป็นพื้นที่แล้งซ้ำซาก พื้นที่มีประวัติการเกิดโรคพืชระบาด ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ทำให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมการทำประกันภัยยางพารา

รายละเอียดตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เหตุผลในการตัดสินใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	105	
อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย	9	8.57
ค่าเบี้ยประกัน	83	79.05
เงินที่ได้รับชดเชย	99	94.29
ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย	30	28.57
หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย	29	27.62
ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์	58	55.24

ที่มา: จากการสำรวจ

7) วิธีการประเมินความเสียหาย

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีการประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งสะท้อนว่าครัวเรือนให้ความสำคัญกับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงในระยะยาว โดยเฉพาะในสวนยางพาราที่มีอายุ 7 ปีขึ้นไป เป็นช่วงระยะเข้าสู่การให้ผลผลิตแล้ว ส่วนเกษตรกรที่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 9.52 และเกษตรกรที่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก) คิดเป็นร้อยละ 3.81 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกณฑ์ที่อิงกับนโยบายรัฐหรือต้นทุนเริ่มต้นมีบทบาทน้อยในการรับรู้ความเสียหาย ส่วนวิธีประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพาราพบว่าไม่มีเกษตรกรเลือกใช้วิธีการประเมินนี้เลย อาจสะท้อนถึงการขาดการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการหรือขาดการนำวิธีการประเมินเชิงวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ในระดับชุมชน

รายละเอียดตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 วิธีการประเมินความเสียหาย

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
วิธีประเมินความเสียหาย	105	100.00
ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก)	4	3.81
ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป)	91	86.67
ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ	10	9.52
ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

8) วงเงินค้ำครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการทำประกันภัยพืชผล โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ วงเงินค้ำครองที่ต้องการ อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย และระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1) วงเงินค้ำครองที่ต้องการ เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครองในช่วง 5,001 – 10,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.79 รองลงมาคือ เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครองในช่วง 10,001 – 20,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.08 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครองในช่วง 20,001 – 30,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.27 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครองในช่วง 1,000 – 5,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.63 และเกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง 30,001 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.23 ทั้งนี้วงเงินค้ำครองที่เกษตรกรต้องการเฉลี่ย 10,639 บาท/ไร่ แสดงถึงความต้องการป้องกันความเสี่ยงระดับหนึ่ง แต่ยังอยู่ในกรอบที่สมเหตุสมผลกับต้นทุนและรายได้ของเกษตรกร

8.2) อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันในช่วง 101 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.57 รองลงมาคือ เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันในช่วง 51 -100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.79 และเกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกัน ในช่วง 20 – 50 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.64 โดยอัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรเต็มใจจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 306.89 บาท/ไร่ ซึ่งเมื่อเทียบกับวงเงินค้ำครองเฉลี่ย 10,639 บาท/ไร่ จะเท่ากับอัตราส่วนเบี้ยต่อความค้ำครองประมาณ 2.88% ถือว่าอยู่ในระดับที่สมเหตุสมผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหากประกันภัยมีอัตราเบี้ยต่ำกว่า 3% ของวงเงินค้ำครอง ก็จะมีแนวโน้มที่จะได้รับการตอบรับที่ดี

8.3) ระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความค้ำครองระยะเวลา 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.38 รองลงมาคือ เกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความค้ำครองระยะเวลา 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.23 เกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความค้ำครองระยะเวลา 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.75 และเกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความค้ำครองระยะเวลา 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.64 โดยความค้ำครองของกรมธรรม์ที่เกษตรกรต้องการ มีระยะเวลาเฉลี่ยอยู่ที่ 1.74 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวโน้มเลือกทำประกันภัยแบบพาราในระยะเวลาสั้น เนื่องจากความไม่แน่นอนของผลผลิตและสภาพภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และศัตรูพืช ซึ่งส่งผลต่อการให้ผลผลิตระยะยาว นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดทางการเงิน เนื่องจากการทำประกันภัยแบบระยะยาวมักมีค่าใช้จ่ายที่สูง เกษตรกรจึงเลือกแบบรายปีเพื่อความยืดหยุ่นในการบริหารต้นทุน อีกทั้งในหลายพื้นที่ระบบประกันภัยยังถือเป็นเรื่องใหม่ ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องการทดลองใช้ระยะสั้นก่อน หากได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า อาจจะพิจารณาทำประกันภัยในระยะยาวต่อไป

รายละเอียดตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. วงเงินคุ้มครองที่ต้องการ		
1,000 – 5,000	4	5.63
5,001 – 10,000	46	64.79
10,001 – 20,000	10	14.08
20,001 – 30,000	8	11.27
30,001 ขึ้นไป	3	4.23
วงเงินคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการ เฉลี่ย 10,639 บาท/ไร่		
2. อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย		
20 – 50	1	1.64
51 -100	20	32.79
101 – 1,000	40	65.57
อัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรเต็มใจจ่าย เฉลี่ย 306.89 บาท/ไร่		
3. ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์		
1 ปี	35	57.38
2 ปี	9	14.75
3 ปี	16	26.23
5 ปี	1	1.64
ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ เฉลี่ย 1.74 ปี		

ที่มา: จากการสำรวจ

9) หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยอย่างพารา

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า

9.1) ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.89

9.2) เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 27.70 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังคงให้ความสนใจไว้วางใจต่อบุคคลที่มีความใกล้ชิดในระดับพื้นที่ เพราะสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า

9.3) สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 16.88 ซึ่งระดับความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลอาจยังไม่มากเท่าผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

9.4) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่เกษตรกรขึ้นทะเบียน เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 16.88 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กยท. ยังคงมีบทบาทสำคัญ แต่ระดับความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลอาจยังไม่มากเท่าผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

9.5) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 9.65 ซึ่ง ธ.ก.ส. เป็นหน่วยงานด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรโดยตรง แต่เนื่องจากบทบาทหลักของ ธ.ก.ส. ที่มุ่งเน้นไปทางด้านสินเชื่อมากกว่าการเผยแพร่ข้อมูลโครงการ ทำให้ไม่ใช่ช่องทางหลักที่เกษตรกรใช้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการประกันภัย

รายละเอียดตามตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยอย่างพารา

รายการ	คะแนนรวม	ร้อยละ	ลำดับ
เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการทำประกันภัย			
อย่างพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/ กลุ่มแปลงใหญ่	243	16.88	3
เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/ เกษตรตำบล)	399	27.70	2
ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	416	28.89	1
สาขาการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ขึ้นทะเบียน	243	16.88	3
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	139	9.65	4

ที่มา: จากการสำรวจ

10) มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยอย่างพารา

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยอย่างพารา ดังนี้

10.1) ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 95.24 ซึ่งเกษตรกรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสิทธิ์คุ้มครอง และกระบวนการที่รวดเร็ว โปร่งใส และเชื่อถือได้ มากกว่ารูปแบบนโยบายที่ดูน่าสนใจแต่อาจยังคลุมเครือในทางปฏิบัติ

10.2) การคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 73.33 เนื่องจากต้นยางที่โตเต็มที่และสามารถให้ผลผลิตได้จะมีมูลค่าสูงกว่าต้นยางที่ยังไม่ให้ผลผลิต การจ่ายค่าสินไหมโดยอิงตามอายุของต้นยางจึงเป็นแนวทางที่ยุติธรรมและสมเหตุสมผล ช่วยลดความรู้สึกเสียเปรียบในการเคลมประกันของเกษตรกรได้

10.3) มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยอย่างพารา เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 71.43 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ ความเข้าใจในระบบประกันภัย การมีเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จึงช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงโครงการ และทำให้สามารถติดตามข้อมูลข่าวสารและการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการประกันภัยมากยิ่งขึ้น

10.4) ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยทางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้ เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 51.43 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีความต้องการระบบประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองในทุกกรณี ไม่ใช่เฉพาะเมื่อเกิดเหตุร้ายแรงเท่านั้น แนวคิดการคืนเงินบางส่วนช่วยลดความรู้สึกลัวว่าการจ่ายเบี้ยประกันเป็นภาระที่ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทน และยังสามารถเสริมความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือนได้ในระยะยาว

10.5) การออกแบบเบี้ยประกันภัยทางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการขายผลผลิตของเกษตรกร เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรบางส่วนอาจยังไม่เข้าใจแนวคิดนี้อย่างชัดเจน หรืออาจมองว่ามีความยุ่งยากในการดำเนินการ ทั้งที่ในทางปฏิบัติ การแบ่งชำระเบี้ยประกันภัยตามรอบรายได้จริงถือเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรรายย่อยหรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านสภาพคล่องทางการเงิน หากมีการประชาสัมพันธ์อย่างเหมาะสม และมีระบบที่อำนวยความสะดวกในการแบ่งจ่าย เช่น ผ่านสหกรณ์การเกษตร หรือ ธ.ก.ส. ก็อาจทำให้มาตรการนี้ได้รับการตอบรับที่ดีขึ้นในอนาคต

10.6) การทำ Green Insurance ประกันภัยทางพารา เช่น การทำ zero wase เป็นความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.95 เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดประกันภัยที่เชื่อมโยงกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเกิดจากการที่มาตรการนี้ยังใหม่ และยังไม่ถูกนำเสนออย่างชัดเจนในระดับชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรยางพารา แม้ว่าแนวคิด Green Insurance จะมีศักยภาพในการส่งเสริมการผลิตอย่างยั่งยืนและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ แต่หากไม่มีการออกแบบสิทธิประโยชน์ที่ชัดเจน เช่น การลดเบี้ยประกันสำหรับผู้ในระบบปลอดสารเคมี หรือมีการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านการผลิต การตอบรับจากเกษตรกรก็อาจยังคงอยู่ในระดับต่ำ

รายละเอียดตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยทางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การทำ Green Insurance ประกันภัยทางพารา	1	0.95
ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ	100	95.24
ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยทางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้	54	51.43
คิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้นตามอายุของต้นยางพารา	77	73.33
มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยทางพารา	75	71.43
การออกแบบเบี้ยประกันภัยทางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการขายผลผลิตของเกษตรกร	35	33.33

ที่มา: จากการสำรวจ

11) ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยทางพาราในอนาคต

จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษ พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจที่จะทำประกันภัยทางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 72.38 ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักในด้านการบริหารความเสี่ยงต่อรายได้และผลผลิตจากการทำสวนยางพารา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานโยบายที่เอื้อต่อการเข้าถึงการประกันภัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ส่วนเกษตรกรที่ไม่สนใจที่จะทำประกันภัยทางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 27.62 เนื่องจาก

- ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันภัย เกษตรกรหลายรายยังไม่เข้าใจระบบและกระบวนการของการทำประกันภัย ทำให้ไม่มั่นใจและลังเลที่จะทำประกันภัยสวนยางพารา
- ไม่มั่นใจในระบบประกันภัย เกษตรกรบางส่วนมีประสบการณ์หรือได้ยินเรื่องไม่ดีเกี่ยวกับการเคลมประกัน เช่น ขั้นตอนยุ่งยาก เงินชดเชยน้อย หรือการปฏิเสธการจ่ายเงิน ทำให้เกิดความกังวล และขาดความเชื่อมั่นในระบบ
- ค่าเบี้ยประกันสูง เมื่อเทียบกับรายได้ ค่าเบี้ยประกันที่ต้องจ่ายมีราคาค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา ทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าเป็นภาระทางการเงิน และไม่คุ้มค่าที่จะจ่าย

รายละเอียดตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยทางพาราในอนาคต

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความสนใจในการทำประกันภัยทางพาราในอนาคต	105	100.00
สนใจ	76	72.38
ไม่สนใจ	29	27.62

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 แนวทางการประกันภัยทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

4.2.1 ปัญหาและอุปสรรค

จากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) พบปัญหาและอุปสรรคประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การขาดความชัดเจนในเงื่อนไขการประกันภัย

- เงื่อนไขในการทำประกันภัยทางพารายังไม่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจ และไม่สามารถวางแผนการฟื้นฟูสวนยาง หรือเข้าร่วมโครงการประกันภัยได้อย่างเต็มที่

2) ค่าเบี้ยประกันภัยที่สูงเกินไป

- ค่าเบี้ยประกันภัยทางพาราสูงเกินไปเมื่อเทียบกับรายได้ของเกษตรกร โดยเฉพาะในช่วงที่ราคายางตกต่ำทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้เกษตรกรหลายรายไม่เห็นความคุ้มค่า

3) การขาดการประชาสัมพันธ์และความรู้เบื้องต้น

- เกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข รวมถึงขั้นตอนของการทำประกันภัยทางพารา เนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่ซับซ้อนและเข้าถึงยาก อีกทั้งยังไม่มีเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานในพื้นที่ที่สามารถให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มั่นใจในระบบประกันภัย

4) ความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

- เกษตรกรมีความกังวลเรื่องเงินชดเชยที่ได้จากการช่วยเหลือจากโครงการรัฐกับการจ่ายเงินใหม่ทดแทนจากการทำประกันภัย เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดความซ้ำซ้อน ไม่ชัดเจน และไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับความเสียหายจริง

5) การขาดแรงจูงใจในการทำประกันภัย

- เกษตรกรเห็นว่าไม่มีความจำเป็นสำหรับการทำประกันภัยอย่างพารา เพราะเมื่อประสบภัยการยางแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือครอบคลุมเกือบทุกด้านอยู่แล้ว

6) การขาดระบบบริหารจัดการน้ำที่ดี

- โดยเฉพาะระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพในแปลงยางพาราในช่วงฤดูแล้ง

4.2.2 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

เพื่อให้ระบบประกันภัยสินค้ายางพาราเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยงของเกษตรกร และสามารถตอบสนองต่อความต้องการในระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ควรพิจารณาแนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยในประเด็นสำคัญต่าง ๆ โดยจากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) สามารถสรุปเป็นแนวทางและมาตรการจูงใจในการพัฒนาระบบประกันภัยสินค้ายางพาราได้ดังนี้

1) พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง

- ควรระบุรูปแบบการชดเชย อย่างชัดเจนว่าเป็น เงินสด หรือ ต้นพันธุ์ทดแทน เพื่อให้เกษตรกรสามารถวางแผนการฟื้นฟูสวนยางได้อย่างเหมาะสม

- ขอบเขตความคุ้มครองต้องระบุชัดเจนว่าเสียหายจากอะไร เช่น ภัยธรรมชาติ โรคพืช ภัยแล้ง น้ำท่วม

- กำหนดวิธีประเมินความเสียหายให้โปร่งใส เช่น ความเสียหายจาก ภัยธรรมชาติ โรคพืช แมลงศัตรูพืช ภัยแล้ง หรือ ความผิดปกติทางสภาพอากาศอื่น ๆ

- เงื่อนไขไม่ควรซับซ้อนจนเกษตรกรเข้าใจยาก

- ต้องสามารถทำประกันได้แม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน โดยพิจารณาจากหลักฐานการครอบครองอื่น ๆ เช่น เอกสารรับรองจากผู้นำชุมชน สำเนาทะเบียนเกษตรกร ภาพถ่ายสวนยาง และการสำรวจภาคสนาม

2) กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้และขนาดแปลงของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย

- ค่าเบี้ยควรต่ำ เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าร่วมได้ โดยไม่เป็นภาระทางการเงินมากเกินไป และผลตอบแทนจากประกันต้องคุ้มค่า เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สมัครใจเข้าร่วมโครงการประกันภัย

- ควรออกแบบเบี้ยประกันให้ยืดหยุ่น ตามพื้นที่/ความเสี่ยง เช่น พื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติสูง เบี้ยอาจมากกว่าพื้นที่เสี่ยงต่ำ แต่ยังอยู่ในระดับที่รับได้

- ภาครัฐอุดหนุนเบี้ยประกันบางส่วน เพื่อแบ่งเบาภาระของเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรรายย่อยหรือพื้นที่เปราะบาง เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย และส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมในวงกว้างมากขึ้น

3) ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร

- ให้เกษตรกรเข้าใจสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีเข้าร่วมโครงการ
- สื่อสารผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น สหกรณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล
- เสริมความเข้าใจในเรื่องประกันภัยการเกษตรโดยเฉพาะยางพารา

4) การบูรณาการระบบประกันภัยยางพาราและการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน

- มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง กยท. สหกรณ์ และบริษัทประกันภัย
- วางกรอบความร่วมมือที่ชัดเจนระหว่างภาครัฐและเอกชน
- ต้องมีข้อกำหนดว่าในกรณีที่เกษตรกรได้รับเงินชดเชยจากประกันภัยแล้ว จะไม่ได้รับเงินซ้ำ

จากโครงการเยียวยาของภาครัฐ เว้นแต่ในกรณีที่ครอบคลุมคนละประเด็น

5) พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นความคุ้มค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย

- สร้างเสถียรภาพของราคายางพาราให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ (~80 บาท/กก.)
- มีระบบบุงใจหรือชดเชยที่เกษตรกรเห็นว่าคุ้มในระยะยาว
- การหาช่องทางจำหน่ายยางพาราทั้งในและต่างประเทศ
- ส่งเสริมการตลาดโดยหาช่องทางจำหน่ายยางพาราทั้งในและต่างประเทศ

6) พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง

- ออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำ
- กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสียหายที่เหมาะสมกับพื้นที่เสี่ยงต่ำ

รายละเอียดตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	แนวทางพัฒนา	มาตรการ
1. การขาดความชัดเจนในเงื่อนไขการประกันภัย - เงื่อนไขในการทำประกันภัยยางพารายังไม่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจ และไม่สามารถวางแผนการฟื้นฟูสวนยาง หรือเข้าร่วมโครงการประกันภัยได้อย่างเต็มที่	พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง	มาตรฐานการประเมินความเสียหายและการชดเชยที่ชัดเจน โปร่งใส
2. ค่าเบี้ยประกันภัยที่สูงเกินไป - ค่าเบี้ยประกันภัยยางพาราสูงเกินไป เมื่อเทียบกับรายได้ของเกษตรกร โดยเฉพาะในช่วงที่ราคายางตกต่ำ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้เกษตรกรหลายรายไม่เห็นความคุ้มค่า	กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้ และขนาดแปลงของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย	ระบบเบี้ยประกันแบบช่วงชั้น และการอุดหนุนจากภาครัฐ

ที่มา: จากการสำรวจ และการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group)

ตารางที่ 4.17 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยอย่างพารา (ต่อ)

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	แนวทางพัฒนา	มาตรการ
3. การขาดการประชาสัมพันธ์และความรู้เบื้องต้น - เกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข รวมถึงขั้นตอนของการทำประกันภัยอย่างพารา เนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่ซับซ้อนและเข้าถึงยาก อีกทั้งยังไม่มีเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานในพื้นที่ที่สามารถให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มั่นใจในระบบประกันภัย	ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร	โปรแกรมการสื่อสารและให้ความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย
4. ความเข้าใจซ้อนระหว่างหน่วยงาน - เกษตรกรมีความกังวลเรื่องเงินชดเชยที่ได้จากการช่วยเหลือจากโครงการรัฐกับการจ่ายสินไหมทดแทนจากการทำประกันภัย เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดความซ้ำซ้อน ไม่ชัดเจน และไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับความเสียหายจริง	การบูรณาการระบบประกันภัยอย่างพาราและการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน	ระบบฐานข้อมูลบูรณาการและกรอบความร่วมมือที่ชัดเจน
5. การขาดแรงจูงใจในการทำประกันภัย - เกษตรกรเห็นว่าไม่มีความจำเป็นสำหรับการทำประกันภัยอย่างพารา เนื่องจากการยางแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือครอบคลุมเกือบทุกด้านเวลาเกษตรกรประสบภัยอยู่แล้ว	พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์อย่างพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุนสร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นความคุ้มค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย	กลไกพยุงราคาและการส่งเสริมการตลาดแบบยั่งยืน
6. การขาดระบบบริหารจัดการน้ำที่ดี - โดยเฉพาะระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพในแปลงยางพาราในช่วงฤดูแล้ง	พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง	ระบบการจัดการน้ำแบบบูรณาการและประกันภัยครอบคลุมภัยแล้ง

ที่มา: จากการสำรวจ และการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group)

4.2.3 ประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

จากการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ลพบุรี สระบุรี และปทุมธานี สามารถกำหนดประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ได้ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 1 พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง

แนวทางการพัฒนาที่ 1.1 พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้ สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกร

เป้าประสงค์

1. เพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง
2. พัฒนาความหลากหลายและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ประกันภัย
3. เพิ่มการเข้าถึงและแรงจูงใจของเกษตรกร

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์
2. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย
3. ร้อยละของผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่สอดคล้องกับความเสี่ยงจริงของพื้นที่

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. ปรับปรุงกรมธรรม์ให้เข้าใจง่าย
2. จัดทำคู่มือและอินโฟกราฟิกอธิบายสิทธิและขั้นตอน
3. ระบุขอบเขตความคุ้มครองและเกณฑ์การจ่ายชดเชยอย่างชัดเจน

แนวทางการพัฒนาที่ 1.2 พัฒนามาตรฐานการประเมินความเสียหายและการชดเชยที่ชัดเจน โปร่งใส

เป้าประสงค์

1. ลดข้อโต้แย้งระหว่างเกษตรกร บริษัทประกันภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างความเชื่อมั่นและความเป็นธรรมในการชดเชยให้แก่เกษตรกร
3. ทำให้การประเมินความเสียหายมีเกณฑ์และกระบวนการที่ตรวจสอบได้
4. เพิ่มความรวดเร็วและความถูกต้องของกระบวนการชดเชย

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับชดเชยตรงเวลาและตรงตามเกณฑ์
2. ร้อยละความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการประเมินและการจ่ายชดเชย
3. ร้อยละของเกษตรกรที่ระบุว่าระบบมีความเป็นธรรมและโปร่งใส

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนาดัชนีวัดความเสียหายจากภัยธรรมชาติและโรคพืช
2. กำหนดเกณฑ์ชดเชยตามเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย
3. กำหนดกรอบเวลาการจ่ายชดเชย

แนวทางพัฒนาที่ 1.3 พัฒนาระบบการทำประกันภัย สามารถทำประกันได้แม้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน เป้าประสงค์

1. เพิ่มความเข้าถึงการทำประกันภัยให้เกษตรกรทุกกลุ่ม โดยไม่จำกัดการถือครองเอกสารสิทธิ์
2. ลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
3. สร้างระบบประกันภัยที่ยืดหยุ่นและเป็นธรรมสำหรับทุกพื้นที่

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่สามารถเข้าร่วมโครงการประกันภัยได้
2. จำนวน/ร้อยละของพื้นที่ที่ได้รับความคุ้มครองแม้เกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ์

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และเงื่อนไขประกันภัยเฉพาะสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
2. จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรและพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พร้อมระบบตรวจสอบความถูกต้อง
3. ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้เกษตรกรทราบสิทธิและขั้นตอนการเข้าร่วม

ประกันภัย

แนวทางพัฒนาที่ 1.4 พัฒนาระบบประกันภัยอย่างพาราตามระดับความเสี่ยง

เป้าประสงค์

1. ปรับเบี้ยประกันและความคุ้มครองให้เหมาะสมตามความเสี่ยงของพื้นที่และการผลิต

อย่างพารา

2. ลดความสูญเสียและเพิ่มความมั่นคงทางรายได้ให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับความคุ้มครองตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่
2. จำนวน/ร้อยละของพื้นที่ปลูกยางพาราที่มีระบบประกันภัยสอดคล้องกับความเสี่ยงจริง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำฐานข้อมูลความเสี่ยงภัยของพื้นที่ปลูกยางพารา โดยใช้ GIS และข้อมูลภูมิอากาศ
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยอย่างพาราที่ปรับเบี้ยและวงเงินคุ้มครองตามความเสี่ยง
3. ประชาสัมพันธ์และให้คำปรึกษาเกษตรกรในการเลือกแบบประกันภัยที่เหมาะสมกับพื้นที่

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 2 กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้และขนาดแปลง ของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย

แนวทางพัฒนาที่ 2.1 ออกแบบเบี้ยประกันให้เหมาะสมกับรายได้ของเกษตรกรรายย่อย

เป้าประสงค์

1. ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านประกันภัยของเกษตรกรรายย่อย
2. เพิ่มจำนวนเกษตรกรรายย่อยที่สามารถเข้าถึงประกันภัยได้
3. ส่งเสริมความมั่นคงทางรายได้ของเกษตรกร

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย
2. จำนวนเกษตรกรที่ไม่ละทิ้งการทำประกันภัยเพราะค่าเบี้ยสูง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. ศึกษารายได้เฉลี่ยและความสามารถในการจ่ายของเกษตรกรรายย่อย
2. ออกแบบสูตรคำนวณเบี้ยประกันแบบขั้นบันไดตามรายได้
3. ทดลองนำร่องในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยและปรับปรุงตามผลลัพธ์

แนวทางพัฒนาที่ 2.2 ปรับเบี้ยตามพื้นที่และระดับความเสี่ยง

เป้าประสงค์

1. กำหนดค่าเบี้ยให้สอดคล้องกับความเสี่ยงภัยของพื้นที่
2. ลดความไม่เป็นธรรมระหว่างพื้นที่เสี่ยงสูงและต่ำ
3. สนับสนุนการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมตามลักษณะพื้นที่

ตัวชี้วัด

1. จำนวนพื้นที่ที่มีการปรับเบี้ยตามระดับความเสี่ยง
2. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเบี้ยประกันภัยสอดคล้องกับความเสี่ยง
3. จำนวนกรณีการชดเชยที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับระดับความเสี่ยง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัยตามพื้นที่การเกษตร
2. พัฒนาเกณฑ์การปรับเบี้ยประกันตามความเสี่ยง
3. จัดทำระบบติดตามและปรับปรุงเบี้ยประกันอย่างต่อเนื่อง

แนวทางพัฒนาที่ 2.3 สนับสนุนค่าเบี้ยบางส่วนโดยภาครัฐ

เป้าประสงค์

1. ลดภาระค่าเบี้ยของเกษตรกร
2. ส่งเสริมการเข้าถึงประกันภัยของกลุ่มเปราะบาง

ตัวชี้วัด

1. จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนค่าเบี้ย
2. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้น

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำโครงการสนับสนุนค่าเบี้ยประกันสำหรับเกษตรกรรายย่อย
2. กำหนดเกณฑ์การสนับสนุนและช่องทางเบิกจ่าย

แนวทางพัฒนาที่ 2.4 ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องประกันภัย

เป้าประสงค์

1. เพิ่มความเข้าใจในประโยชน์และหลักการประกันภัย
2. ลดความเข้าใจผิดและความกังวลเกี่ยวกับการชดเชย
3. ส่งเสริมการตัดสินใจเข้าร่วมประกันภัยอย่างมีข้อมูล

ตัวชี้วัด

1. จำนวนกิจกรรมให้ความรู้แก่เกษตรกร
2. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจหลักการประกันภัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม
3. จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้นหลังการประชาสัมพันธ์

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดอบรมและสัมมนาเรื่องประกันภัยในระดับชุมชน
2. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ วิดีโอ และสื่อออนไลน์
3. สร้างช่องทางให้คำปรึกษาและตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับประกันภัย

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 3 ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร

แนวทางพัฒนาที่ 3.1 ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไข

เป้าประสงค์

1. เกษตรกรเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่ตนได้รับจากประกันภัย
2. ลดความเข้าใจผิดและความสับสนเกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันภัย
3. เพิ่มความมั่นใจและความโปร่งใสในการเข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถระบุสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขของประกันภัยได้อย่างถูกต้อง
2. จำนวนกรณีข้อร้องเรียนหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเงื่อนไขประกันภัยลดลง
3. จำนวนเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ในพื้นที่

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำเอกสารแนะนำสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขอย่างง่ายและเข้าใจง่าย
2. แจกจ่ายเอกสารและเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์และชุมชน
3. จัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและตอบข้อสงสัยแก่เกษตรกร

แนวทางพัฒนาที่ 3.2 อธิบายขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัยอย่างเข้าใจง่าย

เป้าประสงค์

1. เกษตรกรสามารถเข้าร่วมประกันภัยได้โดยไม่สับสนในขั้นตอน
2. ลดความล่าช้าและข้อผิดพลาดในการสมัครเข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมประกันภัย
2. เวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสมัครเข้าร่วมโครงการลดลง
3. จำนวนคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับขั้นตอนการสมัครลดลง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำคู่มือขั้นตอนการเข้าร่วมประกันภัยในรูปแบบภาพและข้อความง่าย
2. จัดอบรมหรือเวิร์กช็อปให้เกษตรกรทดลองสมัครและทำความเข้าใจขั้นตอน
3. สร้างช่องทางให้คำปรึกษาออนไลน์หรือผ่านศูนย์บริการในพื้นที่

แนวทางพัฒนาที่ 3.3 สร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้เกษตรกรเข้าร่วม

เป้าประสงค์

1. เกษตรกรมองเห็นประโยชน์ที่ชัดเจนจากการเข้าร่วมประกันภัย
2. เพิ่มจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่ระบุเหตุผลว่าการเข้าร่วมประกันภัยมีประโยชน์
2. จำนวนเกษตรกรใหม่สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นหลังกิจกรรมประชาสัมพันธ์

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดกิจกรรมสัมมนาและประชุมชี้แจงประโยชน์จากการเข้าร่วมประกันภัย
2. นำเรื่องราวตัวอย่างเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากประกันภัยมาเผยแพร่

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 4 การบูรณาการระบบประกันภัยยางพาราและการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน

แนวทางพัฒนาที่ 4.1 เชื่อมโยงฐานข้อมูลและระบบประกันภัยของหน่วยงานต่าง ๆ

เป้าประสงค์

1. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูล
2. สนับสนุนการตัดสินใจด้านนโยบายและการบริหารจัดการประกันภัย

ตัวชี้วัด

1. จำนวนฐานข้อมูลและระบบที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
2. ร้อยละของข้อมูลที่สามารถเข้าถึงและใช้งานร่วมกันได้

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. จัดทำมาตรฐานข้อมูลและระบบรายงานร่วม

แนวทางพัฒนาที่ 4.2 ประสานงานมาตรการสนับสนุนทางการเงินและอื่น ๆ ให้ไม่ซ้ำซ้อน

เป้าประสงค์

1. ลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน
2. เพิ่มความชัดเจนและประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร
3. ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินมาตรการสนับสนุน

ตัวชี้วัด

1. จำนวนมาตรการสนับสนุนที่ได้รับการปรับปรุงให้ไม่ซ้ำซ้อน
2. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงมาตรการสนับสนุนโดยไม่มีความซ้ำซ้อน
3. จำนวนกรณีร้องเรียนหรือปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนลดลง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดประชุมร่วมหน่วยงานเพื่อทบทวนและปรับมาตรการสนับสนุน
2. พัฒนาคู่มือหรือระบบติดตามมาตรการสนับสนุน
3. เผยแพร่ข้อมูลมาตรการสนับสนุนที่ได้รับการปรับปรุงให้เกษตรกรรับทราบ

แนวทางพัฒนาที่ 4.3 ปรับปรุงกระบวนการสมัครและจ่ายเงินชดเชยให้เป็นระบบเดียว

เป้าประสงค์

1. ทำให้กระบวนการสมัครและจ่ายเงินชดเชยมีความสะดวกและรวดเร็ว
2. ลดความซ้ำซ้อนและความผิดพลาดในการจ่ายเงินชดเชย

ตัวชี้วัด

1. เวลาที่ใช้ในการสมัครและรับเงินชดเชยลดลง
2. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชยตรงตามกำหนด

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนาระบบออนไลน์หรือระบบดิจิทัลกลางสำหรับสมัครและจ่ายเงินชดเชย
2. จัดอบรมเจ้าหน้าที่และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าใจขั้นตอนใหม่

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 5 พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นคุณค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย

แนวทางพัฒนาที่ 5.1 พัฒนาตลาดยางพาราให้มีเสถียรภาพและเข้าถึงง่าย

เป้าประสงค์

1. ส่งเสริมการซื้อขายยางพาราอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ
2. เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดของเกษตรกรทุกระดับ
3. ลดความผันผวนของราคารายางพารา

ตัวชี้วัด

1. จำนวนช่องทางการตลาดที่เข้าถึงเกษตรกรเพิ่มขึ้น
2. ร้อยละของราคารายางพาราที่มีความเสถียรในแต่ละฤดูกาล

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนาระบบตลาดกลางยางพาราออนไลน์และออฟไลน์
2. ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ซื้อ ผู้แปรรูป และสหกรณ์

แนวทางพัฒนาที่ 5.2 จัดมาตรการสนับสนุน เช่น การประกันราคา การชดเชยความเสี่ยง

เป้าประสงค์

1. ลดความเสี่ยงด้านราคารายางพาราให้เกษตรกร
2. สนับสนุนการตัดสินใจเข้าร่วมระบบประกันภัย
3. สร้างความมั่นคงในการผลิตและรายได้

ตัวชี้วัด

1. จำนวนมาตรการสนับสนุนที่เปิดใช้สำหรับเกษตรกร
2. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการ
3. จำนวนกรณีความเสี่ยงด้านราคาหรือภัยธรรมชาติที่ได้รับชดเชย

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดทำโครงการประกันราคารายางพารา
2. จัดโครงการชดเชยความเสี่ยงสำหรับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
3. ประสานงานกับหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนมาตรการ

แนวทางพัฒนาที่ 5.3 สร้างแรงจูงใจและความคุ้มค่าให้เกษตรกรเข้าร่วม

เป้าประสงค์

1. กระตุ้นเกษตรกรให้เห็นความคุ้มค่าของการเข้าร่วมประกันภัย
2. เพิ่มอัตราการเข้าร่วมระบบประกันภัยอย่างต่อเนื่อง
3. สร้างความเชื่อมั่นในระบบประกันภัยและมาตรการสนับสนุน

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้น
2. จำนวนเกษตรกรที่เห็นความคุ้มค่าของมาตรการสนับสนุน
3. จำนวนกรณีเกษตรกรรายใหม่ที่เข้าร่วมหลังกิจกรรมประชาสัมพันธ์

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความคุ้มค่าของการเข้าร่วม
2. นำตัวอย่างเกษตรกรที่ได้รับผลประโยชน์จริงมาเผยแพร่
3. จัดโครงการรางวัลหรือสิทธิพิเศษสำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมประกันภัยต่อเนื่อง

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 6 พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง

แนวทางพัฒนาที่ 6.1 ขยายระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

เป้าประสงค์

1. เพิ่มพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงระบบประกันภัยได้ทุกภูมิภาค
2. ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงประกันภัยระหว่างพื้นที่
3. ส่งเสริมการบริหารความเสี่ยงในทุกพื้นที่การผลิต

ตัวชี้วัด

1. จำนวนพื้นที่ที่มีการให้บริการประกันภัย
2. ร้อยละของเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. ขยายสำนักงานหรือจุดบริการประกันภัยในพื้นที่ห่างไกล
2. จัดทำระบบประกันภัยออนไลน์เพื่อเข้าถึงทุกพื้นที่
3. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และอบรมการเข้าร่วมประกันภัยในพื้นที่เป้าหมาย

แนวทางพัฒนาที่ 6.2 ออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันให้เหมาะสมกับผู้เอาประกันทุกกลุ่ม

เป้าประสงค์

1. พัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่
2. เพิ่มความยืดหยุ่นและความพึงพอใจของผู้เอาประกัน

ตัวชี้วัด

1. จำนวนผลิตภัณฑ์ประกันที่ออกแบบตามกลุ่มเป้าหมาย
2. ร้อยละของผู้เอาประกันที่พึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. ศึกษาความต้องการและความเสี่ยงของผู้เอาประกันแต่ละกลุ่ม
2. ออกแบบและทดลองผลิตภัณฑ์ประกันสำหรับแต่ละกลุ่ม

แนวทางพัฒนาที่ 6.3 ปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยงและการเคลม
เป้าประสงค์

1. ทำให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพและโปร่งใส
2. ลดระยะเวลาและความยุ่งยากในการเคลมประกัน

ตัวชี้วัด

1. เวลาที่ใช้ในการดำเนินการเคลมลดลง
2. ร้อยละของผู้เอาประกันที่พึงพอใจต่อการดำเนินการเคลม

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

1. พัฒนาระบบติดตามความเสี่ยงและการเคลมแบบดิจิทัล
2. จัดอบรมเจ้าหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ผู้เอาประกันเกี่ยวกับกระบวนการเคลม

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง	1.1 พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้ สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกร	- ปรับปรุงกรรมวิธีให้เข้าใจง่าย - จัดทำคู่มือและอินโฟกราฟิกอธิบายสิทธิและขั้นตอน - ระบุขอบเขตความคุ้มครองและเกณฑ์การจ่ายชดเชยอย่างชัดเจน	- เพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง - พัฒนาความหลากหลายและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ประกันภัย - เพิ่มการเข้าถึงและแรงจูงใจของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ - ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย - ร้อยละของผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่สอดคล้องกับความเสี่ยงจริงของพื้นที่	- คปภ. - ธกส - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ - สำนักงานเกษตรจังหวัด - กรมส่งเสริมการเกษตร
	1.2 พัฒนามาตรฐานการประเมินความเสียหายและการชดเชยที่ชัดเจน โปร่งใส	- พัฒนาศูนย์วัดความเสียหายจากภัยธรรมชาติและโรคพืช - กำหนดเกณฑ์ชดเชยตามเปอร์เซ็นต์ความเสียหาย - กำหนดกรอบเวลาการจ่ายชดเชย	- ลดข้อโต้แย้งระหว่างเกษตรกรบริษัทประกันภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - สร้างความเชื่อมั่นและความเป็นธรรมในการชดเชยให้แก่เกษตรกร - ทำให้การประเมินความเสียหายมีกระบวนการที่ตรวจสอบได้ - เพิ่มความรวดเร็วและความถูกต้องของกระบวนการชดเชย	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับชดเชยตรงเวลาและตรงตามเกณฑ์ - ร้อยละความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการประเมินและการจ่ายชดเชย - ร้อยละของเกษตรกรที่ระบุว่าระบบมีความเป็นธรรมและโปร่งใส	- คปภ. - ธกส - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมอุตุนิยมวิทยา - สำนักงานเกษตรจังหวัด - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ
	1.3 พัฒนาระบบการทำประกันภัยสามารถทำประกันได้แม้ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน	1. เพิ่มความเข้าถึงการประกันภัยให้เกษตรกรทุกกลุ่ม โดยไม่จำกัดการถือครองเอกสารสิทธิ 2. ลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ 3. สร้างระบบประกันภัยที่ยืดหยุ่นและเป็นธรรมสำหรับทุกพื้นที่	- พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และเงื่อนไขประกันภัยเฉพาะสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ - จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรและพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ พร้อมระบบตรวจสอบความถูกต้อง - ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้เกษตรกรทราบสิทธิและขั้นตอนการเข้าร่วมประกันภัย	- ร้อยละของเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิที่สามารถเข้าร่วมโครงการประกันภัยได้ - จำนวน/ร้อยละของพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครองแม้เกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ	- คปภ. - ธกส - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	1.4 พัฒนาระบบประกันภัยทางพาราตามระดับความเสี่ยง	- จัดทำฐานข้อมูลความเสี่ยงภัยของพื้นที่ปลูกยางพารา โดยใช้ GIS และข้อมูลภูมิอากาศ - พัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยทางพาราที่ ปรับเบี้ยและวงเงินคุ้มครองตามความเสี่ยง - ประชาสัมพันธ์และให้คำปรึกษาเกษตรกรในการเลือกแบบประกันภัยที่เหมาะสมกับพื้นที่	- ปรับเบี้ยประกันและความคุ้มครองให้เหมาะสมตามความเสี่ยงของพื้นที่ และการผลิตยางพารา - ลดความสูญเสียและเพิ่มความมั่นคงทางรายได้ให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับ ความคุ้มครองตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ - จำนวน/ร้อยละของพื้นที่ปลูกยางพาราที่มีระบบประกันภัยสอดคล้องกับความเสี่ยงจริง	- คปภ. - ธกส - กรมวิชาการเกษตร - กรมอุตุนิยมวิทยา - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
2. กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้ และขนาดแปลงของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย	2.1 ออกแบบเบี้ยประกันให้เหมาะสมกับรายได้ของเกษตรกรรายย่อย	- ศึกษารายได้เฉลี่ยและความสามารถในการจ่ายของเกษตรกรรายย่อย - ออกแบบสูตรคำนวณเบี้ยประกันแบบขั้นบันไดตามรายได้ - ทดลองนำร่องในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยและปรับปรุงตามผลลัพธ์	- ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านประกันภัยของเกษตรกรรายย่อย - เพิ่มจำนวนเกษตรกรรายย่อยที่สามารถเข้าถึงประกันภัยได้ - ส่งเสริมความมั่นคงทางรายได้ของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย - จำนวนเกษตรกรที่ไม่ละทิ้งการทำประกันภัยเพราะค่าเบี้ยสูง	- กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสถิติแห่งชาติ - ธ.ก.ส. - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ - สำนักงานเกษตรจังหวัด
	2.2 ปรับเบี้ยตามพื้นที่และระดับความเสี่ยง	- จัดทำแผนที่ความเสี่ยงภัยตามพื้นที่การเกษตร - พัฒนาเกณฑ์การปรับเบี้ยประกันตามความเสี่ยง - จัดทำระบบติดตามและปรับปรุงเบี้ยประกันอย่างต่อเนื่อง	- กำหนดค่าเบี้ยให้สอดคล้องกับความเสี่ยงภัยของพื้นที่ - ลดความไม่เป็นธรรมระหว่างพื้นที่เสี่ยงสูงและต่ำ - สนับสนุนการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมตามลักษณะพื้นที่	- จำนวนพื้นที่ที่มีการปรับเบี้ยตามระดับความเสี่ยง - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเบี้ยประกันภัยสอดคล้องกับความเสี่ยง - จำนวนกรณีการชดเชยที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับระดับความเสี่ยง	- กรมวิชาการเกษตร - กรมอุตุนิยมวิทยา - บริษัทประกันภัยที่เข้าร่วมโครงการ - สำนักงานเกษตรจังหวัด - คปภ. - ธกส

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2.3 สนับสนุนค่าเบี้ยบางส่วนโดยภาครัฐ	- จัดทำโครงการสนับสนุนค่าเบี้ยประกันสำหรับเกษตรกรรายย่อย - กำหนดเกณฑ์การสนับสนุนและช่องทางเบิกจ่าย	- ลดภาระค่าเบี้ยของเกษตรกร - ส่งเสริมการเข้าถึงประกันภัยของกลุ่มเปราะบาง	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับ การสนับสนุนค่าเบี้ย - ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้น	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงการคลัง - คปภ. - ธกส
	2.4 ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เรื่องประกันภัย	- จัดอบรมและสัมมนา เรื่องประกันภัยในระดับชุมชน - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ วิดีโอ และสื่อออนไลน์ - สร้างช่องทางให้คำปรึกษาและตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับประกันภัย	- เพิ่มความเข้าใจในประโยชน์และหลักการประกันภัย - ลดความเข้าใจผิดและความกังวลเกี่ยวกับการชดเชย - ส่งเสริมการตัดสินใจเข้าร่วมประกันภัยอย่างมีข้อมูล	- จำนวนกิจกรรมให้ความรู้แก่เกษตรกร - ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจหลักการประกันภัยหลังเข้าร่วมกิจกรรม - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้นหลังการประชาสัมพันธ์	- คปภ. - ธกส - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด
3. ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร	3.1 ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และเงื่อนไข	- จัดทำเอกสารแนะนำสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขอย่างง่ายและเข้าใจง่าย - แจกจ่ายเอกสารและเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์และชุมชน - จัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและตอบข้อสงสัยแก่เกษตรกร	- เกษตรกรเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่ตนได้รับจากประกันภัย - ลดความเข้าใจผิดและความสับสนเกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันภัย - เพิ่มความมั่นใจและความโปร่งใสในการเข้าร่วมโครงการ	- ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถระบุสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขของประกันภัยได้อย่างถูกต้อง - จำนวนกรณีข้อร้องเรียนหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเงื่อนไขประกันภัยลดลง - จำนวนเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ในพื้นที่	- คปภ. - ธกส - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - สำนักงานเกษตรจังหวัด

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3.2 อธิบายขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัยอย่างเข้าใจง่าย	- จัดทำคู่มือขั้นตอนการเข้าร่วมประกันภัยในรูปแบบภาพและข้อความง่าย - จัดอบรมหรือเวิร์กช็อปให้เกษตรกรทดลองสมัครและทำความเข้าใจขั้นตอน - สร้างช่องทางให้คำปรึกษาออนไลน์หรือผ่านศูนย์บริการในพื้นที่	- เกษตรกรสามารถเข้าร่วมประกันภัยได้โดยไม่สับสนในขั้นตอน - ลดความล่าช้าและข้อผิดพลาดในการสมัครเข้าร่วมโครงการ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใจขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมประกันภัย - เวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสมัครเข้าร่วมโครงการลดลง - จำนวนคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับขั้นตอนการสมัครลดลง	- คปภ. - ธกส - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานเกษตรจังหวัด - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
	3.3 สร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้เกษตรกรเข้าร่วม	- จัดกิจกรรมสัมมนาและประชุมชี้แจงประโยชน์จากการเข้าร่วมประกันภัย - นำเรื่องราวตัวอย่างเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากประกันภัยมาเผยแพร่	- เกษตรกรมองเห็นประโยชน์ที่ชัดเจนจากการเข้าร่วมประกันภัย - เพิ่มจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง	- ร้อยละของเกษตรกรที่ระบุเหตุ ผลว่าการเข้าร่วมประกันภัยมีประโยชน์ - จำนวนเกษตรกรใหม่ ที่สมัครเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นหลังกิจกรรมประชาสัมพันธ์	- คปภ. - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
4. การบูรณาการระบบประกันภัย ยางพาราและการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน	4.1 เชื่อมโยงฐานข้อมูลและระบบประกันภัยของหน่วยงานต่าง ๆ	- พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - จัดทำมาตรฐานข้อมูลและระบบรายงานร่วม	- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูล - สนับสนุนการตัดสินใจด้านนโยบายและการบริหารจัดการประกันภัย	- จำนวนฐานข้อมูลและระบบที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน - ร้อยละของข้อมูลที่สามารถเข้าถึงและใช้งานร่วมกันได้	- คปภ. - ธกส - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4.2 ประสานงานมาตรการสนับสนุนทางการเงินและอื่น ๆ ให้ไม่ซ้ำซ้อน	- จัดประชุมร่วมหน่วยงานเพื่อทบทวนและปรับมาตรการสนับสนุน - พัฒนาคู่มือหรือระบบติดตามมาตรการสนับสนุน - เผยแพร่ข้อมูลมาตรการสนับสนุนที่ได้รับการปรับปรุงให้เกษตรกรรับทราบ	- ลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน - เพิ่มความชัดเจนและประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร - ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินมาตรการสนับสนุน	- จำนวนมาตรการสนับสนุนที่ได้รับการปรับปรุงให้ไม่ซ้ำซ้อน - ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงมาตรการสนับสนุนโดยไม่มีซ้ำซ้อน - จำนวนกรณีร้องเรียนหรือปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนลดลง	- คปภ. - ธกส - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
	4.3 ปรับปรุงกระบวนการสมัครและจ่ายเงินชดเชยให้เป็นระบบเดียว	- พัฒนาระบบออนไลน์หรือระบบดิจิทัลกลางสำหรับสมัครและจ่ายเงินชดเชย - จัดอบรมเจ้าหน้าที่และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าใจขั้นตอนใหม่	- ทำให้กระบวนการสมัครและจ่ายเงินชดเชยมีความสะดวกและรวดเร็ว - ลดความซ้ำซ้อนและความผิดพลาดในการจ่ายเงินชดเชย	- เวลาที่ใช้ในการสมัครและรับเงินชดเชยลดลง - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชยตรงตามกำหนด	- คปภ. - ธกส - สำนักงานเกษตรจังหวัด
5. พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นความคุ้มค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย	5.1 พัฒนาตลาดยางพาราให้มีเสถียรภาพและเข้าถึงง่าย	- พัฒนาระบบตลาดกลางยางพาราออนไลน์และออฟไลน์ - ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ซื้อ ผู้แปรรูป และสหกรณ์	- ส่งเสริมการซื้อขายยางพาราอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ - เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดของเกษตรกรทุกระดับ - ลดความผันผวนของราคายางพารา	- จำนวนช่องทางการตลาดที่เข้าถึงเกษตรกรเพิ่มขึ้น - ร้อยละของราคายางพาราที่มีความเสถียรในแต่ละฤดูกาล	- กรมการค้าภายใน - กรมส่งเสริมการเกษตร - สหกรณ์จังหวัด

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	5.2 จัดมาตรการสนับสนุน เช่น การประกันราคา การชดเชยความเสี่ยง	- จัดทำโครงการประกันราคายางพารา - จัดโครงการชดเชยความเสี่ยงสำหรับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย - ประสานงานกับหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนมาตรการ	- ลดความเสี่ยงด้านราคายางพาราให้เกษตรกร - สนับสนุนการตัดสินใจเข้าร่วมระบบประกันภัย - สร้างความมั่นคงในการผลิตและรายได้	- จำนวนมาตรการสนับสนุนที่เปิดใช้สำหรับเกษตรกร - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการ - จำนวนกรณีความเสี่ยงด้านราคาหรือภัยธรรมชาติที่ได้รับชดเชย	- คปภ. - อภส - กรมส่งเสริมการเกษตร - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
	5.3 สร้างแรงจูงใจและความคุ้มค่าให้เกษตรกรเข้าร่วม	- จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความคุ้มค่าของการเข้าร่วม - นำตัวอย่างเกษตรกรที่ได้รับผลประโยชน์จริงมาเผยแพร่ - จัดโครงการรางวัลหรือสิทธิพิเศษสำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมประกันภัยต่อเนื่อง	- กระตุ้นเกษตรกรให้เห็นความคุ้มค่าของการเข้าร่วมประกันภัย - เพิ่มอัตราการเข้าร่วมระบบประกันภัยอย่างต่อเนื่อง - สร้างความเชื่อมั่นในระบบประกันภัยและมาตรการสนับสนุน	- ร้อยละของเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการประกันภัยเพิ่มขึ้น - จำนวนเกษตรกรที่เห็นความคุ้มค่าของมาตรการสนับสนุน - จำนวนกรณีเกษตรกรรายใหม่ที่เข้าร่วมหลังกิจกรรมประชาสัมพันธ์	- คปภ. - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานประชาสัมพันธ์
6. พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง	6.1 ขยายระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่	- ขยายสำนักงานหรือจุดบริการประกันภัยในพื้นที่ต่างไกล - จัดทำระบบประกันภัยออนไลน์เพื่อเข้าถึงทุกพื้นที่ - จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และอบรมการเข้าร่วมประกันภัยในพื้นที่เป้าหมาย	- เพิ่มพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงระบบประกันภัยได้ทุกภูมิภาค - ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงประกันภัยระหว่างพื้นที่ - ส่งเสริมการบริหารความเสี่ยงในทุกพื้นที่การผลิต	- จำนวนพื้นที่ที่มีการให้บริการประกันภัย - ร้อยละของเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการประกันภัย	- คปภ. - อภส - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานเกษตรจังหวัด

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	6.2 ออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันให้เหมาะสมกับผู้เอาประกันทุกกลุ่ม	- ศึกษาความต้องการและความเสี่ยงของผู้เอาประกันแต่ละกลุ่ม - ออกแบบและทดลองผลิตภัณฑ์ประกันสำหรับแต่ละกลุ่ม	- พัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ - เพิ่มความยืดหยุ่นและความพึงพอใจของผู้เอาประกัน	- จำนวนผลิตภัณฑ์ประกันที่ออกแบบตามกลุ่มเป้าหมาย - ร้อยละของผู้เอาประกันที่พึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์	- คปภ. - ธกส - กรมส่งเสริมการเกษตร - สถาบันวิจัย/ที่ปรึกษาภาคเอกชน
	6.3 ปรับปรุงกระบวนการบริหารความเสี่ยงและการเคลม	- พัฒนาระบบติดตามความเสี่ยงและการเคลมแบบดิจิทัล - จัดอบรมเจ้าหน้าที่และให้คำแนะนำแก่ผู้เอาประกันเกี่ยวกับกระบวนการเคลมประกัน	- ทำให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพและโปร่งใส - ลดระยะเวลาและความยุ่งยากในการเคลมประกัน	- เวลาที่ใช้ในการดำเนินการเคลมลดลง - ร้อยละของผู้เอาประกันที่พึงพอใจต่อการดำเนินการเคลม	- คปภ. - ธกส - สำนักงานเกษตรจังหวัด

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพารา ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ โดยศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี และปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบประกันภัยให้สามารถรองรับความเสี่ยงที่เกษตรกรเผชิญอยู่ ทั้งในด้านการผลิตและความผันผวนของราคายางพารา โดยกระบวนการศึกษาประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ รวมถึงการจัดเวทีระดมความคิดเห็น (Focus Group) กับเกษตรกร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

5.1.1 รูปแบบการประสภภัยยางพาราและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

1) รูปแบบการประสภภัยยางพาราของเกษตรกร

จากผลการศึกษา พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) เกษตรกรประสภภัยยางพารา ค่าเฉลี่ยของระดับความรุนแรงของภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกษตรกรเคยประสภอยู่ในช่วงระหว่าง 1.00 – 1.80 ซึ่งจัดอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามเกณฑ์ของมาตรวัด และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพื้นที่สวนยางพารามีสัดส่วนอยู่ระหว่าง 1% – 20% (ระดับน้อยที่สุด) ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 68.57 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.25 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.25 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 68.57 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

ไฟป่า/ไฟไหม้ เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 30.48 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.41 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

ช้างป่า เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 4.76 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรคราแป้ง เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรคราสีชมพู เกษตรกรเคยประสภภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรครากขาว เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรคเส้นดำ เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 7.62 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.50 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรคเปลือกเน่า เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 3.81 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด

โรคเปลือกแห้ง เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 2.86 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

หนอนทราย เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 1.90 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

ปลวก เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.76 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา เกษตรกรเคยประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 0.95 โดยค่าความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ที่ระดับ 1.00 มีพื้นที่สวนยางพาราได้รับความเสียหายอยู่ระหว่าง 1% – 20% ของพื้นที่ทั้งหมด (ระดับน้อยที่สุด)

2) ความต้องการทำประกันภัยสวนยางพาราของเกษตรกร โดยพิจารณาจาก

การรับรู้การทำประกันภัยสวนยางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรที่ไม่รู้จักการทำประกันภัยสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.29 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาในด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลไม่สอดคล้องกับความเข้าใจของเกษตรกร ส่วนเกษตรกร ที่รู้จักการทำประกันภัยสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 5.71

การทำประกันภัยสวนยางพาราของเกษตรกรในอดีต พบว่า เกษตรกรที่ไม่เคยทำประกันภัยสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเหตุผลที่เกษตรกรไม่เคยทำประกันภัยสวนยางพารา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจระบบประกันภัย และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสวนยางพารา

ประเภทและรูปแบบประกันภัยสวนยางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการทำรูปแบบประกันภัยสวนยางพาราผ่านโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่น และความสามารถในการเข้าร่วมโครงการของภาคเอกชน เช่น ความไม่มั่นใจในระบบการบริหารจัดการของภาคเอกชน ความสามารถในการชำระเบี้ยประกันภัย และความคาดหวังให้รัฐมีบทบาทในการสนับสนุนโครงการประกันภัย

ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า ราคาจำหน่ายผลผลิตยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกร คือ ราคาขายพาราก่อนถ้วย เฉลี่ยอยู่ที่ 40.45 บาทต่อกิโลกรัม และราคาขายพาราแผ่นดิบ เฉลี่ยอยู่ที่ 80 บาทต่อกิโลกรัม

การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการจะทำประกันภัยยางพารา เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับช่วงเวลาของการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการทำประกันภัยในช่วงยางพาราให้ผลผลิต ตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 94.29 รองลงมาคือ ตั้งแต่ปีแรกของการปลูก คิดเป็นร้อยละ 27.62 และช่วงก่อนให้ผลผลิต (2-6 ปี) คิดเป็นร้อยละ 19.05

เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า เงินที่ได้รับชดเชย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.29 ค่าเบี้ยประกัน เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 79.05 ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์ เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 55.24 ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 28.57 หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 27.62 และอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง เป็นเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 8.57

วิธีการประเมินความเสียหาย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีการประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 86.67 ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ ส่วนเกษตรกรที่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 9.52 และเกษตรกรที่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก) คิดเป็นร้อยละ 3.81

วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ พบว่า เกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครองในช่วง 5,001 – 10,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.79 รองลงมาคือ เกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครองในช่วง 10,001 – 20,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.08 เกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครองในช่วง 20,001 – 30,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.27 เกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครองในช่วง 1,000 – 5,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.63 และเกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครอง 30,001 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.23

อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกัน ในช่วง 101 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.57 รองลงมาคือ เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกัน ในช่วง 51 -100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.79 และเกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกัน ในช่วง 20 – 50 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.64 โดยอัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรเต็มใจจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 306.89 บาท/ไร่

ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความคุ้มครองระยะเวลา 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.38 รองลงมาคือ เกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความคุ้มครองระยะเวลา 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.23 เกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความคุ้มครองระยะเวลา 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.75 และเกษตรกรต้องการให้กรมธรรม์ที่มีความคุ้มครองระยะเวลา 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.64 โดยความคุ้มครองของกรมธรรม์ที่เกษตรกรต้องการ มีระยะเวลาเฉลี่ยอยู่ที่ 1.74 ปี

หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา พบว่า ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.89 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 27.70 สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 16.88 การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่เกษตรกรขึ้นทะเบียน เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 16.88 และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นช่องทางที่เกษตรกรสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 9.65

มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ดังนี้ ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 95.24 การคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา คิดเป็นร้อยละ 73.33 มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา เกษตรกรให้ความสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 71.43 ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรงสามารถช่วยตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 51.43 การออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการขายผลผลิตของเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33 การทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 0.95

ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต พบว่า เกษตรกรที่มีความสนใจที่จะทำประกันยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 72.38 ส่วนเกษตรกรที่ไม่สนใจที่จะทำประกันภัยยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 27.62

5.1.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

จากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) พบปัญหาและอุปสรรคประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การขาดความชัดเจนในเงื่อนไขการประกันภัย

เงื่อนไขในการทำประกันภัยยางพารายังไม่ชัดเจน ทำให้เกษตรกรขาดความมั่นใจและไม่สามารถวางแผนการฟื้นฟูสวนยาง หรือเข้าร่วมโครงการประกันภัยได้อย่างเต็มที่

2) ค่าเบี้ยประกันภัยที่สูงเกินไป

ค่าเบี้ยประกันภัยยางพาราสูงเกินไปเมื่อเทียบกับรายได้ของเกษตรกร โดยเฉพาะในช่วงที่ราคายางตกต่ำทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้เกษตรกรหลายรายไม่เห็นความคุ้มค่า

3) การขาดการประชาสัมพันธ์และความรู้เบื้องต้น

เกษตรกรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข รวมถึงขั้นตอนของการทำประกันภัยยางพารา เนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่ซับซ้อนและเข้าถึงยาก อีกทั้งยังไม่มีเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานในพื้นที่ที่สามารถให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มั่นใจในระบบประกันภัย

4) ความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

เกษตรกรมีความกังวลเรื่องเงินชดเชยที่ได้จากการช่วยเหลือจากโครงการรัฐกับการจ่ายสินไหมทดแทนจากการทำประกันภัย เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดความซ้ำซ้อน ไม่ชัดเจน และไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับความเสียหายจริง

5) การขาดแรงจูงใจในการทำประกันภัย

เกษตรกรเห็นว่าไม่มีความจำเป็นสำหรับการทำประกันภัยอย่างพารา เพราะเมื่อประสบภัยการยางแห่งประเทศไทยได้ให้ความช่วยเหลือครอบคลุมเกือบทุกด้านอยู่แล้ว

6) การขาดระบบบริหารจัดการน้ำที่ดี

โดยเฉพาะระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพในแปลงยางพาราในช่วงฤดูแล้ง

5.1.3 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

แนวทางและมาตรการจูงใจในการพัฒนาระบบประกันภัยสินค้ายางพารา สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้มีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับความเสี่ยงและความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการคุ้มครอง
- 2) กำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้เหมาะสมกับรายได้และขนาดแปลงของเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงและลดภาระค่าใช้จ่าย
- 3) ประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ เงื่อนไข และขั้นตอนการเข้าร่วมระบบประกันภัย เพื่อเพิ่มการเข้าร่วมและสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร
- 4) การบูรณาการระบบประกันภัยยางพาราและการลดความซ้ำซ้อนของมาตรการสนับสนุน
- 5) พัฒนาด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ ให้เกษตรกรเห็นความคุ้มค่าจากการเข้าร่วมระบบประกันภัย
- 6) พัฒนาระบบประกันภัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มผู้เอาประกัน ทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้ลงทุนรายใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสียหายและระดับความคุ้มครองของการประกันภัยยางพาราอย่างชัดเจน เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การชดเชย และสามารถวางแผนบริหารความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ควรกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับช่วงอายุของต้นยางพารา ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงต้นยางพาราให้ผลผลิตได้
- 3) ควรพิจารณาอัตราเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เพื่อให้การเข้าร่วมโครงการประกันภัยไม่เป็นภาระทางการเงิน และสามารถส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในโครงการได้มากขึ้น
- 4) ภาครัฐควรบูรณาการข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การยางแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ลดความซ้ำซ้อน และอำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ

5) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีระบบส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพในแปลงยางพารา โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้ต้นยางได้รับน้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการลดลงของผลผลิต และส่งผลดีต่อคุณภาพของน้ำยางในระยะยาว

6) ภาครัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนด้านการตลาดโดยการช่วยหาช่องทางการจำหน่ายยางพาราทั้งในและต่างประเทศ เช่น การส่งเสริมการส่งออกไปยังประเทศที่มีความต้องการสูง เช่น ประเทศอินเดีย เพื่อสร้างเสถียรภาพด้านราคาและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรชาวสวนยางอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กฤติยา ดวงมณี วัฒนกุล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ. (2564). ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(3), 7-17.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2557). คู่มือการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2537). โครงการประกันภัยพืชผล. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2537). ความเป็นมาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- โกเมน จรรย์กุล. (2531). การทดสอบทฤษฎีการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 6(1), 39-50.
- คะเนิงนิจ สุจิตจร. (2552). ความสามารถของธุรกิจประกันภัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร: กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ทรงพล ทรัพย์ประเสริฐ. (2549). ความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์): กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นฤมล นิมิตรักษ์. (2556). ความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนิต เข้มทอง. (2537). การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชัย พิระบูล. (2562). ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม. (2565). ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยลำไยของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภูเวียง ประคำมินทร์. (2561). ภัยธรรมชาติ (Natural Disasters). กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย: Crop Insurance In Thailand” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิต หล่อจิระสุนท์ และวีณา นายศิลป์ รุ่งเรือง. (2545). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วระเดช ภาวัตเวคิน. (2564). การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร: กรณีข้าว. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 243-255.
- วิรัช วรานุจิตต์ และคณะ. (2554). ดรรชนีความแห้งแล้งสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- วัลลภ นุตะมาน. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

- สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลออนวล. (2565). ผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(4), 1453-1473.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2553). การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563) แนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย: กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาโม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุพินดา จั่วดี. (2557). ความพอใจต่อคุณลักษณะประกันภัยข้าวนาปี ของเกษตรกร กรณี เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2554). ประวัติการประกันภัย. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2564). โครงการประกันภัยข้าวนาปี. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2567). แนวทางการประกันภัยพืชผลและแนวทางปฏิบัติการชดเชยค่าสินไหมทดแทน. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สรวิศ วิฑูรทัศน์ และคณะ. (2559). คู่มือการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ประเทศไทย).
- Abugri, S.A., Amikuzuno, J. and Daadi, B.E. (2017). Looking out for a better mitigation strategy: Smallholder farmers' willingness to pay for drought-index crop insurance premium in the Northern Region of Ghana. Agriculture and Food Security, 6(1), 71.
- Kriström, B., & Laitila, T. (2003). Stated preference methods for environmental valuation: A critical look. In H. Folmer & T. Tietenberg (Eds.), The International Yearbook of Environmental and Resource Economics 2003/2004 (Chapter 7). Edward Elgar Publishing.
- TAO, J.P.W.L. (2000). Two perspectives of care: Confucian ren and feminist care” Journal of Chinese Philosophy, 27(2), 215-240.
- Wang, H.H., Liu, L., Ortega, D.L., Jiang, Y. and Zheng, Q. (2020) Are smallholder farmers willing to pay for different types of crop insurance? An application of labelled choice experiments to Chinese corn growers. The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. 45, 86–110.
- World Bank. (2009). Government support to agricultural insurance: Challenges and options for developing countries. The World Bank.
- World Bank. (2011). Publication: Governance Risk Assessment System (GRAS): Advanced Data Analytics for Detecting Fraud, Corruption, and Collusion in Public Expenditures. World Bank.
- Zargar, A., Sadiq, R., Naser, B., & Khan, F. I. (2011). A review of drought indices. Environmental Reviews, 19(1), 333-349.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
การประสพภัยทางพาราของเกษตรกร

การประสพภัยทางพาราของเกษตรกร

ชนิดภัยที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเคยประสบภัยทางพาราในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 - 2567)
รายละเอียดตามตารางภาคผนวกที่ 1.1

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	105	100.00
ไม่เคย	33	31.43
เคย	72	68.57
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	11	6.88
2558	11	6.88
2559	12	7.50
2560	13	8.13
2561	14	8.75
2562	15	9.38
2563	20	12.50
2564	14	8.75
2565	17	10.63
2566	12	7.50
2567	21	13.13
2. น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	105	100.00
ไม่เคย	105	100.00
เคย	0	0
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
3. ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	105	100.00
ไม่เคย	101	96.19
เคย	4	3.81
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	4	100.00
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-
4. ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	105	100.00
ไม่เคย	89	84.76
เคย	16	15.24
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	3	18.75
2561	-	-
2562	1	6.25
2563	-	-
2564	-	-
2565	9	56.25
2566	1	6.25
2567	2	12.50

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
5. ลูกเห็บ	105	100.00
ไม่เคย	105	100.00
เคย	0	0
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-
6. ไฟป่า/ไฟไหม้	105	100.00
ไม่เคย	73	69.52
เคย	32	30.48
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	3	4.84
2558	3	4.84
2559	3	4.84
2560	3	4.84
2561	3	4.84
2562	11	17.74
2563	9	14.52
2564	9	14.52
2565	7	11.29
2566	4	6.45
2567	7	11.29

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
7. ช้างป่า	105	100.00
ไม่เคย	100	95.24
เคย	5	4.76
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	5	9.09
2558	5	9.09
2559	5	9.09
2560	5	9.09
2561	5	9.09
2562	5	9.09
2563	5	9.09
2564	5	9.09
2565	5	9.09
2566	5	9.09
2567	5	9.09
8. โครกแปป	105	100.00
ไม่เคย	104	96.19
เคย	4	3.81
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	3	75.00
2566	-	-
2567	1	25.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
9. โรคราสีชมพู	105	100.00
ไม่เคย	103	98.10
เคย	2	1.90
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	2	100.00
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-
10. โรคกลากขาว	105	100.00
ไม่เคย	103	98.10
เคย	2	1.90
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	2	100.00
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
11. โรคเส้นดำ	105	100.00
ไม่เคย	97	92.38
เคย	8	7.62
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	4	8.33
2558	4	8.33
2559	4	8.33
2560	4	8.33
2561	4	8.33
2562	4	8.33
2563	6	12.50
2564	5	10.42
2565	5	10.42
2566	4	8.33
2567	4	8.33
12. โรคเปลือกเน่า	105	100.00
ไม่เคย	101	96.19
เคย	4	3.81
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	2	50.00
2564	1	25.00
2565	-	-
2566	1	25.00
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
13. โรคเปลือกแห้ง	105	100.00
ไม่เคย	102	97.14
เคย	3	2.86
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	1	33.33
2564	1	33.33
2565	1	33.33
2566	-	-
2567	-	-
14. โรคใบร่วงและ ฝักเน่า	105	100.00
ไม่เคย	105	100.00
เคย	0	0
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
15. หนอนทราย	105	100.00
ไม่เคย	103	98.10
เคย	2	1.90
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	1	50.00
2564	1	50.00
2565	-	-
2566	-	-
2567		
16. โรคโคนต้นไหม้	105	100.00
ไม่เคย	105	100.00
เคย	0	0
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	-	-
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 การประสพภัยทางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
17. ปลวก	105	100.00
ไม่เคย	84	80.00
เคย	21	20.00
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	15	
2558	15	
2559	15	
2560	15	
2561	15	
2562	16	
2563	19	
2564	15	
2565	16	
2566	15	
2567	15	
18. โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา	105	100.00
ไม่เคย	104	99.05
เคย	1	0.95
ปีที่ประสพภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	-	-
2558	-	-
2559	-	-
2560	-	-
2561	-	-
2562	-	-
2563	1	100.00
2564	-	-
2565	-	-
2566	-	-
2567	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาคผนวกที่ 2

แบบสอบถามเกษตรกรโครงการศึกษาแนวทางการประกันภัยอย่างพารา

แบบสอบถามเกษตรกร
โครงการศึกษาแนวทางการประกันภัยยางพารา
โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปี 2568 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 3 (สศท.3) ได้จัดทำโครงการการศึกษาการประกันภัยสินค้ายางพารา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการ และเสนอแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพารา ข้อมูลจากการสำรวจจะได้รับการรับรองสิทธิส่วนบุคคลและเก็บรักษาเป็นความลับ ข้อมูลจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงวิชาการเท่านั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตอบคำถามทุกข้อ เพื่อประโยชน์ของงานวิจัยนี้ด้วย

วันที่ให้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้ข้อมูล

สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล (หัวหน้าครัวเรือน ภรรยา/สามี บุตร ญาติ ฯลฯ)

ที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูล บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด..... โทรศัพท์มือถือ.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 อายุ

☐ น้อยกว่า 20 ปี ☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี ☐ 60 ปี ขึ้นไป

1.3 การศึกษา

☐ ไม่ได้ศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส. ☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 สมาชิกในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) จำนวนสมาชิกทั้งหมด (รวมผู้ตอบ) คน
 - 1.1) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คน
 - 1.2) ประกอบอาชีพอื่นๆ คน
 - 1.3) ไม่ประกอบอาชีพ (นักเรียน คนพิการ คนว่างงาน และเป็นผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพ) คน

1.5 ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ปี 2567 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ตนเองไร่ ☐ มีเอกสารสิทธิ์ ระบุ.....
☐ เข้า.....ไร่ ค่าเช่าบาท/ปี
☐ ทำฟรีไร่
☐ อื่น ๆ (ระบุ)ไร่

1.6 ช่วงอายุการให้ผลผลิต ปี 2567 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่
☐ ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่
☐ ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่
☐ ช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่
☐ ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่
☐ ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	จำนวน	แปลง	พื้นที่รวม	ไร่	ลักษณะพื้นที่

(ลักษณะพื้นที่ 1 = ที่ราบ 2 = ที่ลาดชัน 3 = ที่ลาดเชิงเขา)

1.7 ในปัจจุบันท่านยังคงมีหนี้สินคงเหลือ ณ สิ้นปี 2567 จากการกู้ยืมมาทำสวนยางพาราหรือไม่

- ☐ ไม่มี ☐ มี
- 1) จาก คงเหลือ บาท
2) จาก คงเหลือ บาท
3) จาก คงเหลือ บาท

1.8 แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา ปี 2567 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ของตนเอง ☐ กุยมทั้งหมด จาก.....

☐ กุยมบางส่วน จาก..... ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

1.9 พื้นที่ปลูกขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) หรือไม่

- ☐ ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ☐ ขึ้นทะเบียน

1.10 ในปัจจุบันมีการปลูกพืชเสริม/ปลูกแซมในสวนยางพาราหรือไม่

- ☐ ไม่ ☐ ใช่ได้แก่

1.11 แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ใช้ผ้าฝน
 ☐ ใช้แหล่งน้ำชลประทาน
- ☐ ใช้สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง
 ☐ ใช้แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน
- ☐ อื่นๆ ระบุ

1.12 แรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา (เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว)

- ☐ ใช้แรงงานภายในครัวเรือน
- ☐ ใช้แรงงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่และจ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย
- ☐ จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่
- ☐ จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน
- ☐ อื่นๆ ระบุ

1.13 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราหรือไม่

- ☐ เป็น ระบุชื่อกลุ่ม.....
- ☐ ไม่เป็น

1.14 รายได้ของครัวเรือน ปี 2567 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) รายได้ภาคเกษตร

- 1.1) จากแปลงที่ปลูกยางพารา รายได้ บาทต่อปี
- จากการปลูกพืชแซมในผืนเดียวกันกับยางพารา รายได้ บาทต่อปี
(รายได้เฉพาะพืชแซม)
- จากการรับจ้างกรีดยาง รายได้ บาทต่อปี
- 1.2) อื่นๆ (แปลงอื่นหรือกิจกรรมอื่น) รายได้ บาทต่อปี
(เช่น ปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงปศุสัตว์ การทำประมง การรับจ้างภาคเกษตรอื่นๆ ที่ไม่ใช่กรีดยาง เป็นต้น)

2) รายได้นอกภาคเกษตร

- รายได้ บาทต่อปี
- (เช่น จากการรับจ้างทั่วไป เงินเดือนประจำ คนในครอบครัวที่อยู่ต่างถิ่น มีธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ใช้เงินช่วยเหลือของภาครัฐ เป็นต้น)

1.15 ต้นทุนการปลูกยางพาราที่เป็นเงินสด ปี 2567 (เฉพาะปี 2567)

ค่าใช้จ่าย	ช่วงก่อนให้ผลผลิต (บาทต่อปี)	ช่วงให้ผลผลิต (บาทต่อปี)
1) ค่าใช้จ่ายคงที่ (ค่าเช่าที่ดิน ภาษีที่ดิน)		
2) ค่าจ้างแรงงาน		
2.1) เตรียมดิน และปลูก		
2.2) ใส่ปุ๋ย พ่นยา ดูแลรักษา		
2.3) จ้างกรีดยางหรือเก็บเกี่ยว		
2.4) อื่นๆ ระบุ		
3) ค่าวัสดุอุปกรณ์		
3.1) พันธุ์		
3.2) ปุ๋ย		
3.3) ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช		
3.4) สารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน		
3.5) วัสดุสิ้นเปลือง		
3.6) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		
3.7) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์		
3.8) อื่นๆ ระบุ		

1.16 รูปแบบและร้อยละการขายยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ น้ำยางสด % ☐ ยางแผ่นดิบชั้น..... / %
☐ ยางก้อนถ้วย % ☐ ขี้ยาง %
☐ อื่นๆ ระบุ%

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประสบภัยทางพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ / โรค / ราคาตกต่ำ ฯลฯ)

2.1 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) ท่านประสบภัยทางพารา มากน้อย อย่างไร (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ชนิดภัย	ไม่เคย	เคย	กี่ครั้ง ต่อปี	ปีที่ ประสบภัย	ระดับความรุนแรงและความเสียหาย (% ของพื้นที่สวนยางทั้งหมด)				
					มากที่สุด (81-100%)	มาก (61-80%)	ปานกลาง (41-60%)	น้อย (21-40%)	น้อยที่สุด (1-20%)
1) ภัยแล้งหรือ ฝนทิ้งช่วง									
2) น้ำท่วม หรือฝนตกหนัก									
3) ภัยอากาศหนาว หรือน้ำค้างแข็ง									
4) ลมพายุหรือ พายุไต้ฝุ่น									
5) ลูกเห็บ									
6) ไฟป่า/ไฟไหม้									
7) ช้างป่า									
8) โรคราแป้ง									
9) โรคราสีชมพู									
10) โรคราขาว									
11) โรคเส้นดำ									
12) โรคเปลือกเน่า									
13) โรคเปลือกแห้ง									
14) โรคใบร่วงและ ฝักเน่า									
15) หนอนทลาย									
16) โรคโคนต้นไหม้									
17) ปลวก									
18) โรคใบร่วงชนิด ใหม่ในยางพารา									
19) อื่นๆ (ระบุ).....									

2.2 ในปี 2566-2567 ท่านประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำและกระทบต่อรายได้ของท่านหรือไม่ อย่างไร

☐ ไม่ประสบปัญหา

☐ ประสบปัญหา ระบุ

☐ 1) ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่าทุน)

☐ 2) ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน)

2.3 การเตรียมการป้องกันภัยอย่างพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด/ราคาคงต่ำ ฯลฯ)

เน้นประสบการณ์ของเกษตรกรที่ผ่านมา

☐ ไม่ได้เตรียมการป้องกันเลย เนื่องจาก.....

☐ มีการเตรียมการป้องกัน เช่น (ระบุวิธี)

2.4 ท่านเคยได้รับข้อมูลหรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการได้รับเงินชดเชยหรือความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยจาก กยท. หรือหน่วยงานภาครัฐ จากกรณีประสบภัยอย่างพาราหรือไม่ (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด/ราคาคงต่ำ ฯลฯ)

☐ ไม่เคย ☐ เคย 1) หน่วยงาน เรื่อง.....

2) หน่วยงาน เรื่อง.....

3) หน่วยงาน เรื่อง.....

2.5 ท่านเคยได้รับเงินชดเชย/เงินเยียวยาจากรัฐบาลในการปลูกอย่างพารา จากกรณีประสบภัยอย่างพาราหรือไม่ (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด/ราคาคงต่ำ ฯลฯ)

☐ ไม่เคย ☐ เคย 1) หน่วยงาน วงเงินที่ได้รับเฉลี่ยต่อปี.....บาท

2) หน่วยงาน วงเงินที่ได้รับเฉลี่ยต่อปี.....บาท

3) หน่วยงาน วงเงินที่ได้รับเฉลี่ยต่อปี.....บาท

2.6 ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยาจากรัฐบาลในการปลูกอย่างพารา จากกรณีประสบ ภัยอย่างพาราหรือไม่ (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด/ราคาคงต่ำ ฯลฯ)

☐ ไม่เคย ☐ เคย 1) หน่วยงาน ได้รับ

2) หน่วยงาน ได้รับ

3) หน่วยงาน ได้รับ

(เช่น พันธุ์ยางปลูกทดแทน ปูยบำรุง เป็นต้น)

2.7 ปัญหาการปลูกอย่างพาราที่ท่านต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือมากที่สุด คือ อะไร

.....
.....
.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำประกันภัยทางพารา

3.1 ท่านรู้จักโครงการประกันภัยทางพาราหรือไม่

☐ ไม่รู้จัก ☐ รู้จัก โครงการ

(เช่น โครงการประกันภัยพืชผลของ ธ.ก.ส. สมาคมประกันวินาศภัยไทย

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)

บริษัทประกันภัยเอกชน เป็นต้น)

3.2 ท่านเคยซื้อประกันภัยทางพารา หรือไม่

☐ ไม่เคยซื้อ

เนื่องจาก..... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ไม่รู้จัก

☐ ได้รับค่าสินไหมทดแทนน้อย ค่าเบี้ยประกันภัยสูงเกินไป

☐ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น

☐ ขั้นตอนการซื้อหรือได้รับค่าสินไหมทดแทนยุ่งยากและมีความล่าช้า

☐ อื่นๆ

☐ อื่นๆ

☐ เคยซื้อ

3.2.1) หน่วยงาน ปี พ.ศ.

อัตราค่าเบี้ยประกันรายปีบาทต่อไร่

จำนวนเงินเอาประกันภัยรายปี..... บาทต่อไร่

ท่านทำอย่างต่อเนื่องหรือไม่

☐ ต่อเนื่องทุกปี

☐ ทำต่อเนื่องแต่ไม่ทุกปี เนื่องจาก

☐ ไม่ทำต่อ เนื่องจาก.....

3.2.2) หน่วยงาน ปี พ.ศ.

อัตราค่าเบี้ยประกันรายปีบาทต่อไร่

จำนวนเงินเอาประกันภัยรายปี..... บาทต่อไร่

ท่านทำอย่างต่อเนื่องหรือไม่

☐ ต่อเนื่องทุกปี

☐ ทำต่อเนื่องแต่ไม่ทุกปี เนื่องจาก

☐ ไม่ทำต่อ เนื่องจาก.....

3.3 โปรดจัดลำดับความสำคัญและเลือกรูปแบบการทำประกันภัยยางพาราต่อไปนี้

รายการ	จัดลำดับ ความสำคัญ	รูปแบบการทำประกันภัย (เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว)		
		1. ทำประกันผ่าน สถาบันเกษตรกร	2. เกษตรกรทำ ประกันโดยตรง	3. ทำเป็นโครงการ/ หน่วยงานรัฐ
1) ประเภทภัยที่ทำประกัน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
1.1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง				
1.2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก				
1.3) ภัยอากาศหนาวหรือ น้ำค้างแข็ง				
1.4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น				
1.5) ลูกเห็บ				
1.6) ไฟไหม้				
1.7) ช้างป่า				
1.8) ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด				
1.9) ราคาตกต่ำ				
1.10) อื่นๆ ระบุ.....				

3.4 ท่านคิดว่าราคายางพารา ณ ไหน่า ที่ท่านได้ขายได้จำนวนเท่าใด ถึงทำให้ท่านสนใจทำประกันภัยยางพารา
(เฉพาะประกันภัยพิบัติ ไม่รวมประกันภัยราคา) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ยางพาราก่อน ราคา..... บาทต่อกิโลกรัม
☐ ยางพาราแผ่นดิบชั้น..... ราคา..... บาทต่อกิโลกรัม
☐ น้ำยางสด ราคา..... บาทต่อกิโลกรัม

3.5 ท่านคิดว่า ควรเป็นประกันภัยตามชนิดพืชที่รับประกัน ประเภทใด (เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว)

- ☐ ยางพารา ☐ ยางพาราและพืชแซมยางพารา

3.6 ท่านคิดว่า ควรเป็นประกันภัยในช่วงเวลาใดของการปลูกยางพารา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ปีปลูก (ปีแรก) ☐ ก่อนให้ผล (2-6 ปี)
☐ ปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี

3.7 เหตุผลใดที่ทำให้ท่านตัดสินใจซื้อประกันภัยยางพารา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย
☐ ค่าเบี้ยประกัน ☐ เงินที่ได้รับชดเชย
☐ ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย ☐ หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย
☐ ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์ ☐ อื่นๆ (ระบุ)

3.8 วิธีการที่ใช้ประเมินความเสียหาย (เลือกตอบได้เพียงข้อเดียว)

- ☐ ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก)
- ☐ ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป)
- ☐ ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ
- ☐ ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา
- ☐ อื่นๆ (ระบุ)

3.9 วงเงินคุ้มครองที่ท่านต้องการ..... บาทต่อไร่

3.10 อัตราเบี้ยประกันภัยเฉลี่ยที่ท่านเต็มใจจ่ายหรือยอมรับได้..... บาทต่อไร่ต่อปี

3.11 ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์.....(ระบุจำนวนเดือน/ปี)

3.12 ในอนาคตหากรัฐบาลมีโครงการทำประกันภัยยางพารา ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมทำประกันภัยยางพาราหรือไม่

- ☐ สนใจ ☐ ไม่สนใจ เนื่องจาก

3.13 ท่านสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา ผ่านหน่วยงานใด (เรียงลำดับ 1,2,3,4.....)

รายการ	โปรดจัดลำดับ
☐ สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่	
☐ เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล)	
☐ ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	
☐ สาขาการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ท่านขึ้นทะเบียน	
☐ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)	
☐ อื่นๆ (ระบุ)	
☐ อื่นๆ (ระบุ)	

3.14 ท่านคิดว่า รัฐบาลควรมีเงื่อนไขหรือมาตรการจูงใจอย่างไร การทำประกันภัยยางพาราจึงจะประสบความสำเร็จ (เกษตรกรทำประกันยางพารามากขึ้น) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ การทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา เช่น การทำ zero waste การขายคาร์บอนเครดิต เป็นต้น เพื่อได้รับส่วนลดดอกเบี้ยประกันภัย

☐ ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ

☐ ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

☐ อื่นๆ (ระบุ).....

3.15 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำประกันภัยพารา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*** ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ***

ภาคผนวกที่ 3
ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรม การลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

ภาพกิจกรรม การจัดประชุมระดมความคิดเห็นแบบกลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง การศึกษาการประกันภัยสินค้าทางพารา ภายใต้โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างโอกาส
เพิ่มรายได้และความยั่งยืนการเกษตร ปีงบประมาณ 2568
เมื่อวันศุกร์ที่ 18 กรกฎาคม 2568
ณ องค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
238 ม.4 ต.บางหลวง อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150
โทรศัพท์ 056-405-005-8, โทรสาร 056-405-007
<http://zone7.oae.go.th>

